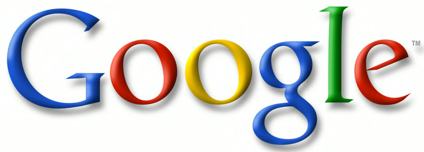
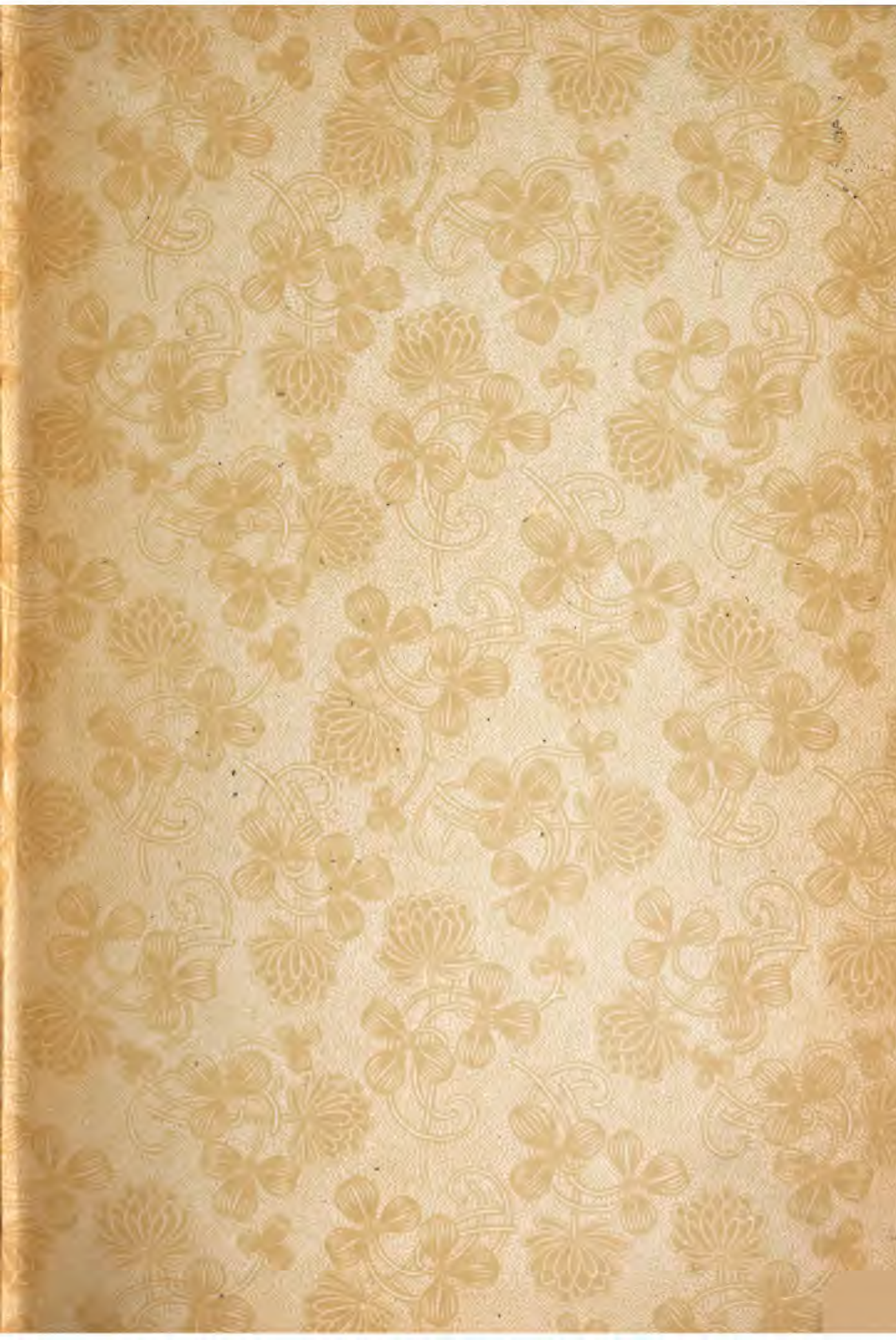

VILLENSKOV

OLAF BENNECHE

Laura Nielsen

VILLENSKOV

OLAF BENNECHE

VILLENSKOV

KRISTIANIA

FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

1905

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI A/S

Det risler i klukk og kvink, der tusler vand under moserødder, siver udfor bergvæggene og famler sig frem til bækkefar. Det springer saa let og ligeglad uden større magt, søger bare altid videre nedover, drevet af evige love. Vand kommer til fra myr og mo, og pludselig er det en elv, som suser sig frem mellem stene i stride stryg. Og dalen følger som en grøn stribe med elvens rindende rastløse aare i midten. Den vider sig ud, strømmen blir dyb og sterk og svart. Lier løves langs, marker grønnes og agre gulner. Sommesteds trænger skogen paa, staar med granestammers svarte skygger lige ud til bredderne. Tit stormer elven et trangt skar i kaad skummende trods, andetsteds slynger den sine vande udfor stup, saa skummet driver som sky af fint regn indover skogbunden. Atter breder dalen sig ud, ligger lys med gaarde, hvis ruder skinner i solen. Der hviner sagblad, og kvernkallers dumpe klappren driver dvask ud i soldagen.

1 — Benneche: Villenskov.

Elven smutter sig frem, stadig bredere bugter den mellem fjeld som sænkes, til de bølger over i heiernes langelige rygge. Saa flyder den rolig og dyb gjennem det sidste skars port, og den naar sjøen, som tar den i bred favn.

Der har byens huse klynget sig til berget og reist sig paa elvesandens slette. Liden, lys og venlig er den, lidt søvnig at se til, med sjøens nynn om de gamle brygger og det fjerne sus fra de sidste stryg, som en dæmpet tone om alt sit liv.

Ud fra byen fører veien mellem heier og knatter langs fjorden. Nogensteds breder moer og marker sig, men mest er det bare lyngberg og myrer med nogle usselige, krøblede furuer bidt af frost og slidt af storm i høst og vinters lange nætter. Af og til vider bergets skar sig ud op fra fjordens viger, og der klatter huse sig sammen med frugttrær og buske omkring, saa det om vaaren skinner hvidt og venligt mod den, som seiler fjorden ind.

Men ellers hænger ødets stilhed over landskabet. Ingen fugl løfter sin røst fra de krøblede furuer, bare heiloens sørgmodige fløit vækker gjenlyd i sindet hos den, som færdes her over vei og sti, og de mennesker, som har ryddet en fattig plet jord i den vandsyge myr, eier tunge lemmer og tunge sind.

En halv mil fra byen, hvor forholdsvis brede marker skjærer sig op i en kile, bøier veien ind i

landet mod skogdækte aaser, der blaaner langt borte over heiernes drag. Der, nede mod sjøen, høiner Villenskov sin brede, mægtige stuebygning kronet af skraanende blaat tag mellem vuggende løv. Façaden er vendt udad, og den skimtes saavidt mellem parkens trær, som hvælver sine kroner helt ned til fjorden. Stort og stille er huset. Vinduerne glor som svarte, tomme øienhuler ud af de hvide vægge. Buskadset i haveanlægget har vokset sig vildt og stort, og parken er blevet til en dyster, øde skog.

Der boed engang Bjug Vargsson Vaa. Han var ingen stor mand, men sterk og mørk med øine, som saa haardt mod folk. Med menneskene i den lille by havde han heller ikke nogen omgang, de talte om Bjug Vaa til Villenskov, som laa gaarden uendelig fjernt fra deres verden, et minde, der dukked op i de mørke høstkvelder, naar man sad om lampen i sin koselige, lune stue. Og for børnene kom navnet Villenskov til at staa i et sælsomt lys, der laa et skjær over det, laant fra uhyggelige eventyr, barnepigen fortalte, naar far og mor var ude i selskab.

Gud ved hvad som voldte det; men noget fremmed havde der altid været over de Vaaers æt helt fra den tid, de kom vandrende ned fra dalen og fik fast fod ved kysten, og deres historie var sterk og dyster med blodspor igjennem. Dens ydre omrids stod skarpt tegnet med mænd, som havde magtens begjær i sine sind og intet skyed

for at drive frem det, de vilde. Der gik sterke sagn om deres stridigheder med omegnens folk, tit med voldsdaad og urets gjerninger til følge, og fra kapertiden raged Røde-Varg Vaa's skikkelse op. Paa sin sorte kutter med et udsøgt vildt mandskab af vovehalse stak han fra skjærgaarden langt tilhavs, og nattens uhygge reiste sig dobbelt svart over egnen, naar det hed sig, at Røde-Varg var ude. Over fortællingerne om ham driver blod og brandrøg.

Indadtil havde ogsaa de Vaaers liv artet sig sælsomt med sterke sinds udslag i sterke gjerninger. Kampen gik haard inden slegten drevet af den trodsende trang, de alle eied i sine urolige sjæle. Tit stod sønner mod fædre og brødre mod brødre, men vildest gik det til, hvor en Vaa kjæmped for den kvinde, han havde valgt sig. Dystre sagn var der om bruderov og kvindeskjændsel og trodsende elskovs hemmelige synd.

Ogsaa Bjug Vaa havde sin historie. Han var i sin ungdom en vakker mand med et brus i sit blik, som faa kvinder mægted at staa sig for. Han reiste i udlandet i sine unge aar, og da han kom hjem, var han allerede langt oppe i tyve. Han overtog Villenskov efter sin fars død og gifted sig med Elline Lithgow. Hun var pur ung, da han tog hende til hustru, blot et barn at regne, men netop hendes ungdom og svaie legemes deilighed var det, som egged ham, og for hendes skyld brød han med søsteren, Merete, hvem han

hemmelig havde fæstet sig, før han drog ud i det fremmede. Men Merete bar sin skjæbne som den stolte stille kvinde, hun var, og ingen løste den sorgens gaade, som skinned ud af hendes dybe øine.

Men Elline elsked ikke Bjug. Hun elsked sin ungdoms ven Palle Boye, og hun glemte ham ikke, trods Bjug Vaa tog hende i favn med al sin vilde styrke. Og da hun engang traf Palle igjen, steg alle vaarens minder med blomsterrus óp i hende, og hun sank ind til ham.

Da var allerede hendes søn Varg født.

I den lille by ved man at fortælle, at en morgenstund i høsten kom Palle Boye bleg hjem til sin fars hus, og, som han vilde gaa ovenpaa, tumled han om i trappen og blev liggende. Folk kom til, og de saa da, der fløđ blod fra et saar i hans bryst. De bar ham tilsengs, men ikke vilde han fortælle, hvem der havde voldt ham hans skade. Han stod det over, men hans helse var brudt for alle tider. Snart reiste han ogsaa bort og kom aldrig tilbage.

Samme nat hørte tjenestefolkene paa Villenskov fortvilede skrig, tunge af dødsens angst, der steg til vanvid, fra herskabets sovekammer, og tunge slag mod bløde lemmer klang dumpt ud i korridoren. De turde ikke skride ind, der seg en rædsel paa dem, den de siden beholdt overfor sin husbond.

Siden den nat blev fru Elline liggende tilsengs, og ingen tvil er der om, at Bjug Vaa

jo havde slaaet hende helseløs, fordi hun var ham utro.

Men da ranked Merete Lithgow sin ryg. Hun tog ud til Villenskov og havde en lang samtale med Bjug. Ene hun, han havde krænket dybest i ungdommens dage, turde gaa ham under øinene. Hun blev fra den stund derude, drog omsorg for fru Elline de to aar, hun endnu leved, og tog sig moderlig af hendes søn.

Sjelden veksled Bjug og hun ord sig imellem udenfor det i det daglige nødvendige.

Mellem disse to mennesker vokste Varg op paa den triste gaard med den øde egn omkring.

De første aar holdt han sig mest til tante Merete. Hun var høi og mild og klog, og hun ledte hans unge sind ad rolige veie til de sandheder, hun selv erkjendte, og som hans barnlige forstand evned at fatte. Hun holdt det gode frem for hans sjæl som det store. Det gjaldt at være god mod alle, at ofre sine egne lyster og ønsker for andres skyld. Og Varg sad med sit store alvorlige barneansigt og de to dybe sorte øine og lytted stille til. Hendes ord gik ind i hans blod, saa det fanged det rolige løb som af store floders mumlende vande. Bare af og til blussed der op en trodsens vildskab i hans sjæl; da ligned han de Vaaer, og tante Merete saa med angst mod fremtidens dage.

Varg var sjelden sammen med andre børn. Huset og haven, heien og sjøen blev hans barn-

doms rige. Det gamle hus med sine mørke værelser og sale, med sine skumle, krinklede gange og steile trapper, med loftets vidunderlige verden af gammelt skrammel i de støvgyldne solstrimer fra de smaa ruder, afgav en herlig tumleplads for lege af alskens art, slige som ensomme børn finder paa. Og hans fantasi blev næret ved stuernes sælsomme duft af svunden tid, der hang som en skumring om de gamle møbler, familieportrætterne og de falmede tapeter med hyrde og jagtscener, som var strukket over væggene. Paa den store stentrappe med messinggelænderet, der vendte ud til haven, pleied han at sidde med tante Merete i de lyse sommeraftener og se mod den strime sjø, som skimtedes mellem løvhanget i den synkende sols gyldenrøde skjær. Da daled hendes milde, kjærlige ord som kjølige blomsters blade over hans sind, og mangt skjød vekst af gode tanker i hans hjertes dyb.

Vaaren tog ham saa sælsomt. Alt det brus i luften af liv og livs begjær vugged hans sanser som salig musik, der steg fra fjerne huldrelande langt, langt borte og tændte en flammende, fortærende længsel. Eller kanske det ikke var længsel, bare en knugende ensomhedsfølelse. Det var som han pludselig hver vaarens første dag oplod sine øine og saa, at han var ene, og det vokste sig sterkere aar for aar. Da holdt han af at sidde nede ved fjorden i et lunt skar, hvor en hegg hvælved sine hvide blomster om ham, og se ud-

over sjøen, som skummed solblaa for nordvestens frie jag.

Men mest elsked Varg høsten, naar den bredte sin brogede kappe over hei og mo. Da pleied han vandre indover myren mod skogaaserne, som blaaned langt borte. Over skinned den kolde, klare himmel, løvtræerne svinged sine gyldne og røde tiggerpjalter, og jordbunden for hans fødder mylred i alle pragttunge farver; men hans øine var fæstet paa skogens svarte linje. Den trak ham til sig med en mystisk, uudgrundelig magt, det var som hele hans attraa bøiedes indover mod noget, han maatte finde der. Den gjemte for ham svaret paa alle livets og dødens gaader; thi fra skogen saa han jo natten komme sigende, fyldende al verden med sit svarte mulm, denne nat, som altid jog ham hjem, før han naaed did ind, han vilde, mellem furustammerne, som lyste lig guld i det dystre bar, naar solen skinned paa dem.

Bjug Vaa gav sig lidet af med sin søn i de første aar, men eftersom Varg voksed til, begyndte faderen at bemerke hans tilværelse. Det var mest rykkevis, han fatted interesse for gutten. Pludselig kunde han en dag løfte ham op til sig i sadlen og jage afsted paa den vanlige lange ridetur henefter veiene, eller han tog ham med ned til badehuset og kasted ham ud fra broen, forat han paa den maade skulde lære at svømme. Da Varg blev ældre, lærte faderen ham at skyde med gevær og pistol, og han lod ham haand-

tere en fleuret og en huggert efter alle kunstens regler.

Alt dette var efter Vargs sind. Der steg i ham en tung glæde, naar hans næve fatted om vaaben, og fest fandt han det, naar staal klirred mod staal og strammede muskler fulgte kaarders leg. Paa en underlig maade var det milde og vildt trodsige blandet i hans sjæl. De drømme, naturindtrykkene fødte, og som pleiedes af tante Meretes gode, kjærlighedsrige væsen, væved sig sammen med stolte stemninger, der blev til ved faderen i vaabenlarm og krudtrøg.

Og trods en dunkel rædsel overfor denne, han aldrig kunde vinde over, følte han dog fjernt sit væsens slegtskab med hans og tryghed derved, naar han sad inde paa kontoret og hørte ham tale om forfædrene og de bedrifter, de havde øvet. Bjug Vaa kunde fortælle med glød og farve, og derfor blev disse sjeldne timer en egen, grublandet nydelse for Varg. Grublandet, fordi han undertiden merked, der laa ondskab under faderens ord, og det pinte Varg; thi hans egen natur var ikke ond, bare vild. Hvad Bjug Vaa vilde, var at sætte staal i sin søns karakter, gjøre ham til en mand, der stod med begge fødder fast paa jordens muld, og som ikke havde nogen blaa drømmehimmel drivende over sit hoved. Selv var Bjug blevet røvet alt det, en kan kalde livets festskrud, han havde basket sig frem gjennem onde, svarte dage, og han trodde ikke paa alt det fine blom-

sterspind af drøm og digt, der slynger sig som faner om den modige ungdom. Der var intet, han haded slig som fantasileg, og med magt vilde han rykke Varg over den farlige tid, da drømmene fæster rod i hjertet.

Tidlig blev Varg sat ind i gaardens drift og i de forretninger, faderen drev. Det gik noksaa let for ham altsammen, og gaardsarbeidet havde han ledelsen af, da han var en ren gut. Han havde en egen evne til klar kommando, et raskt overblik, som stansed ved det vigtige punkt. Ogsaa forretningerne forstod han i en forbausende ung alder at erhverve sig indsigt i.

Jordarbeidet var imidlertid det, han særlig befatted sig med. Bjug vilde helst saa; thi han mente, at intet skjærmed mod længsler og drømmes flagrende flugt, som det at brøite den tunge, svarte jord og lægge den dyre sæd i dens frugtbare skjød, som det at se den spire og gro gjennem sommerens lyse nætter og dage for at modnes og høstes i høstens tid.

Men Bjug tog feil; thi netop derved, at Vargs sind vendtes mod jorden og dens hemmelige kræfter, fostredes et drømmeliv i hans sjæl, ikke det lyse ungdomsfreidige, der sætter kursen udover havets vande mod skinnende eventyrriger, der drømmer om røde roser, om gyldne sole og hvide kvinder. Det var et drømmeliv, som bored sig indad, flygted over heierne mod de dunkle skoge

og de øde vidder, en længsel mod det oprindelige, livets urformer.

Og derfor blev det Vargs yndlingssyssel, afvekslingen i hans ensformige liv, at vogte de store skoge opefter dalen, som var Vaaernes eie fra gammel tid. Det var vide strækninger, som øksen kun lidet havde faaet lov at herje. Mastetrær med vældige, susende kroner ranked sig indover moerne, opover aaser, gjennem dunkle skar og afdale, hvor bare en enslig fisker eller et fantefølge kom i ny og næ, til det blev en vildsom urskog med vindfald og lavgrodde grenes tætte mylder. Helt op paa fjeldet over dvergbirkens grænse mod den evige sne strakte sig Vaaernes besiddelser, som de havde samlet sig blot i kraft af sit magtbegjær og neppe med synderlig tanke om at gjøre sig ordentlig indbringende. Her streifed Varg om længere og længere indover, jo ældre han blev, med bøssen over skulderen, værnende med nænsomt sind den kjære skog. Han skred bare ind hist og her, hvor det var nødvendigt, ellers fik den lov at gro sig malmfuld og stor.

Ethvert menneske har et felt, en liden kreds af sit virke, hvor det er sig selv mere end ellers, hvor dets indre, dunkle trang mod det guddommelige stiger, hvor ligesom dets religion blir til. For Varg blev skogen og livet i den tilfredsstillelsen af hans drift mod at give sig hen i troen

paa noget mystisk, der med seirende magt snoed sig gjennem hans sjæls dybder. Den store Pan, skogens og ensomhedens og urlivets gud blev hans. Han gjorde det ikke op for sig i nogen udtalt idé, gav ikke sin gud noget bestemt billede; men han følte den i sit hjerte, den dystre sterke religiøse kjærlighed til det spirende liv og det døende liv, det som han lærte at kjende ude i den evige natur.

I disse omgivelser, uden synderlig berøring med noget udenfra, leved Varg til sit tyvende aar. Han kjendte vistnok mange af menneskene i den lille by, havde været sammen med dem nu og da; men han eied ingen ven eller veninde, med hvem han stod paa fortrolig fod. Han blev gaaende som en storlemmet, tungsindig kar, der havde alvor i de dybe sorte øine og ensomhedens vemod over de sterke, men fine drag. Panden var bred og steil, men ansigtet smalned af mod hagen, der sprang i kraftig bue frem under en rød, fyldig mund. Haaret hang mørkt og tungt over hvid hud. Kroppen førte han med en rolig sikker elegance, trods den var præget af jordens tunge arbeide.

Kvinder pleied at se paa ham med behag, og han kunde ofte merke, deres øine fulgte, uden at det dog vakte nogen følelse i hans hjerte eller nogen trang til at besidde deres deilighed. Vistnok havde han følt blodets begjær bruse med magt gjennem aarerne; men det var, som hans

omgivelser gav saa liden plads for elskovs leg og lyst, saa der blev noget uvirkeligt ved hans attraa. Den vendte sig ikke i vælde mod nogen enkelt af de kvinder, han mødte.

Den adlede elskov eller kjærligheden, som man kalder den, havde aldrig rørt ved hans sind. Det var et lukket land, han bare havde faaet et svagt indblik i gjennem sin læsning, stod som en dunkel sødmerig drøm for ham, og han holdt af i stille stunder at tænke derpaa og granske ud dens hemmelige væsen; men det blev bare til vage, flygtende billeder, som blandedes med alle andre indtryk.

— — — — — — — — — — — — —

Meholmen var det yderste brug under Villenskov. Didud skulde Varg en sommerdag for at give Sjur, husmanden, en tilsigelse. Langt ude mellem skjærene i havbrynet laa den og skinned gylden i sterk sol. Den er ikke saa rent liden, og paa nordsiden skjærer en vig sig ind, hvor løvkrat kranser det rolige vand, og en frodig eng breder sig op mod øens fattigslige hus. Det er et af disse vidunderlige riger, som aabner sig saa ofte for den, der kjender skjærgaarden.

Varg satte seil, og den lille lette sjægte gynged sig frem over glitrende blaa bølger for frisk solgangsbris. Han strakte sig behagelig agter ved roret med piben i munden og lod øinene døsige glide ud mod holmer og skjær og horizontens skinnende rand. Han øined skibe derude, som

taarned sine rigge mod himmelen, der stod solhvid nederst ved havranden og siden hvælved sig over i blaat. Han tænkte paa, at nu stod deres færd mod sydens lande, mod yppige lunde og fyrige kvinder, mod alle livets skjønneste undere, og det kom sælsomt for ham, at han dog ingen længsler eied ud mod alt dette. Han følte, han altid vilde blive en fremmed derude. Han vilde gaa om i de store stæders vrimlende mængder som et skogtrold, en underlig skikkelse, der bare stunded tilbage til de hjemlige ødemarker, hvoraf hans rod var runden.

Han var glad i at seile slig. Bølgernes klukkende skvulpen mod baadens bund og den bløde rytmiske bevægelse vugged hans tanker til ord og melodi. Han greb sig i at synge vers og visestubber til selvlavede toner ud i den dirrende solluft.

Som han svinged rundt odden ind Meholmsvigen, saa han, der var folk før ham. Et par lystseilere havde fortøiet ved den skrøbelige brygge, som blot bestod af nogle svære stene og et par brætter spigret til usselige, ormstukne pæle. De var vist netop komne, for et par herrer stod endnu og stelte med seilene, medens de andre, damer i lyse sommertoiletter og kavalerer i blaa seilerjakker, havde spredt sig op over stien til Sjurs hytte og langs strandens stene under ors skyggende krat. Der blev baaret nistekurve i land, flaskehalse stak frem under hvide servietter, man skulde øiensynlig holde gilde.

Varg tænkte paa at gaa baut. Det vilde kanske se sært ud, om han kom dumpende ned i det glade selskab saadan ganske uventet. Men han havde jo sit lovlige ærinde, saa det fik ikke hjælpe. Han stod ind til bryggen.

— Goddag Varg Vaa! praied det ham fra en af baadene.

Det var Dreng Rike, en af den lille bys unge gentlemen, som Varg kjendte lidt bedre end de andre; thi konsul Rike og Bjug Vaa havde havt nogle forretninger sammen engang, og Varg og Dreng havde derfor legt sammen som børn.

— Det var sandelig hyggeligt at se dig igjen, old fellow. Jeg tænkte skam paa at søge dig op i din hule; men det er endnu ikke blevet til noget. Er netop kommen tilbage fra England, ser du — lød det fra Dreng, han entred op paa bryggen, trykked Vargs haand og hjalp ham med at fortøie baaden. — Det høres underlig; men medens jeg gik derude i fremmed land, kunde jeg pludselig komme til at tænke saa forbandet paa dig. Det var som du stod for mig som inkarnationen af hele landskabet herhjemme. Det skriver sig vel fra den tid, vi legte sammen ude paa heierne ved Villenskov. Jeg er sandelig saa glad over at hilse paa dig.

Varg smilte, lidt brydd ved den hjertelige modtagelse: — Tak Dreng! Du ser lige brunøiet og glad ud som før. Jeg husker øinene dine, de kunde sprute og gnistre som glo i vand, naar du blev sint over noget. Ja, det er en stund siden nu.

Dreng lo. — Ja, vi kunde trætte ordentlig, du. Især naar vi legte krig og røg i haarene paa hinanden. Men hør, nu faar du slaa dig ned her sammen med os idag, det vilde vi alle synes var saa hyggeligt.

— Nei, tak du, jeg skal bare op og sige husmanden en besked. Jeg faar nok vende næsen hjem straks.

— Sludder gut. Jeg hører, du er blit en ren grævling; men det skal vi ikke vide noget af. Hei godtfolk, vil vi vel slippe Vaa afsted igjen, skal han kanske ikke bli her og være gemytlig? — raabte han ind mod de andre, som var stanset og betragted Varg, undrende og nysgjerrige, halvkjendte som de fleste var med ham.

Den halvgamle ungkar konsul Willems tog ordet for dem: — Jo, det vilde virkelig glæde os alle meget, om De vilde slaa Dem ned hos os, hr. Vaa, — og de andre støtted kraftig hans anmodning.

Varg gav efter. Han vidste ikke, hvorfra han pludselig fik slig lyst til at blande sig med alle disse mennesker. Det var kanske den soldirrende luft, kanske de lyse kjoler og alt det duftende kvindehaar. Han sansed sig ikke, før han var midt oppe i en samtale med disse glade mennesker. Han saa lyse kvinder med blanke øine flokke sig omkring ham, og deres latter, som ellers vilde forekommet ham fjern og fremmed, var ham nu kjendt og kjær, og han lo selv og skifted unge ord med dem alle.

Vel var han lidet vant med at færdes mellem mennesker, men der laa ham i blodet 'en arvet overlegenhed, skabt gjennem slegtleds kultur, som hjalp ham til at finde den rette tone. Ikke blev hans ord for tunge og hans blik for hede.

Man bredte hvid dug over det grønne græs i et lunt skar mellem to bergknatter, og frem af kurvene kom den kolde anretning, som kronedes af en vældig pudding, alle damerne havde lavet i forening; thi i den lille by var alle som en familie — det vil sige saa længe de var unge — og Varg følte sig som den eneste udenfor. De langhalsede flasker med gylden rhinskvin blev heiset op af den dybe, kjølige brønd ved hytten, hvori de havde været nedsænket.

Vinen perled duggkold i de grønne glas. De hævedes, klirred klingre, og man drak hinanden til. Unge kvinder høined sit glas mod Varg, medens deres skjønne øine sænkedes i hans. Der var fest i ham og om ham. Han blev dens midtpunkt, fordi han var den nye mand, den ukjendte, som maatte udforskes. Om ham laa noget af det mystiske slør, som indhyllede Villenskov og alt, hvad dertil hørte. Det var som et eventyr at sidde og passiare med Varg Vaa, mennesket med det dystre slegtspræg, med rødder, som bar ned i dybere jordlag end de flestes. De kjendte alle de blodtunge sagn, der gik om Vaaernes æt, vidste alle, at dens mænd havde en sælsom magt til elskov i sine sugende øine, og derfor blev der som fare for de

unge kvinder at sidde ved hans side og drikke ham til. Derfor nød de ogsaa stunden og søgte alle at drage ham ind i den tryllekreds, hver kvinde ved at skabe om sig i kraft af sit væsens engenartede charme.

Varg fandt sig udmerket til rette. Han kom paa glid, fortalte om en tur opefter skogene, han nylig var kommen hjem fra. Fortalte om svart storskog saa høi og tæt, at himmelen bare skimtedes mellem de lavgrodde grenes vidtspundne net, hvor elgen traadte tungt i den bløde mosegrund, der den braskende brød sig vei med sky, rædde øine i angst for det nærmende menneske. Han fortalte om den digre ørret, som stod i de sælsomme, dunkle vande, der sagdes at være troldtjern uden bund, hvorledes den kunde tage snøret med sig gjennem det sortgrønne vand til uanede dybder, hvorledes det sukked tungt fra dets flade i stille nætter, saa lommen løfted sit grufulde skrig, der skar sig lige ind i sjælen. Han fortalte om vidden, hvor vinden suste frisk og fri i viltre kast over dvergbirk og lyng, hvor bjørnespor tegned sig i renmosen, og ørn svam høit over i den solblaa luft. Han lagde farve i brede, dristige penselstrøg ind i skildringen, tegned i korte, kraftige træk og tog hele selskabet fangen.

De følte friluftslivets styrke og friskhed som en kjølig luftning mellem parfumer og vins syrlige em. Det var, som stod op for dem et urmenneske med unge, ufordærvede sanser og

gav dem hele sit livs fylde gjennem skjønne, knitrende ord.

Et par andre forsøgte sig med jagthistorier fra sit skogsliv; men de faldt uhjælpelig igjennem, det blev saa blegt og tyndt mod Varg Vaa's livdirrende fortælling.

Man reiste sig efter maaltidet og spredtes. Nogle slængte sig i skyggen, andre drev omkring paa knatterne, og onkel Willems, han var hele byens onkel, snød sig til en liden middagslur i en lun bakke. Varg og Dreng Rike gik omkring, arm i arm, dampende paa mørke havanesere. Dreng var stolt af sit fund og nød den lykke, hans ven havde gjort. De talte løst og fast. Gamle minder blanded sig med nye indtryk. Dreng fortalte om de forskjellige mennesker, som var med paa turen, gjorde ham opmerksom paa de smukkeste af damerne og mente, at Varg havde gjort fuldstændig ravage blandt dem.

Han smilte. Han tænkte slet ikke paa nogen af disse, Dreng snakked løs om. Under maaltidet havde omtrent vis à vis ham siddet en ung kvinde, næsten et barn, med tungt dystertgyldent haar i en tyk fletning og mørke, dybe øine under sterke bryn. Om hun egentlig var vakker, vidste han ikke, men hans blik havde uvilkaarlig dvælet ved hende gjentagne gange. Hun gav mindre agt paa ham end de andre damer; men engang havde han følt hendes øine rettet mod sig, som han talte om natten, der hvælved sig svart over skogdybet. Der

var da noget af skogsnatten i hendes blik, saa hun pludselig blev ham en gammel kjending blandt alle de fremmede. Men endnu havde de ikke vekslet et ord, og hendes navn husked han ikke fra præsentationen. Varg fik nu se hende lege sidsten henover heierne med et par veninder og en lang, opløben gut i hvid studenterhue.

— Du, hvem er hun med den lange fletten, som skinner i solen, hun i den lyserøde kjolen? — spurgte han Dreng.

— Hun, aa det er Mona Rike, min kusine, datter af provsten. Hun er ganske et barn endnu; men hun blir kanske ikke saa værst.

Varg fik listelig Dreng til at indlede en samtale med sin kusine, og snart var man oppe i en ivrig disput om et eller andet. Dreng havde en svaghed for disputer og var sjelden enig med noget menneske. Mona var hed af legen, haaret laa i uorden, de blanke øine straalte, og de hvide tænder lo mod den lyse dag, saa Varg blev ganske varm om hjertet. Men som hun stod der leende foran ham, var hun dog den fremmede, — en af de andre. Han maatte have hende for sig i alvor, slig at hendes øine laa dybe som troldtjern, de maatte ikke glimte i smil, som sjø, der kruses i solens glitter.

Man skulde nyde sin kaffe. Selskabet spredtes i smaa grupper, parvis mange, og Gud ved, hvordan Varg Vaa fik arrangeret sig nede ved stranden under et oretræ med Mona Rike, de to

alene mellem mjødurts sødmetunge dufte. Først spøgte de begge videre som før, men om lidt gled der alvor ind i deres ord, og da blev hun for Varg kvinden, som han havde drømt om, slig hun var, skabt i hans billede.

— Da De fortalte om skogene og livet i dem, ved De, hvad der undred mig mest da, at De ogsaa kunde seile, at De ogsaa var vant til at færdes paa havet. Jeg synes, skogene maatte sluge det menneske helt, som blev hjemmevant der — sagde hun.

— Det kunde synes saa, især idag, da sjøen ligger og glitrer og smiler i solen, som en kaad, ung gudindetøs; men merkværdig nok, her i denne egn er et sælsomt slegtskab mellem hav og jord. I de mørke høstens nætter, da kaster nok sjøen sig i vild trods mod holmer og skjær, mod de yderste berg og odder, og de synes som dødsens fiender; men ind mellem holmer og odder smyger sjøen sig i stadig varsommere rullinger, til den naar de inderste viger, hvor den ligger mellem tanggrodde stene og klukker i silr og suk. Da er den som en kvinde, der gir sig hen med ømme, taareblanke øine, overvundet af den sterkeres magt. For jorden er den sterkere, manden i forholdet. Aa, De skulde sidde ved stranden og høre for en elskovsleg der gaar gjennem den svarte, stormhujende nat. Har en først hørt det engang, saa forstaar en den inderlige samklang, der er mellem jordens og havets liv. Thi baade ødemark og skog

kan lege sig som havet i sorgløs lyst. Gaa bare ud ad veien, der fører mellem myrer og lyngheier bort fra byen, saa skal De se, hvordan de kan ligge sprettende kaade, medens vinden rusker dem i totterne, og solen danser yr og blank i det magre græs og i de fattige buskes skiftende, blinkende blade. Og skogen, den kan sandelig se rigtig forsoren ud, staa og svaie saa trodsig og ung og nynne glade viser, just som en farende svend, alligevel den staar med sine troværdige rødder saa fast og sikkert i den fede muld.

— Tænk, jeg tror ikke, jeg vilde holde saa meget af skogen, naar jeg saa den slig.

— Det gjør jeg ikke heller, den blir mig saa fremmed, jeg føler mig ikke rigtig hjemme i den. Men det er Gudskelov ikke saa ofte. Tiest staar den sorgtung og suser og tar os i sin favn som en øm, mørk mor.

— Hvorfra har De faaet den sterke kjærlighed til naturen?

— Kaldes det kjærlighed til naturen? Det er vist ikke egentlig nogen kjærlighed, det er vel nærmest som en slags slegtsfølelse. Menneskene er som trær de ogsaa, de har sin rod i den hjemlige grund. Forresten er det ikke bare det, De kalder naturen, jeg holder af. Huset hjemme, alle hytterne langs stranden, og den lille by derinde, som jeg kjender saa lidet til. Jeg husker saa godt, da jeg var gut, ja, jeg gjør det endnu om sommerkveldene, naar de ligger gyldne over de slum-

rende heier, jeg gaar henad veien til der, hvor den svinger, og en kan se ind til byen. Jeg sætter mig paa en stabbesten. Den ligger dernede i de blaalige skygger med det gyldne lyshav over røde tage og havernes dystre løv. Jeg hører lyd og latter fra legende børn; men netop det forhøier det indtryk af stilhed, som den hvilende by giver.

— Længes De da ikke ned til menneskene, til livet, som De ved drager aande dernede?

— Det har aldrig faldt mig ind før; men kanske jeg gjør det. Jeg føler ialfald, at jeg herefterdags vil gjøre det. — Ordene brast ud af ham, for han vidste med ét, at nu vilde han komme til at tænke paa, hun gik dernede i de stille gader.

Mona forstod ikke, hvorfor hun pludselig rødmed, og hun var glad, da nogle andre slutted sig til dem.

Ud paa kvelden stod baadene indover fjorden i den lyse aften, der laa som dis om alle strande, medens den rødgyldne sommermaane lagde guld paa mørke, blanke vande.

Da Varg saa temmelig sent kom hjem, saa han, der var lys endnu paa kontoret. Han gik ind og gav faderen besked om husmanden, fortalte ogsaa, hvad der var hændt.

Bjug Vaa sad i lampens gullige skjær med en gammel bog foran sig. Da Varg var færdig, vendte han sit mørke ansigt mod ham. Der stod som et haanende smil omkring den haarde mund:

— Se saa, nu kommer kvinderne til dig ogsaa. De vil lokke dig med sine hvide legemer og blanke øine og med duften af sit yre haar. Du gaar vel som i en halv rus af det nu, kan jeg tænke. Ja, ja, det kan ikke undgaaes. Kvinder kan lidet staa mod os Vaaer. Du skal bare ikke blive vek tilsinds, om du tramper over nogle røde hjerter, for kvinder er ikke værd mands medynk. Pas altid paa, du holder deres hvide nakker under din fod. Godnat.

Hvide nakker! Varg tænkte paa en solbrunet, rank nakke, som en vilter flette legte nedover, og han vidste ikke, hvorfor han var saa glad tilsinds.

Sjøgaden var byens nobleste. Lidt afsides løb den langs sjøen i bugter og kroger paa elvesandens søndre kant. Paa dens ene side stod en række høitidelige, gamle huse med skyvevinduer og hvælvede døre, med messinghammere og brede trapper, hvor hele familien kunde sidde om aftenen og nyde udsigten. Paa dens anden laa haverne, hvoraf hvert hus havde sin. De strakte sig lige ned til sjøen. Det var gamle, ærværdige haver, næsten som smaa parker, hvor svære kroner bredte sit løv i sommerens tider. Der var mangeslags træer, ellers ikke almindelige hertillands, forskjellige arter af poppel og lind og kastanje, men særlig var der meget blodbøg. Det var de velstaaende borgeres yndlingstræ.

Her, i et svært skrammel af et hus, boede ogsaa provsten Rike. Som alle mennesker i byen havde han sin historie. Han hørte til den gamle Rikeæt, der havde siddet som mægtige storbønder oppe i dalen i mangfoldige slegtled. Adskillige

merkelige mænd havde den fostret, mange som fór viden om verden i forskjellige ærend, og tilsidst var rødderne løsnet af den hjemlige jord, og den blev en af disse omflakkende embedsslegter, der drager om landet fra sted til sted. Men Rikerne havde holdt sig sjelden ublandet, de gifted sig meget ind i hinanden, og det var kanske den omstændighed, som gjorde, at de aldrig trivedes ret i sine ændrede forhold. Deres alles længsel bøiedes hjemover mod jorden, som de havde forladt. Provsten hørte til det første slegtled, som dette var gaaet bevidst op for, og han med sin sterke natur led mere end de andre derved, særlig da han i sit kald fandt saa liden anvendelse for de praktiske evner, han eied. Dertil kom, at hans hustru ikke forstod hans stille længsel mod jorden og heller ikke havde betingelser for at kunne forstaa den.

Der er vel neppe noget, som har vakt saadan sensation, ja, man kan næsten sige forargelse, i den lille by, som da daværende kapellan Rike vendte tilbage fra et udenlandsophold med en fransk dame — der til og med var en født comtesse — som sin egteviede hustru. Ikke mange havde vovet at byde byen en udenlandsk frue, og saa at en Rike gjorde det! En Herrens prest og en fransk comtesse, havde man hørt magen! Heldigvis var hun dog protestant, det var det eneste forsonende. Nu, den unge fru Rike gik ind som lem i den lille bys store familie, og da hun var bleven tilstrække-

lig begloet og bagtalt, stod hun endelig for den almindelige bevidsthed som noget, der hørte til. Hun blev slet og ret fru Rike og ikke mere den forhenværende franske comtesse.

Hun var en slank, stolt kvinde med en drømmerskes dunkle øine, skabt til at færdes i fest og bæres høit oppe af mænds beundring. I et svagt øieblik havde hun ladet sig fange af den sterke fremmede, der dukked op i hendes kreds, og som med sin seige vilje havde tvunget hendes sind under sin magt. Følelsen holdt sig vistnok, og den voksed sig kanske ogsaa sterkere gjennem aarene, samtidig som deres aandsretning tog mere og mere forskjellig flugt. Medens han saa indover, lod hun blikket glide drømmende ud mod kimingens rande. Der bag laa livet, hendes ungdoms liv, hendes drømmes liv, som skulde vugget hende paa festblanke rytmer. Thi hendes sjæl frøs unegtelig i de omgivelser, hvor hun var hensat. Der hang over byen den samme duft af middagsmad og barnetøi, som dvæler over smaakaarsfolks hjem. Det daglige liv var døsende og selskabeligheden pompøst tung og affekteret, uden at det kunde dække over plumpheden og de grovere sansers hang til grovere nydelser.

Kanhænde hun kunde blevet sin mand utro og have fundet sin lykke i et forbudt kjærligheds-forholds romantiske duft af stjaalen fryd, hvis der havde vist sig en ridder værdig at drømme om og værdig at skjænke al hjertets indestængte ømhed,

den hendes mørke mand ingen brug havde for. Men i disse forhold mødte dem ingen, som kunde blive farlig for deres samliv, og derfor slutted hun sig heftig til sine børn, eftersom de vokste op.

Men netop her led hun kanske sit fattige livs største skuffelse. Forældrenes forhold til børnene maatte jo arte sig som en ubevidst kamp, og det viste sig, at faderen ogsaa her var den sterke. De to ældste eied hans sind. Sønnen Nils, hvem provsten hjalp til at kjøbe en større gaard oppe i dalen, sad bred og tryg paa sin jord og søgte sin glæde i at se det spire og ranke sig rigere aar for aar. Den ældste datter Adéle — hun var opkaldt efter moderen — gifted sig tidlig med den halvgamle kjøbmand Giebelhausen, og hendes trang til arbeide gav sig udslag i en næsten altfor vidtdreven interesse for sin mands forretning, som hun omsider næsten kom til at styre helt.

Nu sad fru Rike gammel igjen og havde bare Mona tilbage. Hun eied mest af moderens sind, saare meget endog, og, lige fra hun var ganske liden, havde de to levet et liv i drømmenes verden, som ikke kom de andre ved. Aldrig blev fru Rike træt af at fortælle, og aldrig blev Mona træt af at høre om det fjerne, skjønne land med grønne enge og røde teglstenstage mellem vinhaver og løvtunge trær, med pragtfulde sale, hvor ædle, stolte mænd førte skjønne damer i dans med høviske lader. Eventyrets glans laa om de timer, da deres beslegtede sjæle mødtes.

Men hos Mona var ogsaa meget af faderens sind, og det lagde en egen dyster, tung stemning om hendes drømmeliv. Hun kunde ikke saa let som moderen lade tankerne danse yre og glade i skinnende sol, det maatte hos hende dæmpes og sløres, saa det gav rigere, dybere farver. Hun var ogsaa et barn af egnen her, med sine sorte nætter og øde, lyngrøde vidder.

— — — — — — —

Det var en morgenstund ud paa sensommeren, provsten Rike traadte ud af sin brede gadedør i slobrok og tøfler, med langpibe i munden. Han stod en stund og saa udover sjøen, som laa i bleg og dam, saa satte han næsen i sky og snused ind luften. Jo, det saa ud til godt veir, og han steg ned af trappen og sjokked over den solhvide gade til haveporten.

— Far, far! — raabte det henne ved hjørnet, det var fru Adéle Giebelhausen, som kom farende paa sin vanlige morgentur. — Godmorgen, far! Er de andre oppe?

— Hm, jo, de sidder vist ved frokosten. Nu, hvordan lever vi, barn?

— Jo tak du. Giebelhausen er ikke rigtig bra; men det er bare det sedvanlige, maven ved du. Aa, for et deiligt veir her er!

Adéle var høi, noget junonisk af figur med et freidigt, kraftigt ansigt, som en krummet, djerv næse gav sit karakteristiske præg.

— Jaha, saamænd — provsten smatted paa

piben — her har vi det bare bra. Men det er svært, som ungdommen fester, nu har Mona været paa farten til stadighed, og igaar fik hun saamænd indbydelse til stor soupé med dans paa Villenskov.

— Paa Villenskov! — Adéle slog hænderne sammen i forfærdelse. — Nu tror jeg ikke verden staar til paaske. Nei du far, der har da vist ikke været selskab paa Villenskov de sidste tyve aar. Og saa skal de danse ogsaa. Uf, det er saamænd godt, vi ældre ikke skal der, jeg vilde synes, det var uhyggeligt at danse i de sale. Jeg synes, alle ligene maatte reise sig og danse med, og fremst af alle fru Elline med blaa blodmerker efter stokkeslagene paa den hvide hals. Huf!

— Saa sagte, saa sagte, barn. Vi skal ikke se slig paa det. Lad os glæde os over, at livet atter holder sit indtog derude ved den unge Varg Vaa. Han var her paa visit for en tid siden. Jeg fik saamænd det bedste indtryk af ham. Desuden, disse gamle sladderhistorier, hvem ved egentlig, hvor meget sandt der er i dem.

Provsten saa op og blev meget forbauset ved at finde Adéle forsvunden ind gjennem den aabne gadedør. Saa tøfled han videre over gaden, lukked op haveporten og forsvandt mellem sine kjære træer og rosenbuske.

Ind i spisestuen kom fru Adéle styrtende som et stormveir: — Nei, Mona, dere skal jo til dans paa Villenskov!

— Ja — svarte denne rolig og saa op paa søsteren — er det noget at tage saa paa vei for?

— Ja, det ved Gud, det er! Først træffer man denne unge hr. Varg Bjugsson Vaa ude i ødemarken, hvor han altid gaar og tasser omkring, og straks blir han modtaget af alle med aabne arme. Man kjæler og dægger for ham, som var han en prins. Han blir indbudt overalt, ja, sommeren blir endog i særlig grad livlig, fordi man har faaet denne vildmand med. Og nu gjør han gjengjæld. Dere skal ud og danse i de sale, hvor tjenerne stod og hørte hans mors skrig, dengang Bjug Vaa slog hende helseløs. Jo, jeg maa sige, tiderne blir underlige.

— Ja saa — der trak en egen kulde op over Monas ansigt. — Det er forresten svært, som du interesserer dig for det selskab. Er det muligens, fordi du ikke selv er buden?

Adéle følte sig truffen. Hun vilde have sat megen pris paa en indbydelse, det plaged hende lidt at blive regnet blandt de ældre; men den mistanke maatte for enhver pris afværges.

— Nei, ellers mange tak, min lille ven. Jeg holder ikke af at blive traadt paa tærne af den klodsede hr. Varg. Nei, mama — vendte hun sig mod provstinden — du skulde set ham danse oppe hos Thorups. Jeg forsikrer dig, det var som en bjørn fra hans egne skoge.

— Han danser aldeles deilig — bruste Mona op. Hun blev rød i hodet, reiste sig med det

samme og gav sig til at pusle med blomsterne i det ene vindu. Den lille underlæbe var skudt frem, og hagen sænket ned mod det unge bryst, som runded sig svagt under den lyse kjole.

— Nu, nu, børn! — brød provstinden af. — Sæt dig og tag en kop the, Adéle.

Hun takked og fortsatte ikke diskussionen. Det var jo tydeligt at se, den lille interesserte sig for Varg. Nu, paa det parti var intet at sige, og det var bedst at ændre signaler.

— — — — — — —

Det havde isandhed været en livlig sommer i den lille by og særlig da for Varg Vaa, der var som et slags midtpunkt for selskabeligheden. Som i en rus tumled han ud i det brogede liv, og med friske, vaaryre sanser suged han ind dagenes festlige jubel. For første gang følte han timerne bruse i rig fylde omkring sig. Det, som gjorde det saa stort og skjønt for ham, var, at han saa alt med en sterk stemning, sin kjærlighed til Mona Rike, som baggrund. Thi, at han elsked hende, var han sig nu bevidst. Det var spiret frem som et ungt foraar i hans hjerte den første dag, han saa hende, og det slog tilslut ud sit fulde rige blomsterflor. Hele sommeren gik han som i rus af dets søde duft, en rus, der snart gjorde ham mild og øm som et barn, snart til en rasende Gud, beredt at storme himmel og helvede for sin elskovs skyld.

Han kom hjem fra fester, hvor han havde

solet sig i hendes smil og hendes blik, kom hjem drukken af duften fra hendes tunge haar og varmen fra hendes unge jomfrulegeme, drukken af hendes barnlige, lyse ord, og han vandred hele nætter omkring i parken mellem de sorte stammer med hendes stemme klingende i sine øren. Han snubled over de knudrede rødder, duggen dryssed, og rosenbuskenes torne rev ham; men han merked det ikke, han var helt i sin kjærligheds vold.

Tit søgte han at granske ud sin elskovs væsen, at finde det, som udmerked hende frem for andre kvinder, som tog hans sind med slig magt. Men han forstod det ikke, han vidste bare, det var saa, og at han var lykkelig derved.

Hjemme paa Villenskov havde hans nye liv sat et eget stempel paa forholdene. Lyset blev sluppet ind i de gamle stuer, og nu var der da en, som kunde le med høi, klingende latter og drive skyggerne fra mørke, onde dage paa dør. Tante Merete glæded sig over forandringen. Hun nikked til ham med et lyst smil, hver gang han stod færtil at tage afsted. Bjug Vaa var merkværdig ligegyldig overfor det hele, han kunde rigtignok af og til brumme lidt i skjægget, naar han syntes, det blev vel megen selskabelighed, men der sad dog som et smil i øiekrogen, og undertiden spurgte han morgenen efter Varg, hvorledes han havde moret sig, og om der havde været mange smukke unge damer tilstede. Han endte gjerne med et nik: — Pas paa, de ikke vinder magt over dig,

gut. Bær hodet høit og hjertet frit, saa ranker det bare ryggen slige smaa seire over kvindesjæle!

Tante Merete og Varg havde længe snakket frem og tilbage om, at noget maatte gjøres til gjengjæld; men ingen af dem havde særlig lyst til at foreslaa Bjug Vaa at holde selskab. De overraskedes derfor, da han en vakker dag selv slog paa den streng og bestemte stor soupé med dans, og endnu mere vaktes deres forbauselse, da han selv forbeholdt sig arrangementet.

Det blev en sælsom fest. En skyet aften var det, sent i august, en aften, da det trækker sammen til uveir. Sjøen laa som en sort umaadelig flade og silred med lange, vage dønninger ind mellem tang og stene. Hvert blad, hver gren hang stille, det lumred hedt over jorden, og der steg syrlig em af alle blomsters bægre og fra rosernes snoede kroner.

Langs alléen ved indkjørselen havde Bjug ladet opsætte begfakler, som stod og flammed blodrøde op mod de dunkle trærs blade, og foran huset, rundt i haven og parken skinned det og spilled det mod sort løv og dyster himmel. Han havde formaaet at frembringe en fantastisk virkning, noget vildt middelaldersk, ved dette enkle arrangement. Og indendørs blev den samme stemning fremherskende. Lamper var banlyste, vokskjerter spredte sit flakkende skjær fra væggenes kobberarme, vaaben i kryds var anbragt, hvor dansesalens vægflade kunde synes tom, og alle moderne møbler

var ryddet ud og erstattet med gamle, høiryggede, stive stole. I hallen var Røde-Varg Vaas flængede kaperflag hængt op, og hans svære huggert stak sit greb frem af dugens folder.

Herrerne følte sig ilde ved at tænke paa, hvor deres farveløse sort-hvide dragter maatte skille sig ud fra omgivelserne; men damerne følte, de klædte det bedre, deres dragter eied mere fantasi, havde farve og fribaaren rytme, og de blanke øine tindred i glæde derved.

Tante Merete var fin og sød og gratiøs, i tung, sort silke. Bjug Vaa viste sig som den elskværdige vert, med et lunt smil i det egeskaarne ansigt og de sterke, lidt slukkede øine. Varg var idel lykke, han skulde føre Mona tilbords . . . .

. . . Der gik dans over bonede tiljer paa Villenskov gaard. Buerne skurred over strenge, fløiter hvén høit op, og klarinetter tuded med violoncellers dybe brum under. Det var som menneskestemmer, som talte, som skreg, som vaanded sig og jog sig fremover til musik, saa syntes det gamle Mari, der sad inde paa gamlekammeret og lytted til. Og hun rysted sit graa hode: Aa ja, den musik maatte vel fryde fanden i hjertet. Han sad nok dernede i krogen under musikens balkon, sad og lurte paa hr. Bjug, som gik stolt omkring med sit onde smil om læben og fru Ellines skrig i ørene, med vegten af alle de Vaaers misgjerninger paa sine ældede skuldre. — Hun rokked paa stolen: — Aa ja, Gud unde den unge herre en ligere skjæbne,

der er nok af knokkelarme, som strækkes mod ham fra mørke kroge, jeg saa det selv en kveld, han kom hjem. — Huf! — sagde Vesle-Birgit, lægdungen, hun reiste sig op i sengen — det er, som det kryber om væggene, naar du taler slig. — Læg du dig rolig til at sove, barn, og læs dit fadervor, saa har ikke den onde noget bud til dig. Hu, saa den fløite hviner, det er som fruentimmerskrig! Aa ja, det er hørt før her i huset. — Og de gamle læber mimred frem en salmestub, som næsten døvedes af spillet dernede:

Mit hjerte er en uren byld,
en kalket grav at skue.
O, Herre, tag min syndeskyld,
naar onde magter true,
og før mig over dødens flod
med renset sind ved angers bod,
med kronen — — kronen — —

Marit sad og famled, hun mindtes ikke mere.

— — — — — — —

Nede i havens dunkle gange, hvor de røde fakler brandt mod den svarte nat, gik Varg Vaa med Mona Rike ved sin side. Deres sind blev endnu baaret af tonernes brusende bølger, og deres legemer vugged endnu til rytmernes takt. Ild var i deres blod og i øine, som lyste frem af halvdunkel skumring.

Herinde, hvor hed duft fra et rosenbuskads strøg om dem, tog Vargs lidenskab atter sterk

magt, det var ikke længer en balstemnings lune nynn af halvtbevidste følelser. Han havde vanskeligt for at tale til hende, der sad som noget etsteds i halsen og stængte. Men han trykked hendes arm tæt ind under sin og følte lykke ved det.

Nede i havegangen vendte de sig og saa mod huset, der laa stort bag faklernes røde ring og skinned med gyldne ruder. Sortblaa stod uveirshimmelen over. Der var slig intens styrke i de enkle farver, stemningen var sammensat af, og Mona stod betagen.

— Aa, er det ikke som troldkongens slot, hvor gloende drager holder vagt udenfor. Troldkongens slot i den vilde skog. Er det ikke, som eventyret bruser lige mod os, vi er selv i eventyret!

— Ja, vi er selv i eventyret. To fattige menneskebørn, som støder paa slottet i sorten skog. Der er slotte i mange skoge, der er slotte i de skoge, mennesker famler sig gjennem, naar de søger frem til hinanden. Kanhænde med drager for porten, men vist ved jeg ogsaa med lykkens dunkle skatte i sine høie sale.

Mona stod fremdeles, drog pusten tungt. Hun havde sænket blikket mod jorden. Vargs ord var nervøse, han jog dem frem:

— Jeg mener, Mona, kanhænde vi nu staar foran vor lykkes slot. Skal vi skræmme dragerne væk og gaa glade derind. De som dronning og jeg som konge. Mona, jeg elsker Dem!

De tied begge. Der steg som en taushed af jorden, løfted sig fra buske og trær. Det var som al lyd og larm fra huset drukned i den. De var bare to mennesker i stilheden. Han tog hendes haand, den laa viljeløs i hans. Han tog hende ind til sig, nænsomt og vart, hendes hode hvilte mod hans bryst, og noget suste med brede, hvide vingeslag gjennem Varg Vaa's sjæl.

At hun holdt af ham, det var ham som selve livsgaaden saa forunderlig, det flammed og funkled for øinene, og hans hjerte fornam det som en sød drøm, at hun hvilte sit hode tæt ind til det. Han fik bare frem i en stille hvisken: — Mona, du elsker mig!

— Ja — kom det skjælvende svagt, og hun søgte som tættere ind til ham, bored sit hode forvirret ind til hans klær.

Han tog det mellem sine hænder, bøied det tilbage og søgte hendes unge, duggfriske læber i et hedt, ømt kys. — Aa nei, — bad hun, snoed sig ud af hans arme og sprang opover havegangen mod plænernes lyskreds.

Varg stod igjen. Han kunde ikke samle sine tanker, i stormgang gik blodet, og hjertet slog høit i hans bryst. Mona, Mona, hvisked han uden mening, med sin elskovs glæde svulmende ud over alle følelser og indtryk.

Han kom ind i salen. Det tindred saa sælsomt for hans øine, da han atter traadte i

dansen og lod sig vugge paa tonernes vældige vover.

Mona turde næsten ikke se paa ham, smutted behændig bort, naar han søgte leilighed til at tale ene med hende.

I en pause kom faderen hen til ham, slog ham paa skulderen og retted et par skarpe, ironiske øine mod ham: — Har du fanget nogle fugle smaa, min søn. Her er nok af dem, som flagrer og gjerne vil i nettet, ud af det kan de ogsaa flagre, derfor er det bedst at stække deres vinger. Mere er de ikke værd, der er mange igjen, saa altfor mange, min søn.

Varg blev ubehagelig berørt. Faderen havde drukket, trodde han, og han rygged tilbage uden at svare.

Natten var snart tilende, dagen lysned bag heierne, og i den lyse dæmring kjørte gjesterne hjem. Det blev bare til en kortvarig hvisken, et løfte om et møde næste dag mellem Varg og Mona.

Da Varg havde lagt sig, aabnedes døren, og tante Merete gled ind i sin sorte silke, som knitred henover gulvet:

— Sover du, min gut?

— Nei. — Varg laa med aabne øine og kunde ikke sove for lykke.

Tante Merete stod ungpigeblyg foran ham: — Jeg har seet dine øine skinne iaften. Det bæres mig for, at noget er hændt. Gud velsigne

dig, min egen kjære gut! Du vil kanske helst være alene, jeg maatte bare ind og se dig saa glad engang til. Godnat!

— Nei, gaa ikke! Jeg vil gjerne tale med dig, fortælle det altsammen. Du skal vide det, du, som er saa klog og god. Du ligner hende, ligner Mona. — Og han fortalte om Mona og sig selv, om hvorledes elskoven spired frem i hjertet og blev til en magt, der fyldte rummet. Hvert ord var saa livstørstigt, saa ungt og hedt, og i tante Meretes hjerte vaagned en gammel melodi. Der kom til hende noget af hendes ungdoms sterke drøm i fjerne toner, og hendes sind blev saa tungt derved.

Da han havde talt ud, strøg hun ham over panden: — Varg, Varg, vær varsom i din kjærlighed. Husk, at det ikke bare er dig, som elsker, men ogsaa en anden. Det at elske er som at gaa gjennem en have, hvor der vokser mange skjønne blomster. Du maa tage dig vel iagt, at du ikke træder nogle af dem i støvet. Den vei skal du aldrig gaa med tunge, trodsige trin, det volder ve og ugrædte taarer. Husk, at den er altid sterkest, som eier størst kjærlighed. Og Gud signe jer begge to! — Hun kyssed hans pande og gik stille ud.

Men Varg fik ikke sove. Han stod op og gik ud i den duggkolde morgen. Nattens skyer havde spredt sig, det rødmed sterkt i øst mod solopgangen. Over lyngens flammende teppe sprang

han ud til den yderste odde, hvor brændingen brød sin rolige, glasklare runding mod det blankslebne berg. Der saa han solen staa op af havet og fange al verden i sine sitrende straalers net, og betagen sank han i knæ og bøied sig, en hedning, i ubevidst bøn til guden, den evige, mægtige Pan.

Det var dagen efter festen paa Villenskov. Brungraa listed skumringen sig ind mellem Sjøgadens haver, fyldte gaden og samled sig tæt under husvæggene. Et svagt gyldenskjær brød endnu frem gjennem det tynde skylag og sanked sig til en glorie om Mona Rikes haar, der hun gik frem ad strandveien til. Hun skulde møde Varg. Det var med en sær følelse, hun gik til ham. Hele dagen havde hun havt den foregaaende aftens begivenheder i sine tanker, og de forskjelligste skiftende stemninger joges derved gjennem hendes sind.

Var hun glad over det, som var hændt? Paa det spørgsmaal vidste hun ikke ret at svare. Hun havde paa en maade følt sig viljeløs, da han talte, og samtidig havde der været en dyb trang i hende til at søge ind til ham, søge beskyttelse for alt og alle. Det havde været hende kjært at tages i hans sterke arme, og det var en stund hun havde længtet mod, og som hun længe havde anet maatte

komme. Men dette kys, det havde isnet gjennem hende en rædsel. Hun følte det som et pust fra noget mægtigt, noget hendes væsen intet rum eied for.

Hun holdt af Varg, det vidste hun, holdt af den mørke skikkelse og de dybe øine, som blev saa blanke i vemodig ømhed, naar de saa paa hende, og alt fra første stund havde noget mystisk draget hende mod ham. Men det var en inderlig, rolig følelse, og hun saa klart, den ikke eied noget brus af attraa over sig. Der var ingen stor, jubiende fest i hendes sind, slig som hun havde hørt folk, der elsked, sige, slig som romanerne beskrev kjærligheden. Hun var fyldt af undren, hun vented ligesom, at et nyt land skulde aabne sig for hende, noget stort dale ned over sindet; men det kom ikke.

Der saa hun Varg ved bænkekredsen under hængebirkene. Mørk stod i skumringen den tætte skikkelse mod den blege kveldshimmel. Han blev hende var og kom mod hende. Talte ikke, bare smilte stort og saa hende i øinene, da hun gav ham haanden. Hun hvilte mod hans bryst. Det suste lindt i visnende løv om de to. Saa sagde han stille: — At du kom, Mona, jeg kunde ikke tro det, før jeg saa dig.

— Er du ikke sikrere paa mig, Varg Vaa. Aanei, jeg er som en vild fugl du, du faar vogte godt paa mig. — Hun saa op i smil.

— Mona! — Lykken blussed i Varg. Han

bøied sig over hende og vilde kysse den mund, som krummed sig i det barnlige, fine smil.

Men der kom et ræd udtryk i hendes øine, og rødmen trak op i kinderne, som hun bøied vigende sit hoved: — Ikke det Varg. Nei, ikke nu, jeg kjender dig saa lidet.

Han strøg hende vart over haaret: — Mig skal du ikke være ræd. Jeg forstaar dig. Jeg er bare lykkelig ved at faa være nær dig og holde dine hænder i mine. Aldrig skal jeg fordre noget af dig. En gave skal kjærligheden være i sit inderste væsen.

— Lad os sætte os her — bad hun. De satte sig paa bænkekredsen haand i haand og stirred udover. Sjøtaagen rulled en tæt væg indover fjorden, naaed dem snart og hylled dem i sit slør. Der var lydløst og stille. De saa bare hinanden, lyngen og de gulnende trær. Lidt blegt græs totted sig bortover en liden myr mellem heiknatterne. De talte sammen, jevne ord, uden glød, bare med inderlig vilje til ømhed under.

Der var saa meget, de skulde have sagt. Der var meget at spørge om og svare paa. Saa mangt, som var forefaldt i sommerens løb dem imellem, kræved sin forklaring, og de sad længe og taltes ved, mere og mere fortrolig, eftersom tiden led.

Engang sagde Varg: — Du, vi er som to snille børn, der sidder og passiarer sammen, der er noget barnligt over dette, noget ungt og skjært.

Jeg føler mig som et bedre menneske, og der er slig lykke ved det.

— Ja, Varg, og det synes jeg er vakkert. Det maa vi altid søge at være for hinanden, gjøre hinanden til bedre mennesker.

— Ja, og gjøre livet rigt og lyst omkring os. Slippe lyset og glæden ind paa Villenskov, du. Drysse lykke udover landet omkring os og gjøre godt mod alle mennesker, som staar os nær.

— Ja! — Mona greb tanken ivrig, og snart var de i en verden af fremtidsdrømme, som bar dem mod hinanden, saa de ligesom saa hinanden ind i sjælen.

— — — — — —

Den aften skulde Mona have nogle veninder hos sig, de havde en slags syforening. Efter aftens sad de unge piger for sig selv inde i hjørnestuen med sine arbeider, og passiaren gik omkap med naalene. I smaabyer danner der sig, efterhvert som de rykker op fra backfischalderen, en eliteklik af unge piger, der holder trofast sammen. Det er i regelen de mest ladylike, de mest begavede og ofte de vakreste, og de lader sin omgangstone og sit væsen farve af den fremste blandt dem, hvis der findes en, som eier noget af en dronning-skikkelse. Mona havde ikke den stilling i kredsen. Hun hørte ikke til de kvinder, som der stadig staar festens silkeknitter om. Hun var noksaa inde-sluttet og bar sit drømmeliv hos sig selv; men hen-des bedste veninde, Judith Dyre, eied en hersker-

indes evne. Hun var en noget sydlandsk skjønhed, og hun minded om disse renracede eksemplarer af zigeunerkvinder, man undertiden støder paa. Det tungede, mørkebrune haar faldt vildt nedover panden, og øinene stod svarte, tændende, under fine bryn. Munden var fint, men sterkt tegnet, med en egen glød i sin rødme, der vidned om luende lidenskab, og i huden laa mørk lød. Skjøn vilde alle kalde hende, og det vidste hun.

Judith sad i sofahjørnet, nonchalant tilbagelænet, uden at skjænke sit sytøi synderlig opmerksomhed. Paa en stol ved hendes side sad Mona, medens hun til venstre havde Hanna Weidemann, en, trods sin ungdom, rank og damemæssig skikkelse med udprægede slegtstræk. Om bordet sad desuden Lisken Theissen, vek og tender, og Randi Holst, en blond skjønhed, der syntes at eie al verdens straalende ungdom i sit frodige legeme.

Den røde skjærm dæmped lampelyset til et rosa tusmørke, som lagde sig kjælende over de fem unge hoders haarfylde. Det gløded sterkt som blod i Judiths lokker og tændte en rødlig guldglans hos Mona, svandt i Hannas sorte haar og blegned Liskens cendré-farvede bukler, medens det legte ud og ind i skiften af lys og skygge mellem Randis brusende krøller.

Først havde de drøftet den foregaaende aftens begivenheder, optagne som de alle var af sine tonefyldte minder. Mona blev ærtet adskillig med Varg, og hun kunde ikke hjælpe for, at hun rødmed,

der hun sad. Dette mored de sig over allesammen og paastod, hun var forelsket. Hun forsøgte at verge sig, saa godt hun kunde, men var glad, da Judith kom hende til undsætning! — Lad nu Mona være i fred. Det er saamænd ikke saa underligt, om den ædle hr. Varg Bjugsson Vaa blir lidt forelsket i hende. Aa, du deilige Mona! — Hun tog og knuged hende vildt og overgivent til sig og pjusked hende i haaret, et af disse udbrud af voldsom ømhedstrang, hun undertiden fik. Saa lo de alle rundt bordet, og Varg var glemt.

Lisken begyndte at tale om en bog, hun netop havde læst, og fra dette neutrale gebet gik de over til at diskutere begrebet kjærlighed.

Mona sad og lytted til. Hun var endnu fyldt af eftermiddagens møde, og hun var saa glad over det. Der var kommet slig klarhed over hende, de havde forstaaet hinanden saa godt, syntes hun. Alt var saa lyst og vakkert og saa stilfærdigt og fint.

Randi Holst førte ordet nu. Hun talte høit op om kjærlighed, hun var en slags autoritet paa det omraade; thi det maatte kaldes en offentlig hemmelighed, at hun var forlovet med byfogdens fuldmægtig, kandidat Lundegaard, og Lisken og Hanna lytted til hende med en vis andagt. Judith taug. Hun vilde nødig ind paa det kapitel, hvor hun havde sine egne meninger, dem hun helst beholdt for sig selv.

— Naar man holder af et menneske — sagde

Randi — da kan man ofre alt for ham, der eksisterer ikke betænkeligheder. Fra første stund føler man, at man helt tilhører ham.

Hanna Weidemann afbrød hende: — Men du kan da ikke give et menneske hele din sjæl, slig i en rus. Sæt nu, om der var en tanke, en idé, som var din, og som du holdt af frem for andre, som du havde levet dig helt ind i, da kunde du ikke opgi den, fordi han ikke delte den.

— Jo, jeg vilde bøie min sjæl under hans, og jeg vilde føle det som noget stort at kunne gjøre det. Det, at han har magt over alt ens væsen, er netop det store ved kjærligheden.

— Ja men, hvis nu spørgsmaalet gjaldt din religion, det du tro paa, da?

Randi betænkte sig lidt. Samtalen var ude paa vidder, hendes tanker ikke før havde gjennemstreifet: — Nei, du ved jo, der er ting, som er større selv end kjærligheden.

— Tror du? — kom det pludselig fra Judith, hun reiste sig op fra sin indolente stilling. — Hvis der var et menneske, jeg rigtig kunde holde af, som jeg kunde elske, slig man skal elske, et menneske, som kunde tvinge alle mine tanker og fange alle mine drømme, saa, ja saa gav jeg gjerne min salighed op; for da maatte det være salighed.

Randi fór op: — Nei, men Judith, hvor kan du sige sligt!

Hannas stemme kom mild og stille: — Det er, fordi du er saa ung og trodsig endnu, at du

tror det, Judith; men det er nu ikke saa, at dette liv er det høieste. Tænk, det maatte jo være noget af den samme følelse at bøie knæ for Gud i kjærlighed til ham, bare saa meget større og renere.

— Det der forstaar jeg mig ikke noget paa — kom det lidt mut fra sofahjørnet. — Mig vilde den hengivelse bli for uvirkelig. Jeg er ikke slig helgen, jeg.

Mona taug under ordskiftet. Det havde dræbt for hende den lyse tro, den lyse drøm. Slig var ikke hendes kjærlighed, ikke saa stolt og stor. Bare en skygge af al den festens glans, omend den skygge havde dybe og inderlige farver. Og hun følte sig med et saa fattig.

Saa spurgte Lisken Theissen stille og forsigtig: — Holder du virkelig mere af ham, Randi, end af dine forældre?

— Ja naturligvis gjør jeg det. — Randi saa forundret op.

Lisken slog hænderne sammen: — Nei, det skjønner jeg ikke. Tænk holde mere af et almindeligt mandfolk end af min egen far! —

Mona var fuld af modstridende tanker, da hun stod foran speilet og løste sit haar den aften. Det var saa underligt altsammen. Hun følte sig et viljeløst væsen, der bares paa skiftende stemningers bølger. Varg, var det ham, som skulde bringe den store kjærlighed til hendes sind. Nu var det ikke slig; men kanhænde tid kunde ændre det derhen. Da hun krøb under teppet, søgte hun

at skyve tankerne væk og bare holde paa eftermiddagens minde. Hvor han havde været god og øm, hun blev saa varm om hjertet igjen, og hun fletted ham ind i sin aftenbøn. Men saa kom tvilen atter, og hun laa længe uden at faa sove. Tilslut bestemte hun sig til at tale med Randi, hun maatte kunne rede meget ud for hende, saa hun forstod sig selv bedre, for Randi elsked jo.

Dog et vidste hun: Hun vilde ikke betro sig til hende, ikke til noget menneske, det vilde være helligbrøde. Ingen skulde vide det, før hun turde gaa frem ved Vargs side og sige høit og lydt: Det er ham, jeg elsker!

— — — — — — —

Randi Holst var datter af en rig kjøbmand. Hun havde en sterk vilje og et par svage forældre, som lod hende oftest faa frem sit; derfor sagde folk, hun var forkjælet. Hendes værelse var udstyret med en elegance, som veninderne høilig misundte, og med alle de smaa pikanterier, der staar til kvinders raadighed, havde hun faaet et boudoirmæssigt anstrøg over dets udstyr, som virked yderst pirrende paa de unge, romanlæsende piger. Randi holdt meget af at samle sine veninder der i skumringen om den flammende kaminild, og disse stunder nød særlig Judith Dyre, som uvilkaarlig følte sig mere hjemme i disse omgivelser end vertinden selv. Men Judith havde ikke energi nok til at arrangere noget sligt for sin del.

Randi stod ved vinduet og saa paa sjøen, der

brød sine urolige, skumtoppede bølger mod bryggepælene. Regnet kom drivende i byger, der næsten helt skjulte heierne paa den anden side af fjorden i sin graa kappe. Det banked paa døren, og Mona traadte ind.

— Nei, Mona, kommer du? Det var sødt af dig. Tak for igaar du. Aa, saa komisk som Lisken var, da hun sagde det om at holde af et almindeligt mandfolk mere end af sin egen far. Det var forfærdelig hyggeligt igaar.

Mona var glad, hun med engang begyndte at tale om det. Nu var det lettere for hende at faa spurgt om det, hun ønsked.

— Ja, hun er pudsig, Lisken, naar hun siger slige ting. Hun sidder saa uskyldig og mener absolut alt, hvad hun siger.

— Ja, hvis nogen er bestemt ifølge naturlige anlæg til at bli gammel jomfru, saa er det sandelig hende, skjønt hun er meget for sød og god til det. Men læg af dig regntøiet, kom saa sætter vi os i sofaen.

De satte sig godt tilrette, og gjorde sig tilgode af en bonbonnière, som laa paa bordet.

— Men du — Mona prøved sig frem — jeg forstaar igrunden, hvad Lisken mener, naar hun siger sligt. Tænk om jeg traf en saadan fremmed mand og pludselig merked, jeg holdt af ham, saa vilde jeg alligevel føle, jeg stod noksaa fjernt fra ham. Jeg vilde ikke straks kunne give mig hen til ham, som jeg skulde. Ja, for at tage en saadan

ting, jeg vilde ikke kunde kysse ham, jeg kunde ikke lade ham kysse mig.

— Aa, du dumme Mona! — Randi lo og rødmed lidt. — Det er, fordi du aldrig har været forelsket, det. Naar en er glad i en, saa spørger man ikke om sligt, det er som en selvfølge.

— Ja, men jeg vilde ikke like, om han kyssed mig, det vilde være saa flaut, synes jeg.

— Du lille uskyldighed! Det er deiligt, skjønner du. — Randi lod blikket drømmende flygte mod fjerne lande, hendes stemme sank til hvisken. — Det er deiligt at føle hans varme hud, at møde hans fyrige aande, at se dybt, dybt ind i øinene hans, det er som roser, du, som mylder af roser omkring en.

— Jeg forstaar det ikke.

— Nei ikke nu, Mona; men du vil forstaa det engang, naar han kommer, og du vil se ind i et nyt land. Jeg forstod det vist ikke heller før, men nu, nu kunde jeg ikke leve uden at vide, hans sterke arme stod rede til at fange mig. — — — — —

Mona følte sig saa uendelig saar om hjertet, da hun gik hjemover i det stride plaskregn.

Tømmerkjøringen var i fuld gang, for sneen var kommet tidlig det aar, og det gjaldt at nytte den. I Sjaaskaugen havde Bjug Vaa ladet hugge et større parti last, som han vilde skjære selv nede paa bysagen og skibe ud. Det var en spekulation, som syntes at skulle svare sig, slig som priserne nu steg. Varg laa oppe paa Storhaug, en gaard, faderen havde i dalen, og styrte med det hele. Her havde han ligget siden høsten. Bjug vilde det saa, han skulde lære at klare sig paa egen haand.

Varg var kjørt op til hugstpladsen og holdt nu med hesten ved en af tømmerlunnerne. Formanden stod og snakked med ham. Der var fældt nogle træer, som ikke rigtig holdt maal. Skulde de gaa med ned til elven, eller var det ikke bedre at tage det til Storhaug, saa havde han virke til den nye laaven med det samme?

— Tja, tror du nu, det duer til virke, Thorbjørnsen, det er vel tørfuru og andet skrab? —

Nei, det forargelige var, at det var frisk skaug alt ihob. Han, den nye merkeren, som reiste sidst var nok ikke kar for at skjønne sig paa tømmer. — Ja, fan, det var en tosk, jeg skulde have gjort det selv som ifjor; men far vilde ha den figuren, der var saa meget at stelle med paa Villenskov. — Var vel det. Nei, han skulde ha gjort det selv, unge Vaa, det turde Thorbjørnsen sige, han skotted ærbødig, trygt hen paa det unge, kraftige ansigt, som stak frem af pelsen. Varg sad og legte med svøbesnerten henover hesteryggen, som damped i den frostklare dag: — Faar vel tage det til Storhaug, men ikke æns det, før lasten er greiet. En faar nytte føret, mens en har det, saa meget vi skal kjøre. Læg sammen skrabet i lunner til senere, naar dere faar tid til det. — Skal huske det, ja. — Thorbjørnsen fjerned sig, det var en ordre, han maatte give.

Der var liv i skogen den friske vintermorgen. Dampende heste stod i rad og fik stokkene spændt i draget, og travle mænd halte tømmeret frem af lunnerne. De evindelige raab fra maalerne klang ensformig mellem dunset af stokke og karernes: Hiv, ohoi! Varg lagde merke til en mand, som stod et stykke fra de arbeidende. Han var ikke klædt som en bonde, og havde et underlig skarpt, skjægløst ansigt og mørkt haar, som faldt ned i panden. Nu saa han op, det var et par brune, sterke øine, han fæsted paa Varg; saa nærmed han sig:

— De er hr. Vaa? — spurgte han og letted paa huen.

— Javel.

— Tro om hr. Vaa har brug for mig. Jeg kunde kanske være Dem nyttig.

— Der er folk nok til tømmerkjøringen, næsten for mange.

— Ja, det var egentlig ikke det, jeg vilde.

— Nu, hvad da? Hvem er du forresten, og hvor kommer du fra? — Varg vilde gjerne have grei besked af den mand. Der var noget saa fremmed ved ham.

— Jeg heder Svein Starke, og jeg kommer nordfra. Er skogvant og vilde gjerne stelle med skogen slig i det hele.

— Nordfra siger du. Fra svarte vidden?

— Saa omtrent.

— Hm. Ja, jeg ved ikke. Du faar komme indom kontoret paa Storhaug imorgen, saa skal jeg sige besked. — Farvel, Thorbjørnsen — raabte han — husk paa de stokkene da, og sig til Isak Lia, han kan faa afregning hos mig i eftermiddag. Farvel, Svein Starke! Imorgen! — lagde han til, og hesten tog veien nedover løipen, der var saa nogenlunde klar for tømmerhester nu.

En straalende vinterdag var det efter nattens snefald. Paa sneens silkepude legte det gyldne solskin med blaalige skygger, fæsted sig til et sælsomt spind paa grenene og smat hist og her ind til stammernes røde bark. Varg lod staa til

nedover løipen, saa snespruten stod fra den lille røde hoppes rappe hove. Der var uveisomt; men han likte godt den uvorne fart, og hoppen var stø og vant i terrænet. Saa naadde han postveien og rusled i jevnt dilt nedover langs elven, som gik svart i de dybe kulper, hvor strømevjen havde hindret den fra at fryse, og gulhvidt skummende i strygene, der stenene langs land havde store ishætter over sig. Lien gik ret ned med urer og stup fra veien af, men paa den anden side skraaned dyrkede bakker ned, og der stod graa og røde gaarde, fra hvis snedække tage røgen søgte blaa op mod den lyse himmel.

Tankerne fulgte elven og tømmeret, som nu skulde drive med vaarflommen nedover, og han sad og smaaærgred sig over den evindelige tid, det tog, og usikkerheden ved befordringsmaaden. Jernbanen, den som havde den opigjennem dalen! Tænkte paa togene brusende nedover med vognrækker tømmer. En eneste styrtende fos, ikke en dorsk, flydende flod, der hvilte sig ud i kulper og svarte bagevjer. Idéen tog ham, der kunde kanske være som en mulighed for noget sligt engang i fremtiden.

I svingen ved Bjaanesbakkerne kom en slæde mod ham. Det var Nils Rike paa fart opover. Det svære lyse skjæg og frostrøde ansigt stak frem af pelsen. De holdt hestene begge, som de kom paa siden af hinanden.

— Nu, Vaa, er De ude paa inspektion?

— Tja, det var nu nærmest for kjøreturens skyld, de greier sig skam fint alene deroppe.

— Ja, de gjør vel det. Det er sku en flink fyr, han Thorbjørnsen, De har.

— Paalidelig, sikker som fjeldet. Men siden vi snakker om folk. Der var en kar, Svein Starke kaldte han sig, som spurgte, om jeg havde brug for ham. Vilde være en slags skogforvalter, lod det til. De, som har været saa længe i dalen, kjender kanske noget til ham?

— Svein Starke, jogu. Det er en underlig fyr, som slog sig ned i en hytte oppe i Medal ifjor høst. Jæger er han vist nærmest, tror jeg, og skjønner sig da altid lidt paa skog. Bønderne siger, han er «godt lært», det er vel med andre ord en vild fugl, som har slaaet sig paa skogslivet efter at have forsøgt lidt af hvert. Tænker De paa at fæste ham? De kunde forresten trænge en slig kar, saa vide strækninger der skal vogtes.

— Ja, det er sandt nok. Der var noget ved fyren, som jeg likte. Jeg faar se lidt paa det.

— Kommer De ikke snart op til Senum igjen? spurgte Nils Rike. — Min kone spørger efter Dem alt som tiest.

— Tak, jeg har jo mit at stelle med, ved De.

— Det er vel saa. De reiser vel til byen i julen?

— Hjem i juledagene, ja; men maa op igjen straks, saa der blir ikke større turing.

— Det skal De ikke sige. Jeg tænker nem-

lig at flytte byen op i dalen, naar selve helligugen er over. Min søster Mona og hendes veninder og fætter Dreng og nogle af hans kumpaner kommer opover. Prestens og skriverens og fogdens, alle skal de have ungdom hos sig, og da haaber jeg at se Dem oftere. Nei, jeg faar drive paa, om jeg skal hjem til middag. Har været nede hos lensmanden. Røinfossen skjønner De. Farvel!

. . . Den lille brune dilted videre, og Varg sad og smilte nedover. Mona, navnet fulgtes af en hær af tanker. Hun skulde hidop. Det tegned saamænd til en glædelig jul. Der laa vel brev, naar han kom hjem, og han smeiste paa hesten for at komme fortere afsted. Han stunded efter disse breve og glæded sig til dem, men i glæden var der blandet en ræd spænding; thi der var ofte noget ved dem, som ikke Varg forstod. Der kunde komme smaa, søde breve, hvis ord satte ham i en lyksalig rus for lange tider. Men det hændte, at det næste var grundforskjelligt. Da var atter tvilen hos hende. Var det Varg, som var livet for hende? Sommetider følte hun det; men til andre tider var hendes hjerte saa glædeløst og koldt. Og Varg gik under indtrykket af disse forskjellige stemninger og svinged mellem sanseløs jubel og fortvilelsens haabløshed. Det hændte, han følte trang til at kaste hele fortryllelsen af sig, bryde gjennem og bort fra hende; men han evned det ikke. Han sank ligesom dybere ned i sin kjærlighed, dag for dag ranked den sig

trodsigere i hans hjerte, han vilde vinde hende helt! For drømmene drev i gode stunder som blomsterregn over hjertet.

Alt vilde vel rette sig med tiden. De var jo begge saa velsignet unge, og Varg havde en sterk tro paa, at det, som spired og grodde i deres sjæle, var en stor og mægtig følelse. Feil havde de ikke grebet. Vist stod der ikke noget brus af lidenskab om dem, naar de mødtes; men det ulmed stille under. Og han var sig det bevidst, men hun ikke.

Inde paa kontoret laa posten. Varg fik reiseklæderne af sig og piben stoppet, satte sig saa forventningsfuld tilrette i stolen. Rigtig! Nede i bunken mellem alvorlige forretningskonvolutter laa en liden fordægtig, hvid en med Monas endnu lidt ujevne skolepigeskrift. Varg aabned:

Kjære dig!

Da jeg læste dit sidste brev, der dirred af deilige ord om din kjærlighed, syntes jeg, jeg sad saa fattig her. Jeg havde saa lidet at komme dig imøde med, saa lidet at give dig igjen for den følelsernes rigdom, du drysser udover mig. Du forskrækker mig næsten, jeg tviler paa min magt til at holde af dig, slig som du maa kræve det. Det er, som jeg saa ofte har sagt, ikke altid jeg føler, jeg holder af dig, ikke altid jeg kunde tænke mig et egteskab med dig. Egteskab i det hele. Jeg føler slig en skjærende rædsel ved at tænke tanken til ende, da mener jeg, jeg aldrig kan gifte

mig. Og dog er ofte min længsel efter dig meget stor. Der er inderst i mit hjerte noget, som hører dig til, og som jeg føler, altid vil være dit. Det er som spil paa en blød streng. Ikke naar jeg er sammen med andre, naar der er latter og stemmer omkring mig; men naar jeg er alene. Da merker jeg den hvisken i mit hjerte, de sælsomme toner, som nynner dit navn. Da Varg, da holder jeg af dig.

Igaar gik jeg alene ud til bænkekredsen, der vi mødtes første gang efter den aften. Jeg satte mig og saa udover. Det var begyndt at skumre, og i vester laa slig sterk blodtone om heiernes sorte rande, og over hvælved himlen sig mørk, grønlig blaa. Og det speiled sig i sjøen, og laa saa underlig udover den hvide sne med de mange sorte stene og de mange sorte trær. Og jeg tænkte paa dig, og jeg ønsked, jeg kunde lægge mit hode til dit bryst. For jord og himmel var ligesom saa sælsomt truende og fremmede at se til. Men saa faldt det mig ind. Denne aften ligner igrunden Vargs kjærlighed. Den er saa sterk, saa dyster og saa — fremmed. Det var dumt kanske at tænke saa, men slig følte jeg det nu engang. Og jeg blev ræd dig og din kjærlighed, og dog er der ingen, jeg stoler slig paa og som forstaar mig saa godt som du. Om jeg bare vidste, jeg elsked dig slig, som man skal elske et menneske.

Du maa ikke bli sint paa mig, fordi jeg skriver sligt, jeg er selv saa bedrøvet over at

maatte gjøre det. Men vi maa lære hinanden at kjende, med tiden vil da kanske alt rette paa sig.

Hernede er der naturligvis lidt stille før jul, men der er dog noget, som optager sindene. Claes Urne, du husker vel ham, er kommen tilbage efter fire aars ophold i udlandet, og alle damer sværmer vildt for ham. Der er noget bedaarende ved ham, høi og slank som han er, med de livlige øine. Han var paa visit hos os forleden, havde hilsen til mama fra nogle af hendes slegtninge i Frankrige, og nu sidder hun bare og drømmer videre over det, han har fortalt. Hun siger, det var som et brus fra verden kom til hende, som hele hendes egen ungdom fyldte stuen, da han sad der, og jeg kan merke, jeg selv ikke har saa lidet fransk blod i mine aarer. Det gav som gjenklang i mig, hvad han fortalte om livet derude i det fremmede. Der vaagner ogsaa i mit hjerte undertiden en hed længsel mod det, som ligger og «lokker langt af led», som der staar i visen.

Det lader til, Nils rigtig vil samle ungdommen oppe i stuerne paa Senum i julen. Dreng og jeg har faaet ordre til at drage opover og tage med dem, vi har lyst til. Lisken Theissen og Hanna Weidemann er inviteret til sorenskriver Weidemanns, og flere andre ved jeg skal op i dalen. Saa træffer vel ogsaa vi to hinanden ofte, og det trænger vi til. Det skal bli deiligt at faa tale med dig rigtig fornuftig igjen.

Jeg er ikke oplagt til at skrive idag. Du faar nøie dig med dette.

Hjertelig hilsen

Din Mona.

Vargs ansigt formørkedes under læsningen. Han følte det, som glap det tag, han havde i hendes sjæl. Hun blev ham fremmed, og en kjendsel af forladthed stjal sig over ham. Alle drømme og blanke luftslotte styrted i grus. Hvorfor kunde hun ikke elske, som andre kvinder elsked, i hed rus, uden spørgsmaal? Der vaagned etsteds en trods mod lykken, den lykke som pristes i viser og vers, som den jublende ungdom havde i eie, og som den løfted høit lig en knitrende, flammende fane over sine hoveder. Have glæden i sind, elskovs glæde. Varg vidste neppe, hvad det var. Ihvertfald laa der ikke for ham i ordene det sterke, livsrøde skrig, som luer gjennem dem, naar de kommer fra en elskers læber. Han havde kjendt en underlig, stor, stille glæde, en forklaret, religiøs følelse, der var som født under en kirkes høie hvælv; men den fryd, den elskovs fryd, der staar i pagt med det rindende, yre blod, med latter og leg og sol og blomster, al den røde rus, som slaar gjennem mennesker, naar de mødes, den var ham fremmed.

Der kom et drag om Vargs mund, et lukket, bittert drag, og et glimt af kulde i øinene. Han kunde gaa med løftet hode gjennem livets kamp,

og ingen skulde ane, der laa noget inde i hans sjæls dyb og hulked efter ømhed. Udadtil var han jo den mørke Varg Bjugsson Vaa, den vilde skogsmand, skabt til at baske med bjørn og udyr, en underlig hedning. God nok til at bringe en frisk luftning fra vidderne ind i selskabslivets parfumeduft, men som ingen kvinde voved skjænke sin elskov.

Varg følte sig tilfredsstillet ved at vide, han led, han fandt trøst i at rase ud. Han kasted sig over forretningskorrespondencen med hidsig iver, vendte sig fra den igjen for at begynde paa et brev til Mona, snart krænket, snart bedende, snart haanende; men de endte alle i ovnen.

— — — — — — —

Først næste formiddag, da han havde sovet sin ungdoms sunde søvn, kom den ro han trængte, og han satte sig ned og skrev et brev, hvis bedrøvede, stilfærdige ord kunde klynge sig til det, som var hans i hendes væsen, for langsomt, men sikkert, atter at vinde hende.

Han var tilfreds, da han var færdig, strakte sig, og hev et par vedkubber ind i ovnen. Der var atter ro i hans sind, nu kunde han med frelst samvittighed sætte sig hen og vente det næste brev.

— Goddag — sagde det borte ved døren. Der stod Svein Starke.

— Goddag, er det dig — er det Dem, som kommer. Se til at sidde ned, saa skal vi tales

ved. — Sandt at sige havde ikke Svein Starke været i hans tanker, og han vidste ikke, hvad han skulde gjøre med ham. Han gav sig til at blade i nogle papirer for at faa tid paa sig. Kom saa med spørgsmaal om hans erfaring i skogskjøtsel og lidt af hvert sligt, dem den anden svarte greit paa. Spurgte tilslut efter attester. Det eied Svein Starke ikke, han smilte et klogt, lidt haanligt smil.

Varg sad og saa paa det sterke ansigt, der var noget fast paalideligt, som tiltrak ham, han følte det, som vilde han faa brug for den mand:

— Fan ved, Starke, jeg tænker, jeg tar Dem alligevel, det blir vel bedst.

Og sagen blev ordnet. Svein Starke skulde bo paa Storhaug, og løn skulde han faa efter Bjug Vaa's bestemmelse.

Han takked Varg. Pokkers fyr, tænkte denne, han ser just ikke saa svært glad ud. Ansigtet havde ikke skiftet udtryk, lod nærmest ligegyldig, og Varg kom sig ikke til at spørge ham nærmere ud om hans forhold — — —

Varg blev staaende ved vinduet og saa ud i den blanke vinterdag. Rim glitred sølvblankt i solen paa alle kviste, og langt nedenfor bakken gik elven sterkt blaasvart under den blændende sne. Skogen drømte stille, vinterhvid, der suste ingen lyd gjennem kronerne, og over dalen hvælved sig lufthavet, saa uendelig blaat og saa uendelig høit.

Der listed sig længsel over ham, ikke mod noget bestemt, som hans tanker fæsted sig ved. Han ønsked bare at leve noget, at gjøre noget i denne blaa vinterdag, men hvad? Festtrang var der i hans blod, en trang til glæde i festlig fylde, til at tømme livets bæger i sterke drag og føle sol sitre gjennem alle nerver. I hjertet sang hans ungdom en høi sang om kampen, som gik derude med blanke vaabens leg under fanernes dug. Han følte sit eget arbeide som pusleri, der lidet var værd en modig mand. Men derude var indsatsen stor. Naar der her spilledes om kobber og sølv, saa kastedes der det skinnende guld paa bordet. Og det gjaldt at være den klogeste og den sterkeste. Livets fest, det var vel den Mona ogsaa længted mod, ud fra byens gader, ud til den store verden. Mona — det løb ham igjennem. Det var jo noget af hendes væsen, som nu havde magt over ham. Hendes tanker var det, hendes drømme, som bølged om ham og havde tilhuse i hjertet. Og slig maatte det ikke være. Han maatte hævde sig selv og sit væsen, hvis han skulde vinde hende helt. For selv var han inderst inde rodfast med den hjemlige jord, og paa den grund maatte ogsaa Mona staa, da fik livet sit sikre værd, og de drømme, som grodde, turde en da stole paa.

Varg vendte sig mod en hob papirer, som laa paa bordet, og gav sig ivrig i kast med sit arbeide.

Der var middag hos Nils Rike paa Senum. Selv sad han for bordenden, mægtig og bred, trods sin ungdom, med et skarpt, lyst blik, der hug ind hvassere end hans ord, og nedefter var bænket prest og skriver og foged og verkseier og doktor og proprietærer med hinandens fruer, og om nederste halvdel af bordet grupperte sig ungdommen, sidst husfruen, den ranke, freidige Birgitte Sommer, ung med de andre og fuld af glade ord.

Det var ved desserten. Munterheden blandt de unge havde forlængst afløst middagens første høitidelighed, og det var blot saavidt, den ivrige diskussion oppe fra bordenden af og til trængte ind mellem den stigende og faldende summen af stemmer og de knitrende latterudbrud. Skinnet fra lamper og lys faldt over den hvide dug og sad og dansed som lyse flammer i gylden vin og rød vin og blanke, smilende øine. En lummer, eggende em af vin og mad laa og gynged frem og tilbage

mellem frugtopsatser og karaffer, svanger paa hede tanker og sødmesygt begjær.

Det var Varg en skuffelse ikke at faa Mona tilbords, hun sad vis à vis ham med unge Bauck, og han fik bare af og til et skimt af gyldent haar, mellem nogle blomsters gyngende kvaster. Selv førte han Judith Dyre, og han glemte snart sin misstemning for den hildrende leg, hendes konversation var. Hun tumled med rammende ord og tændende tanker som en smidig jonglør. Der stod en dyster, betagende glød af dem, som smelted sammen med hendes eget væsen, og Varg maatte tænke paa en fyrstinde af Østerland, omgivet af ferigers pragt, fra hvis skjønne, stolte læber mystiske, kloge ord faldt, der dirred som sær musik gjennem rummet. Dronningen af Saba, dronningen af Saba, lalled det inde i hjernen bag vindunsters lette slør; men han var ikke Salomon, var bare Varg Bjugsson Vaa, herre til Villenskov, Storhaug, Kveste, alle dunkle skoge og øde vidder.

Paa den anden bordside sad Claes Urne med Randi Holst. Denne mand interesserte Varg sterkt. Der var noget ved ham, som han likte, trods de i et og alt var hinandens modsætninger. Urne var smuk, et blondt, aristokratisk ansigt, lidt vekt i enkelte linjer, men med nogle glade, straalende øine, der saa modige ud i verden. Altid var han blevet baaret oppe af livet, altid med seir i sit følge, og altid vant til at finde tilgivelse, hvor han havde krænket. Rig var han og vidt havde

han faret om verdens lande, levet i de bedste cirkler, altid mændenes kamerat og kvindernes yndling. Hans maal var nærmest at nyde livet, nyde det i alle dets skiftende former; men samtidig eied han en skyhed for det perverse, som bar ham frelst gjennem glædernes mængder. Hans smag var forfinet og rendyrket ved hjælp af den anledning, han havde havt til med egne øine at se og dømme. I dybet af sin natur var han kunstner, og i yngre aar havde han tumlet med en tanke om at blive musiker; men livet, selve det brogede liv, havde bergtaget ham, før han fanged kraft til at knæsætte sine egne drømme. Det kunde hænde, han i stemningsøieblikke satte sig til pianoet. Da kunde han i en rus strø toner ud; men han eied ingen trang til at fæste det i blivende verker. Det var bare som den rige mand, der i øieblikkets indskydelse slænger guld ud til hoben. Fest stod der om ham, og festmenneske var han. Let og aandrig flagred hans konversation, tit med blink ned til dybder; men sjelden gav han noget helt, og han bøied oftest af, naar det kom til emner, hvis belysning kræved en personlig psykologisk indsats.

Han fortalte fra sine reiser, og tit stansed de andres samtale for at lytte til én mands ord. Han gav i koncentrerede billeder de store byers liv, kom nu og da med en personlig oplevelse, der altid fængsled ved sin form.

Efter en slig historie sagde Judith Dyre til Varg: — Han minder mig underlig nok om Dem,

naar han fortæller, skjønt hans maade er saa rent forskjellig fra Deres.

— Jeg, jeg har da aldrig havt noget større at berette.

— Aa, naar De taler om livet i skogene, om Deres ture indover i stilheden paa heierne, da fortæller De og det godt ogsaa.

— Saa, det har jeg aldrig vidst. Der er ikke slig brusende fantasi i mig, jeg finder ikke ordene, de, som skinner slig som hans.

— Nei, der er De ved forskjellen. Hans ord skinner, med middagssolen over sig, flimrende sterkt; men under Deres ord er den ulmende glød, noget som kveldsol over furustammer, ja, De forstaar vel? Jeg husker første gang, jeg hørte Dem ude paa holmen, paa den turen. Vi sad tagne allesammen. De har magt i ordene, naar De vil.

— Nu, det er jo ganske smukt. Jeg synes forresten, det er Dem, som eier magten i ordene. De holder næsten paa at overbevise mig om, at jeg er en ganske interessant ung mand. Maa jeg faa lov? — De drak smilende med hinanden og i det samme hævedes taflet.

Herrerne samledes ved cigarerne og kaffen i røgeværelset, det vil sige kontoret. Dreng Rike gik omkring og betrodde alle, at portvinen var fanden saa god. Man drak den skam ikke bedre hos selveste lord Ellihurst, og han benytted anledningen til at give fogden en skildring af en middag hos denne fortræffelige engelske herremand. Claes

Urne og Varg var kommet til at sidde sammen ved et lidet bord. Fremmede, som de var, gik deres passiar noget trevent til at begynde med; men begge var de meget elskværdige mod hinanden.

Den iltre, brøsige sagfører Bauck gneldred tvers over værelset til Varg: — Jeg hører Vaa, De har taget den fordømte Svein Starke i Deres brød. Hvad fanden vil De med ham? Det er den mest storsnudede tryntyrk i hele dalen. Nu skal De høre: Jeg kommer kjørende fra Hagen med den spræke, nye mærren min. Saa stanser jeg udenfor landhandleren, hvor Svein Starke staar og glor, og ingenting har at bestille. Saa brøler jeg til ham: Hold hesten lidt, manden min, jeg skal ind til landhandleren. Jeg kjendte ikke fyren. Han glodde lidt paa mig og drog sig trevent frem. Rap dig, din svinehund, sagde jeg saa til ham i al venskabelighed. Nei tak, jeg har betænkt mig, svarer han med en mine som skriveren selv. — Det kvak i den aristokratiske sorenskriver Weidemann, der sad og konverserte presten, medens han keg fornemt i et illustreret hefte. — Nei tak, jeg har betænkt mig. Sagføreren faar faa en anden svinehund til at holde hesten. Ja tænk, det svarer han mig, og saa snakker han akkurat som et civiliseret menneske. Gud fader maa vide, hvad det er for en omreisende baron, vi har faaet op her i dalen! — Han tog en daase af lommen og bed en vældig bus af, det var forlidet med en

cigar. Skriveren trak gysende skuldrene op, og presten gjorde som sit store forbillede.

Varg smilte: — Ja, han er kanske lidt af en herremand, men flink, forstaar sig paa skog, saavidt jeg skjønner. Ellers kjender jeg ingenting til ham.

— Ja, bare jag ham væk, naar han blir obsternasig, den satan.

— Driver De svært paa med tømmer nu? — spurgte Claes Urne.

— Ja, jeg har meget at gjøre, faar knapt tid til en ærlig jagttur engang.

— Nu ja, jæger er De vel. Det har De jo den prægtigste anledning til. Selv har jeg aldrig drevet den sport større, om end lysten er der. I udlandet har man liden anledning, uden til lidt hønsejagt og sligt. Pokker ved. De maa igrunden være en lykkelig mand. De har jo Deres livs bane kartlagt, og finder naturligvis Deres glæde i at sysle med Deres eiendomme. Det maa give en herlig følelse af magt. Igrunden lider jeg selv af magtbegjær; men det tar ikke den vei. Jeg ønsker bare et rent sjæleligt herredømme over enkelte mennesker, som jeg føres sammen med og som interesserer mig. Jeg synes, det er en stolt følelse at herske over andres sind i kraft af sin egen styrke. — Claes Urne havde en af sine aabne stunder, de han altid ærgred sig over bagefter.

Varg undred sig lidt over hans tale: — Nei,

mit magtbegjær — alle mænd eier vel noget sligt — maa have noget at fæste sig ved, noget konkret, maa give sig praktiske udslag.

— Ja; derfor er De vel ogsaa lykkeligere end jeg. — Claes Urne stirred drømmende ind i cigarrøgen, der drev tæt og blaa.

— Gud ved! — mente Varg.

I det samme gik Mona gjennem værelset. Hun og Varg veksled blik, og hun nikked næsten umerkbart til ham med et dulgt smil. De havde været meget sammen i det sidste, og tvilen laa ikke just nu og naged deres sjæl. Naar de to saa hinanden i øinene, var det, som de bedre forstod. Da blev deres ord nøgne og inderlige og trængte til de dybder, de kom fra.

Claes Urne opfatted dette nik. Han skjønte, der var en slags forstaaelse dem imellem, og han livedes op som en jagthund, der faar tæft af vildt. Blandt levende mennesker, der følte for hinanden, der elsked og led, var hans felt. Det var ham en nervøs trang at maatte kaste sig ud i alle de smaa idyller og lystspil og tragedier, han mødte paa sin vei. En drift kunde det kaldes, og det skyldtes ingen lyst til at volde ondt.

Mona havde han ikke før lagt synderlig merke til, nu begyndte hun at interessere ham. Han saa, at hun var ret smuk, og forstod, der var det ved hende, som kunde virke fængslende paa en mand. Han foreslog Varg at gaa ind til damerne, noget som denne vilde heller end gjerne.

Inde i en af stuerne havde de unge piger flokket sig sammen ved vinduerne. Judith Dyre sad der i en armstol og lod de andre samle sig om hende som et hof om sin dronning; hun behersked konversationen gjennem de bemerkninger, hun i ny og næ dovent lod falde. Lisken Theissen og Mona stod med armene om hinandens liv og lo dæmpet af et eller andet. De to herrer styred begge, som ved en fælles indskydelse, sin gang mod Mona.

Claes Urne kasted sig ind i konversationen, og fik dem alle tre med i en samtale om dødsstraf. Han kom med interessante indlæg, fortalte om en henrettelse, han havde overværet, fængsled slig, at Varg næsten ikke fik tid til at tænke, han helst vilde truffet Mona alene. Den mand, Claes Urne havde seet paa skafottet, var forresten en morsom type, et egte barn af vor overnervøse tidsalder. En arbeider bodde sammen med en kamerat paa en liden hybel i Montmartres arbeiderkvarterer. Kameraten drog pusten tungt, naar han sov, med en hvæsende lyd, slig som enkelte mennesker gjør. Nu, dette generte den anden; det blev tilslut uudholdeligt, saa han undertiden maatte vække sin kamerat og bede ham søge at undgaa det. Den myrdede, en sterk, svær prygl, blev tilslut rasende og svor han vilde trække pusten, som han havde lyst til. Og saa ligger morderen, en liden svart tusselad, nat efter nat og lytter efter og kan ikke sove, og endelig, i fortvi-

lelse, kaster han sig over den anden og kvæler ham med nogle krumme klør af fingre. Da lagde han sig rolig ned og sov til den lyse morgen.

— Ja, det var sgu at have nerver, — mente Varg; men Claes Urne forsvarte morderen, han kunde godt forstaa hans handlemaade. Lisken og Mona mente nei. Varg trodde ærlig talt ikke hele den historie, og da han saa Dreng Rike drive forbi, kaldte han paa ham og satte ham ind i sagen. Dreng forsømte aldrig en disput og nagled sig fast til Urne med en ihærdighed, som hindred denne fra at beskjæftige sig med andet, og Varg fik behændig placeret sig og Mona i en krog bag nogle store planter.

Varg havde ofte, fra begyndelsen af, lidt ondt for at tale med hende paa tomandshaand, han maatte først oparbeide en stemning, der kunde sitre gjennem ordene og gjøre dem hede og dristige. Nu sad de i halvdunkelheden og hvisked til hinanden.

— Nu er det, som jeg har dig igjen, Mona, efter al høstens tvil, naar jeg sidder her ved siden af dig og holder din haand i min. Da føler jeg, jeg aldrig kan miste dig, at vi trods alt, der synes at stænge, ligevel vil vinde lykken engang.

— Det er slig Varg, at naar jeg nu er hos dig og føler dine øine hvile paa mig, da taler du til noget i mit væsen, som svarer saa inderlig. Hvis vi altid var sammen, saa kanske vi fandt hinanden helt.

— Det kommer vel du, om det end ikke kommer som en rød brændings brus over vore hoveder, saa tør det komme som en lind sus, som naar kveldsvinden stryger gjennem furuerne paa moen. Det er livets deiligste toner. Det er Jahves stemme, der hvisker sin trøst til menneskenes tungsindige børn. Slig har elskoven staaet stor for mig til alle tider. Den skulde ogsaa nemmes, som det stille, evindelige sus, den dybe orgeltone fra livets urgrunder.

— Naar du taler slig, Varg, saa gjør du det rigt og vakkert for mig igjen, og jeg ser med tro mod fremtiden, trods jeg inderlig godt ved, at jeg slet ikke er, hvad man kalder forelsket i dig.

— Nei du, jeg er slet ikke forelsket i dig heller. Jeg flammer ikke for dig; men det ulmer saa sterkt og stille paa hjertebunden.

— Ja — Mona stansed og ledte efter ord. — Jeg har tænkt mig, at for din natur er det ingen nødvendighed, at det flammer i hjertet; men mit væsen er vist anderledes. Der maa dale ildtunger nedover mig fra himmelen.

— Jeg har slig usvigelig tro, at det kommer, du. Det kan ikke blive anderledes, saa høit som jeg elsker dig.

Mona smilte, rødmed lidt og saa paa ham med to lyse, varme øine: — Ja, det ved du, jeg har hørt dig sige et par gange før.

Varg svarte med et alvorligt smil: Ja, og jeg skal hviske det til dig saalænge, til du tages

af det, Mona Rike. Til du fatter det i hele sin vældige dybde.

— De lægger jo fuldstændig beslag paa Mona, Varg Vaa, og det liker jeg ikke. De har forresten den uvane, at De altid bare tager Dem af en dame ad gangen, — lød Judith Dyres stemme.

Baade Varg og Mona forstod med det samme, at hun var klar over deres forhold. Hun havde formodentlig nærmet sig for at afholde andre fra at gjøre samme iagttagelse. Varg saa fast paa hende: — De skal have tak, frøken Dyre, at De kommer med friske kræfter. Jeg var næsten bange, min konversationsevne var udtømt.

Hun saa paa ham igjen, der var et eget udtryk i øinene, lidt af træthed, lidt af skuffelse: — Aa, tror De egentlig, jeg er saa rig i den retning?

— De sidder jo altid som en dronning og behersker samtalen, hvor De er, — smilte Varg.

— Synes De? En dronning ja, en dronning uden rige. — Hun tog et nervøst tag om en stolarm.

Dagene gik hurtig for Varg. Det var en eneste skiftende række af middage og baller og andendagsslaphed, for selskabeligheden paa landet er et tungt maskineri, og kommer det først i sving, saa stanser det sent. For Varg arted det sig som før med en stadig vekslen mellem høi lykke og sort fortvilelse, og samtidig som en kamp, hvor han havde hver nerve spændt, og øinene vagtsomt aabne. Det var nu tydelig gaaet op for ham, at Claes Urne kurtiserte Mona, og at de kjæmped om hende, hver med sine egne vaaben. Han indsaa faren; thi han kjendte og forstod den dobbelthed i naturen, Mona eied. Claes Urne kunde tale til det i hende, som stod i pagt med livets brus, med de unge, perlende lidenskaber, og han selv til det, som han vidste, hun eied af hans.

Claes drev det nærmest som en sport fremdeles, og havde neppe nogen forstaaelse af den strid, der maatte opstaa hos Mona selv. Han var

vel paa en maade betagen af hende, men ganske flygtig, trodde det et sværmeri, som vilde gaa over. Havde Varg eller nogen anden talt ærlig til ham, vist faren for hende, da havde han maaske trukket sig tilbage. Men det, at Varg kjæmped med ham, at han tydelig saa det, egged ham, og han følte det som en dristig, ildnende leg, hvergang de tre mødtes. Der er naturer, hvis nervebuer er saa høit spændte, at alt blir en livssag for dem, de maa bestandig sætte alt ind. De har stadig faner brusende over hoderne, og naar de gaar, er det som mod fienders sverd med krigsmarschens toner i ørene. Stolt smiler de, og lykkelige er de, lige til de segner med en eneste gang. Deres hjerters ild er brændt ud, og ingen er ulykkeligere.

Mona forstod lidet af, hvad der gik for sig. Vel skjønte hun, at Claes udmerked hende, og hun var smigret derved, ligesom hun fandt behag i hans selskab, der drev det lette, franske blod op til overfladen. Hun vidste ogsaa, han havde enslags magt over hende; men hendes forhold til Varg arted sig som før nærmest, og hun havde ingen følelse af at gjøre ham uret. — — — — —

Der var stille i stuerne paa Senum, men oppe paa gangen var der fart mellem værelserne og unge pigestemmer og latter bag alle døre. Man skulde til Storhaug. Nede sad Dreng Rike og Claes Urne og døsed over en cigar. De havde forsøgt et parti schak, men opgav det, lidet oplagte som de begge var.

Dreng var ikke netop nogen særlig diskret natur, og kunde komme med de mest forbløffende spørgsmaal. Han var selv saa aaben.

— Hvorfor kurtiserer du egentlig Mona, Urne? Hun kan da ikke være noget for dig. Synderlig pen er hun ikke og ikke just saa svært kvik heller. At Varg Vaa er indtaget i hende, det er jo ganske naturligt, men jeg synes, du kunde lade sagen gaa sin jevne gang uden indblanding.

— Saa, jeg kurtiserer frøken Rike, det var mere, end jeg vidste. Jeg liker at tale med hende, og hvorfor jeg egentlig skulde afholde mig fra en hyggelig passiar, selv om en anden herre interesserer sig for vedkommende dame, det forstaar jeg ikke.

— Nei, men skjønner du ikke —

— Ja' tak, Dreng, men lad mig være fri for en af dine berømmelige disputatser i denne høihellige middagsstund, — lo Claes og læned sig dovent tilbage i stolen.

— Naa ja, det er jo egentlig ikke noget, som interesserer mig, — gjesped Dreng og reiste sig. — Det er vel snart paa tide at klæde sig om.

— Ja gaa du, jeg kommer snart. — Claes tændte sig en ny cigar.

Pokker ogsaa. Dreng Rikes fætterlige, nonchalante maade at omtale Mona paa havde berørt ham pinlig og havde samtidig i et slag tændt en gnist i hjertet. Var hun ham egentlig saa ligegyldig, som han trodde? Noget varmt havde be-

gyndt at liste sig over ham, naar han sad hos hende. Hendes smil gjorde ogsaa ham glad, og hendes blik kunde tindre saa straaleskjælvende igjennem ham. Kanske var han forelsket? Eller havde han bare en lidt sterk rus af hendes ungdom og uskyld over sig? Omsider reiste han sig og gik ovenpaa.

Just som han var ved trappeafsatsen, kom Mona stormende ned, let og glad, med en lys, blomstret silkekjole som et brus omkring sig. Haaret var opsat i en knude over issen, og derfor kneiste hendes nakke hvid og steil. Claes stod og stirred. Slig havde han aldrig seet hende før. Da hun med sagtnede skridt vilde forbi ham, greb han hende om begge haandled: — Guds død, frøken Mona, De er jo en sand Reynolds! De er deilig!

Mona blussed. Hun blev ræd for hans voldsomhed og desuden krænket over hans dristighed, saa hendes øine stod blanke, kolde, da hun i en befalende tone sagde: — Slip mig, Claes Urne! Vil De med til Storhaug, maa de skynde Dem. — Og som en ung prinsesse skred hun videre.

Dette korte møde var nok til at bestemme Claes Urne. Nu var han vis, han elsked hende, og i sit stille sind svor han en dyr ed paa at vinde hende fra al verdens Varg Vaaer. Nu skulde kampen gaa hedt og tungt dem imellem, og had skulde spænde hver nerve og vilje hver

muskel, til en af dem stod knækket under en øde, graa himmel. — — — —

Paa Storhaug, hvor dagene pleied glide hen i stilhed, var alt vendt op og ned i anledning selskabet; det var ikke saa greit for en ungkar at faa truffet et skikkeligt arrangement. En ting havde særlig voldt Varg hovedbrud. Han vidste ikke rigtig, hvorledes han skulde stille sig overfor Svein Starke, indbyde ham eller ikke. Trods denne ikke selv gjorde krav paa at behandles anderledes end en tjener, var det dog Varg umuligt at gjøre det; thi hans væsen og manerer forraadte, at hans stilling ikke altid havde været som nu. For hver dag følte Varg sig mere og mere knyttet til ham som til en ven. Dog ikke saaledes, at de paa nogen maade eied hinandens fortrolighed, dertil var de begge for tilknappede og tause naturer. Et par jagtture havde de taget sammen indover skogene, og Starke viste sig som en jæger for Pans aasyn, en af de store, ægte, hvoraf kun faa fødes hvert aarhundrede. Varg gik længe og spekulerte paa den indbydelse, vidste ikke, hvad han skulde gjøre, til han en dag, de sad sammen inde i kontoret, lagde merke til en gratiøs, elegant haandbevægelse, hvormed Svein slog asken af sin cigar, den var saa gentlemansmæssig, at Vargs tvil forsvandt, og han bad ham straks.

Gjesterne var unegtelig noget forbausede over at blive forestillede for denne nye mand. Sagføreren gav et arrigt grynt og et kort buk fra sig,

og skriveren tog paa sig sin allerfornemste mine og kundgjorde, det glæded ham særdeles at gjøre hr. Starkes bekjendtskab, presten glædede sig ligervis. Svein Starke stod med et svagt smil og et ironisk blink i de brune øine. Proprietærerne hilste ham for det meste som enhver anden fremmed. De havde næsten alle sin rod i saa gammel slegtskultur, at de ikke behøved nogen anstalter for at holde paa værdigheden. Svein havde trukket i en kjole af et elegant, lidt forældet, snit, og hans optræden var fuldstændig verdensmandens. Det mystiske slør, som bygdesnakket havde vævet om ham, forlened ham specielt med de unge pigers gunst, og disse fandt hans konversation, der i virkeligheden var saa temmelig hverdagslig, høist interessant.

Der var liden plads paa Storhaug og mange mennesker, saa der just ikke blev saa megen bevægelse paa gjesterne. Efter bordet havde Claes Urne faaet anbragt sig sammen med Mona i en krog, og der sad han og mured hende ind hele aftenen til Vargs store fortvilelse. Claes var baaret af en stor stemning, og Vargs tydelige ærgrelse hidsed ham som vin. Han vilde seire. Og ordene vaied som faner og glitred som guld og blinkende staal, de skifted som ædle stenes dristig blændende facetter og galdred og hildred og troldtog.

Paa Mona havde episoden fra før om dagen gjort et sterkt indtryk. Hun følte sig ulykkelig

over den, det var noget galt, følte hun, og, som de fleste unge piger, søgte hun skylden hos sig selv. Hun maatte ikke have opført sig korrekt, naar han kunde sige sligt. Hun følte sig inderst inde besudlet af en fremmed mands ord og blik, og i hendes samvittighed sved det. Da Claes søgte hende efter middagen, havde hun mest lyst til at undfly ham; men det traf sig saa, at hun ikke kunde, og hun blev siddende ved hans side. Eftersom hun fangedes af hans ord, steg skyldbevidstheden op i hende, medens Varg samtidig veg bort. Hun turde ikke tænke paa ham, langt bort veg han, ind mellem sine egne sorte skoges tause stammer. Og hun gav sig mere og mere hen i det, hun følte som sin synd; det blev tilsidst en rus, hvor angsten blev borte, og hun gik som i takt med mange gjennem den skinnende, glade verden, hvor alt var farver og duft. Hendes vilje blev saa vek, saa vek under Claes Urnes indflydelse. Saa hændte det, som de sad slig, at de kom til at se paa hinanden med to store, aabne blik, der ligesom tog hinanden i favn. Da følte Mona det, som havde hun klædt sin sjæl nøgen for denne mand, og der jog blusel gjennem hende; men hun vidste ogsaa i det øieblik, at fra nu af eied Claes Urne og hun noget sammen.

Som hun tog sine øine væk, mødte de et andet par. Det var ikke Vargs, han sad netop og underholdt fru Birgitte Rike, men Svein Starkes, og der glimted et svagt skjær af haan i dem, som

Mona ved sig selv kaldte djævelsk. Hun syntes blikket røbed, at han forstod, hvad der foregik, og at han vilde, hun skulde vide det.

Det som Mona mest havde trang til, var at bekjende for Varg alt og bede ham tage hende ind til sig, og med sit væsens magt værge hende mod alt udenfor. Han vilde vist forstaa hende. Svein Starkes haanlige blik kom imellem. Svein var Vargs mand, og det stod for hende, som om det var Varg selv, der haaned hende. Slig dreves hendes tanker mod Claes Urne igjen.

— — — — — — —

Varg og Svein Starke stod tilbage paa trappen og saa slæderne en for en glide fra det hvide maanelys ind i skogens skygge. Dumbjeldeklangen og et fjernt svirr af stemmer bares til dem, men ellers var alt taust og stille opigjennem dalen. Langt nede gik elven sølvblank af isblink og maaneskjær. En knitterkold nat var det med vinterens iskirkehøitid over sig. En nat, da en kan nemme som en bølge af kulde lige ind i sjælen.

— Lad os gaa ind — sagde Varg — her er koldt ude i nat. Koldt inde ogsaa forresten — lagde han sagtere til. Han havde lidt dagen tilende, og hans sind var saaret over Monas given sig hen i Claes Urnes selskab. Denne haded han, haded ham sterkt, som mænd gjør, naar de føler sig beseiret overfor kvinder.

— Jeg har ikke lyst til at lægge mig — sagde han inde i stuens lunhed, der var fyldt med

duften af kvinders parfume og cigarrøg, som havde sivet ind fra røgeværelset. Han kasted som pant paa det en vældig tyrikubbe ind i kaminen. — Tag en cigar, Starke, saa drikker vi et sidste bæger. Han gik ud og kom ind med en karaffe portvin.

— Skaal, Starke. Har De moret Dem godt mellem damerne iaften? De gjorde sgu lykke. Nu, hvem synes De var smukkest?

— Jeg ved ikke. Det saa jeg saamænd heller ikke efter. For mig har kun en kvinde værd, hvis hun virker harmonisk paa mine nerver. Selv de smukkeste bryder jeg mig ikke om, er der noget, som fremkalder følelse af disharmoni. Det maa ihvertfald virke til et helt indtryk. Jeg har ogsaa seet lidt af livet i min tid, jeg har truffet kvinder af de forskjellige typer, der er ikke saa mange slige typer, og jeg henfører de kvinder, jeg nu møder, til en eller anden af grundformerne. De interesserer mig som repræsentanter for disse, ikke blot og bart som kvinder. Jeg klassificerer dem med andre ord som malerier, blomster og som andre dyr.

— Det var fanden saa overlegent sagt. Kvinder eier dog altid en eiendommelig tiltrækning for os af det andet kjøn.

— Ja, indtil man ret lærer livet at kjende. Noget af det første, man da taber, er troen paa kvinden, eller rettere, troen paa den lykke, hun skaber. De ved, Vaa, livet er idel kamp, et væl-

digt kaos af knyttede næver og svulmende muskler der brydes og flænger og slaar, der lammes. Naar man i sine dages vaar har vundet en ung kvinde, saa kan man ikke i ro kranse sin pande med vinløv. Der møder andre, som kjæmper om den samme kvinde; kanhænde en af disse gaar af med seiren, og livet synes en øde. Og ofte vil man selv vinde en kvinde fra en anden, og det lykkes heller ikke; da er sorgen ligesaa sort og sjælenøden tung at bære. Og efter seir følger lede, saa, kanske bør man takke mest sin Gud, om man ikke vinder de kvinder, man elsker høiest. Men skal man seire, og det er mænd en trang, da er det blot styrken, det kommer an paa, en sterk sjæl. Glad kan den mand være, som har vridd sig ud af livsmylderet, og sidder oppe i skogen og ser fjernt fra paa al den larm blandt menneskene. Den der har lært, hvor lidet livet byder, og at alle de hvide kvinder kun er haan og ikke had værd.

— Og nu sidder De selv, Svein Starke, oppe i svarte skogen og ser paa den sælsomme færd, det var vel det, De mente. Men da maa der jo være kulde, mand, i Deres hjerte. I mit hjerte blusser dybrøde roser. Jeg føler roserne blusser, og om der end kan komme et iskoldt gufs, saa strømmer der dog sol om dem som oftest. Vi drikker ungdoms og elskovs skaal, Svein Starke. — Varg stod op med blussende kinder og blanke øine og tømte sit glas. Han havde taget godt til

sig af vinen. Fra begyndelsen af havde han været behersket af samme trøstløshed som Svein; men eftersom denne talte, joges op i ham en rædsel for det glædeløse, som bar ordene, og han ildned sig op i ny tro paa den elskov, som sad til høibords i hans hjerte. — De talte om styrke, javist er det styrke som maa til. Kun i kraft af vor styrke er vi guder paa jord, unge skinnende guder i kamp, med vished om seiers løn efter kampens kongelige glæde.

— Der er ikke noget, som heder «efter kampen», uden man evner rive sig løs og helt ud af alle forhold. Blot naar man intet elsker, og naar der ikke flagrer saa meget som skyggen af en drøm i ens hjerte, da er man fri for kampen med de andre, og saa har man tilbage kampen med sig selv. Den gaar tung og hed til sidste aandedræt. I livet kan man naa alt, bare ikke fred.

— Saa tunge ord, saa tunge ord, der ligger lidelse bag. For mange er vel livet slig; men —

— Vi drikker paa, at livet ikke blir slig for Dem, Varg Vaa, — afbrød Svein Starke.

Der gik som en rædsel gjennem Varg, da han drak den skaal. Livets kamp og livets ve reiste sig som syner for ham. Mona stod saa langt borte fra ham iaften, trods han havde søgt at glemme bitterheden. Han stirred paa Svein Starke med et blik, hjælpeløst som et barns: — Hvad tror De?

— Hvor kan jeg vide. De er endnu saa velsignet ung, og De er sterk. Der vil hvælve mangen grøn vaar over Deres hoved, før man ved Deres skjæbne. Og livet er altid værd at leve. Jeg er rørende taknemmelig for mit liv, det var dog ret interessant.

Da sneen i lierne blev kornet og vaad ved solens magt, og det saa smaat begyndte at silre og risle ned over nøgne, solvarme bergvægge, medens bækkene gik lystig klukkende under snelaget, drog Varg til Villenskov. Naar det led mod vaar, var der saa mangt at gjøre nede ved skibsværftet, hvor de aftaklede nordsjøbrigger og en og anden langfarsbark laa oplagte. Der blev travlt paa isen omkring dem, og over dækket tramped tunge støvler til lystig opsang, medens man rigged ud nye mesan- og bramstænger. De dumpe slag af klubberne paa drevjernene blanded sig med skramlende lyd af hammerne mod kobberforhudningens klinker.

Isen laa endnu udover fjorden; men den skjørned dag for dag og blev graableg og styg, og hver nat løsned der sig store flager, som drev tilhavs for nordvesten. Inde paa land mellem de oplagte vandtanker og skurene gik unger og samled fliser og vedaffald, det var som det første

vaartegn, syntes Varg. De var der for første gang i mængde idag og snadred og trætted og sloges som en flok spurve. Ude ved «Varmesteinen» stod gamle Hans Humbug og kogte beg i den svære, rustne kjedel med nogle opløbne gutter omkring, som tigged om en begklat; de brugte at tygge den, for de taalte ikke skraa endnu. Da de saa Varg, drog de sig unda.

— Goddag Hans! Nu skulde det vel ikke vare saa længe, før vi har blanke fjorden ret ud, eller hvad mener du?

— Holder kulingen sig, saa tænker jeg, han er blaa, fjorden, om to dage.

— Ja, skulde næsten tro det. Det er svært, slig magt solen har nu, Hans.

— Ja, det er rent forargeligt. Med tugt at melde saa smelter hun næsten begen af buksebagen min, naar jeg staar og steller med gryden; men det er nu formedelst solens og varmens forenede kraft, hr. Vaa. — Hans var stiv i stilen og førte altid et meget soigneret sprog. — Nu skal forresten hr. Vaa se, hvad jeg har fundet. — Han snød sin kobberrøde næse omhyggelig i fingrene og førte Varg bag kogehuset, hvor der laa en liden dam med noget siljekrat omkring. Der var nysprungne gaasunger.

— Ja saa sandelig! — Varg brød en kvist af. — Det spretter, Hans, spretter og gror i trær og menneskeblod. — Han følte vaarbruset over sig.

— Ja, saa forlade mig, det spretter og stimer

i menneskene ogsaa, det er saa sandt et ord, unge hr. Vaa. Dere skulde bare høre om kveldene udover Strandveien forbi huset mit, som de stimer alt, og der er jenter og gutter, ohoi san, og de flirer og hviner saa rent forargelig at.

Varg saa paa klokken, den var snart tolv, og da skulde han møde Mona oppe paa veien. — Farvel Hans, tak for gaasungerne du, og giv de gutungerne derborte lidt beg, jeg ser, de staar og sikler efter den.

Han følte vaaren saa flommende over sig idag, den sad og jubled inde i brystet paa ham, og den bølged i blodet med hede længsler, som han gik opover. Der laa endnu lidt sne hist og her inde mellem lyngen; men vaaren, vaaren var der alligevel, den banked gjennem hvert liv paa Guds jord, og dens vingeslag strøg gjennem alle sind.

Forholdet mellem Mona og Varg var ikke indtraadt i nogen ny fase, der var det samme veke viljeløse, som af en bleg drøm, fremdeles over det. Mindst var kanske Mona glad ved det, trods hun merked sine følelser for Varg slaa dybere rødder, som tiden led; men ingen attraa mod ham brandt i hendes hjerte, og Claes Urne kredsed stadig om hende og listed ind i hendes tanker sit brus af det skinnende, bølgende liv derude. Hun havde ikke fundet styrke til at sætte Varg ind i forholdet, for hun eied ikke evnen til at give sig helt hen i tillid til ham. Hun var ræd for hans kjærligheds

dystre magt. Hos Varg var elskoven blevet mere bevidst, den var nu mere baaren af begjær, der vel var adlet, men dog ulmed under og tit bragte ham til at længes efter unge, ømme kjærtegn.

Der oppe paa bakken stod hun høi i solen og saa udover sjøen. Den ranke nakke bar det unge, gyldne hoved; men hagen havde som en kjælen bøining nedad. Deilig syntes hun Varg, og det jog ham igjennem, at denne kvinde, som han kaldte sin, dog ikke var hans. Han eied ikke hendes sansers verden, og om der end var et dunkelt rige i hendes sjæl, som var hans, var der andre, hvor han ikke var herre og drot.

Han kom op til hende. Der var en egen glød i hans øine, han vidste det selv, og hun lagde merke til det: — Du ser saa frisk ud idag, Varg, du er som bare syngende vaaren. — Hun gav ham et kjækt lidet haandslag og et glad smil.

— Ja, Mona, jeg er som vaaren idag, som bare syngende vaaren, der gaar i stormgang over lande og tager alt folkets hjerter. Kys mig, Mona! — sagde han pludselig tæt ind til hende.

— Nei, vær nu fornuftig, Varg! — bad hun, rødmed lidt og saa fortvilet ud. Du ved, jeg vil ikke det endnu.

— Mona!

— Hvorfor er du slig, Varg? Vær nu snil.

— Det er, fordi jeg elsker dig, Mona. — Han bøied sine læber over hendes og kyssed dem. Der risled saa salig en rus gjennem ham, da han

nemmed hendes varme, bløde mund. I det korte sekund stod verden stille, og alle soles lys skjælved gjennem hans sjæl.

Hun var traadt tilbage fra ham og stod med ansigtet halvt bortvendt: -- Du skal ikke gjøre sligt! — Graaden dirred i stemmen, og munden var skudt frem i en liden fornærmet trut. Der var noget barnligt over skikkelsen og samtidig noget af den krænkede kvinde.

— Du er et barn, Mona, — sagde Varg. Han var saaret over hendes skyhed, og han forstod hende ikke. — Du holder jo af mig, siger du; men alligevel viser du mig saa liden tillid, det er, som du er ræd mig.

— Nei, det er ikke det; men jeg kan alligevel ikke. Jeg generer mig for dig, jeg ved ikke, hvad det er. Jeg kan ikke tvinge mig selv til at modtage dine kjærtegn.

— Det er vel, fordi du ikke holder af mig, som du skulde.

— Ja, jeg ved ikke. Jeg er glad i dig, ser du. Men plag mig ikke med dette nu. Det blir vel anderledes engang. Lad os tale om noget andet.

Og de talte om mange ting, som de gik under sprettende grene; men deres kjærligheds gaade laa dem begge tungt i sinde. — — — — —

Mod kveld tog Varg sin bøsse, han tænkte, at rugden muligens trak. Det var en bleg aften, slig som den kan være, naar vaaren endnu ligger som

en forjættelse i luften og ikke har sænket sig i fuld magt over landet. Han rusled op gjennem nogle skar, hvor der var smaaskog, eg og rogn og asp blandet med smaafuru omkring myrdrag, der han saa mangen gang havde staaet og ventet det kjendte, underlige svirr og slængt saa mangt et skud efter kastende fugle. Han stod længe den kveld, til mørket begyndte at sige tæt over smaaskogen. Vaarens første sangere fløited i krattet omkring ham, harekjætten skreg nord i lien, og mangen lyd skalv gjennem stilheden; men rugden kom ikke. Varg kasted bøsseremmen over skulderen og trasked hjem langs myrerne. Som han kom ud af noget krat, mødte han en anden jæger, det viste sig at være Claes Urne. De hilste hinanden.

— Nu, er De ogsaa blit jæger, Urne?

— Ikke netop det. Jeg har kjøbt mig en bøsse, og nu var jeg ude efter rugden. Det er som et paaskud for at komme ud og trække frisk luft.

— Sandt nok. Men det er for tidlig, den trækker ikke endnu, ser det ud til.

De gik sammen i taushed et stykke. De havde lidt vanskelig for at tale med hinanden, de mødtes sjeldnere i det sidste.

— Her er stille i byen nu, — sagde Claes om lidt.

— Der er vist det. Jeg er ikke saa ofte derinde. Altfor stille for Dem vel. De stryger formodentlig snart sydover igjen?

— Nei, ikke iaar. Jeg har lyst til atter engang at se en norsk vaar og sommer. Vaaren herhjemme, den kunde jeg længte efter saa tit derude. Og sommeren, den burde man vist altid tage her.

— Det var pokker, jeg trodde, De var en forstokket kosmopolit og ligeglad, hvor De saa befandt Dem.

— Aa, naar en blir lidt ældre, saa føler en sommetider, en har et fædreland. Der er etsteds et fast punkt i ens forestillinger, noget hvorfra de er gaaet ud, og De kjender cirkellinjen: *On revient toujours.*

— Det er vel bare et flygtigt lune, om ikke saa længe er De igjen paa farten. Sligt festmenneske som De passer ikke heroppe i mørke Skoddeheimen. — Vargs stemme var ikke helt venlig. Han likte ikke, at den anden blev hjemme.

— Der kan jo hænde ting, som gjør, at selv et «festmenneske» sætter sin hu til stilhed efter alt tonebrus og de mange menneskers stemmer, at man har lyst til at fæste sit liv til noget bestemt udenfor en selv.

— Vel, det kan jeg forstaa; men jeg tror sjelden slige eksperimenter lykkes. Den, som er skabt til at flyve, bør det sig at flyve, og den, som bare har to ben, faar holde sig paa dem.

— Vise ord taler De der; men de holder vel neppe stik i alle forhold. Det kommer an paa, om man er sterk, Varg Vaa.

— Deri har De evig ret. Det kommer ogsaa ofte an paa, hvem der er sterkest, for der er altid flere med til at bestemme noget sligt. Man kan nu engang ikke raade sin skjæbne alene.

— Det finder jeg intet at indvende mod, — sagde Claes med et svagt smil. — Den sterkeste vinder seirens løn.

Her skiltes de med et kort farvel. Varg skulde udover, Claes indover. De følte begge de sidste ord som krigserklæringen dem imellem, der skulde kjæmpes, lides og seires.

Sommeren hvælved sin skinnende himmel over marker og skog og fjeld. Engene krusedes for vindkastene i silkeblanke, brunlige skiftninger, der livedes af prestekragers hvide og blaaklokkers himmellyse islæt. Tornekrattet langs veien stod med røde, skjære roser, og birken hvælved sit lyse slør op imod granernes dystre stammer. Nedenfor Senum gaard gik elven dorsk og glitrende i solen med de drivende tømmerstokkes blink af blankt guld. Dalen nedover laa døsende i middagsheden med folketomme grænder, alt som kunde krybe og gaa var paa sæteren, bare her og der snoed sig blaa røg fra en enkelt skorsten.

Paa verandaen sad Nils Rike i hvid lærredstrøie og stor panamahat. Dreng laa udstrakt paa grønsværet under et gammelt æbletræ nede i haven, idet han af og til grættent kared med haanden over ansigtet for at værge sig mod de træpinder og smaasten, som Judith Dyre og Mona bombarderte ham med fra verandatrappen. I en af side-

gangene henne ved levkøibedet stod fru Birgitte og onkel Samsøe i en meget alvorlig diskussion. Hendes kjære grandonkel var et gammelt familieinventar, der aldrig var blevet til noget og mest opholdt sig paa besøg hos forskjellige slegtninge. Han pleied at gaa omkring og pusle i haven, og nu var han meget fornærmet, fordi fru Birgitte havde vovet at insinuere, han muligens havde rykket op nogle blomsterplanter sammen med ugræsset. Hun lo og undskyldte sig, og onkel Samsøe buldred løs til stor moro for Tuppen og Rusk, de to unge arvinger til Senum.

Langt borte i veien fik Nils Rike øie paa støvskyen af en kariol, der netop tog rendet nedover Haukebakken. — En kariol, hvem kan det være? — Alle vaagned ligesom. Judith og Mona fór op ved siden af Nils, selv Dreng rørte saa smaat paa sig. Krigen mellem fruen og onkel fandt sin afslutning, og medens husherren hented en kikkert, gjætted man vildt: Doktoren? — Nei, doktorens hest var blak, det saa ikke denne ud til at være. — Lensmanden, eller bondeskyds? — Nils Rike stilte kikkerten over Monas skulder. — Det er den svarte gampen paa Storhaug, — forlød det. — Varg Vaa! — kom det i kor. Mona blev lidt rød, Judith saa det og smilte et eget smil.

— Goddag! — hilste Varg, da han kjørte frem for huset.

— Goddag igjen og velkommen! Det var

sgu godt De kom. Her holder alle paa at dø af varme, og de er forbandet kjedelige, det skal være vist.

— Tak, havde netop tænkt at invitere mig selv til middag. Jeg maatte opover til Anders Høgtun for at snakke noget om et opgjør for flødningen ivaar. Han inviterte mig paa rømmegraut fra sæteren; men det har jeg vanskelig for at greie ved sommertid, omend Høgtundrammerne er baade lange og dybe.

— Det er bra, jeg hørte Birgitte mumle noget om en kalvesteg, og Senumdrammerne er ikke afveien de heller, ved De. Hei, Søren! Tag hesten til Vaa! Men stryg den først godt af, den er ikke fri for at være sved. De er jo blevet en ren mærresprænger, mand. Sidst De kom hertil, maatte dyret jo næsten svømme sig frem.

— Aa ja, det har vel sine grunde, at Varg vil frem til Senum, — lo Dreng fult, og fryded sig indvendig, da Varg saa brydd ud.

Han hilste dem alle: — Nu, er her noget nyt paa gaarden da?

— Ikke stort, nei. Ja det eneste er da, at her tidlig i ugen kom Claes Urne og løitnant Wester op. De gik paa fisketur iforgaars og kommer igjen imorgen.

— Saa. — Varg saa ud, som han ikke rigtig likte det.

— — — — — — —

Efter middagen trak man sig tilbage til en

siesta. Onkel Samsøe søgte ovenpaa til sit soveværelse. Nils Rike strakte sine lidt fyldige lemmer paa kontorets hestehaarssofa, og fru Birgitte dupped i sin lænestol inde i stuens kjølighed.

De unge søgte ud. Dreng og Judith sloges om den bedste af to hængekøier oppe i den lille lund ovenfor haven. Mona og Varg, som havde faaet hendes plæd og en bog at bære, maatte lidt længer indover, hvor der hang nok en. Tuppen og Rusk fulgte med. De gik og slæbte paa en liden hundehvalp, der satte nedover mod gaarden igjen paa sine skjæve ben, straks den slap fri, og efter den gik den vilde jagt.

Mona lagde sig tilrette oppe i hængekøien: — Det var sandelig hyggeligt af dig at komme hid idag. Her er kjedeligt, ser du, fætter Dreng er just ikke overvættes morsom.

— End Claes Urne da, han er her jo ogsaa?

— Aa ja; men du kan nu være forfærdelig hyggelig du da, — smilte hun op mod ham.

— Og du kan være forfærdelig sød, naar du ligger slig med det gyldne silkehaaret dit omkring de dunede kinder og en liden leende, fristende mund. — Han bøied sig over hende og saa varmt ind i de dybe øinene.

— Vær nu snil, Varg! — trued hun med fingeren. — Nu skal du vugge mig blødt saadan frem og tilbage og læse de digtene i den bogen for mig.

— Puh, slig en dum bog. Lad os hellere tale sammen.

— Nei, jeg vil tænke, ser du. Derfor skal du læse. Det er saa deiligt, naar tankerne glider paa rytmer du, blødt, vuggende.

— Nu, lad gaa. Her er mange vers at vælge imellem. Hvad vil du have for et.

— Ja, lad mig se. Jo, først kan du læse «Nøkkerose». Hun lagde sig godt tilrette med hænderne foldet under hodet, og stirred op mod den høie himmel, der blaaned over hende. Den lette bris legte med trærnes kroner, og solen smat i gyldne streif ned til skogbunden, smøg sig henover hende og gav skjælvende glans til haarets guld.

I stilheden klang Vargs stemme:

Og skogen svart sig strækker
mod kveldens gyldne himmel,
og tjernets flade speiler
en kveldskys røde strimmel.

De nøkkeroser vugger
i guld paa tjernets flade.
Mod kvelden har de lukket
de kyske, hvide blade.

Jeg ved en nøkkerose,
hist bag de svarte heier,
der hvid paa vande vugger
i solens straaleleier;

men stilt mod kveldens time,
da lukker den sin krone,
da suser skogen varsomt
en dyster sørgetone.

Og du er nøkkerosen,
om hvem der solguld bruser,
og jeg er svarte skogen,
der sorgtung, sangtung suser.

— Nu, — sagde hun — synes du ikke det er vakkert?

— Aa jo. Jeg likte det vist, fordi det er et motiv, som jeg selv kunde have valgt. For du er som nøkkerosen derude paa de blanke vande, og jeg er svarte skogen, der staar sorgtung og suser. Nøkkerose, nei, der er forresten ikke noget af nøkkerosen ved dig. Du er som den blomst, der ikke eier noget navn, og som gror dybt inde i skogens hellige hjertekamre. En blomst med sær, bleg gyldenlød.

— Du har saa mange vakre ord, Varg. Gud ved, om du ikke selv er digter. Læs nu, hvad du finder.

— Her er et:

Tungt blod.

Og vore fødder de danser over tile
med tunge steg, som traadte de i jordens fede muld.
Dysterrødt flakker der skjær fra tyrirødder
og kaster tunge flammer over silke, over guld.
Saa tungt gaar den dans, saa tungt gaar den dans —
Vi danser festens dage ud i nattens svarte brus!

Høit end dit hoved, det bærer du i sorgen,
som blinked end en stjerne og som blussed end en ild.
Hvid huden skinner imod det røde mørke,
det skygges og det hvidner til de felers sære spil.

Saa tungt gaar den dans, saa tungt gaar den dans —
Vi danser alle minder ud i glemsels dystre brus!

Rødmende vanvid og dunkelt blod, som skinner
igjennem slegtens aarer lig en sær og dyster sang,
blussende flammer det høit mod mulmets time
og springer yrt i hjertet alt til dødedansens klang.
Saa tungt gaar den dans, saa tungt gaar den dans —
Vi danser livets lykke ud i dødens blege brus!

— For nogle underlige vers du, saa haarde ord, fulde af fortvilelse. Hvad er det egentlig, han mener med dem, forstaar du det?

— Ja, jeg tror. Det lyder som en slegts svanesang. En slegt, i hvis aarer blodet gaar som tunge, røde bølger med magt og vælde i sine rytmer, slig som i vor. En slegt, der er sterk til døden i sine lidenskaber, og hvis blod er rundet af den jord, hvorpaa den træder.

— Naar du taler slig, Varg, er det, som reiser sig en mur mellem os, da blir du et trold, der vil føre mig langt bort, ind i alle dunkle bjerge.

— Og du den guldhaarede prinsesse, som sidder i bjerget og græder, og længes mod den dag, som skinner derude om verdens vide riger. Ja, kanhænde er jeg lidt af troldet, — han talte sig pludselig op i en vild ekstase, raseriet greb han, og han haded Mona i øieblikket for de ord, hun havde ladet falde — men saa har du jo din eventyrprins luskende omkring, han med den røde verdens brus

omkring sig, han som kan strø gyldne drømme gjennem alt dit sind.

— Varg, hvad mener du? — Mona kom sig op og stod med dirrende læber foran ham.

— Hvad jeg mener? Jeg mener, jeg forstaar, du altid ser troldet i mig, og at dit sind er vendt mod prinsen. Du er jo ræd for mig. — Mona — han tog hende ind til sig i vild kraft — kys mig, hvis du elsker mig!

— Nei, nei — hun værged sig energisk — du er ond nu.

— Du elsker mig ikke, naar det ikke slaar som et vildt brus gjennem dig, at jeg holder dig i mine arme.

— Kanhænde jeg ikke holder af dig. Ialfald kan jeg ikke tvinge mig selv.

Varg stod mørk, men atter rolig foran hende.
— Nuvel, naar du ikke er klar over dine følelser, lad os saa ikke fortsætte dette komediespil længer. Lad os gaa hver vor vei, lad os ikke plage hinanden ved at trække om med en dødfødt kjærlighed. Farvel, Mona Rike!

Nogle minuter efter rulled Storhaugskariolen nedover postveien.

— — — — — —

Da Varg sad nogenlunde rolig hjemme og overtænkte dagens begivenheder, indsaa han, at han igrunden ikke havde ment noget brudd, og tanken paa et liv uden Mona var ham uudholdelig, ja næsten latterlig. Han havde villet gjøre et sterkt

greb ind i hendes sjæleliv, havde villet tvinge hende under sin vilje; men det var ikke lykkedes ham, fordi han tabte selvbeherskelsen.

Først tænkte han at skrive til hende, forklare alt og faa en forsoning istand; men han opgav det. Inderst inde sad der en liden forfængelighedens djævel og kræved, hun først skulde ydmyge sig paa en eller anden maade. Ialfald vilde han vente med opgjøret, til næste gang de tilfældig traf sammen.

Dagen efter kom Svein Starke hjem fra en tur i skogene. Der stod som en os af tyri derinde, fortalte han, varmen havde begyndt at virke, og ørreten søgte dyb bund i vandene, men opover paa heierne var fisket godt, og han vilde have Varg med sig indover til Birdal. Men Varg undslog sig, han havde ikke tid. Det var udflugter, vidste Svein, og paa Vargs forstemte mine skjønte han, der var noget galt fat mellem ham og Mona. Det forhold var Svein blevet klar over for længst.

Paa trappen sad de og smøg sine piber i den lyse sommeraften. De blev stadig bedre og bedre venner de to, omend aldersforskjellen lagde sin afstand imellem. Varg spurgte: — Tror De, Starke, at der er mennesker, hvis skjæbner er bestemt til at følges, hvis veie ikke skilles, og at livet smeder dem mere og mere sammen. — Han havde netop siddet og tænkt paa det, at han og Mona maatte være skabt for hinanden.

Svein tænkte sig om: — Det er et vanskeligt

spørgsmaal, De der forelægger mig. Jeg har engang troet noget sligt; men nu gjør jeg det neppe længer, skjønt jeg gjerne vilde. Livet har lært mig, at det er de mennesker, vi tilfældigvis møder, som er skjæbnen for os, og tit er det ingen af disse, som helst skulde staaet os nær.

— Er der da aldrig en glad tanke i Deres hode? De søger systematisk at styrte de støtter, andre fattige mennesker bygger op under dette vort elendige liv. Skal vi da ligge under i fortvilelse tilslut?

Svein tænkte sig, at hans ord fæsted dybere rod hos Varg, end han først havde troet: — Nu, De skal ikke agte saa meget paa, hvad jeg siger, jeg er en af livets tiloversblevne og ser alt under min synsvinkel. Det kan vist hænde, at noget møder en mand, som kan fylde tomheden for ham. Ihvertfald har han arbeidet tilbage, om han skuffes. Jeg skulde selv have levet i skyggen af et virke med maal bag sig, da var ikke mit liv blevet saa ørkensvidd som nu. Find noget at leve paa, der trænger ens fulde styrke, saa kan gjerne alle drømmens slotte styrte i grus.

De sad en stund: — Hvordan blir det, Vaa, reiser De opover med mig imorgen?

— Ne—i. Jeg har et ærind til Nils Rike, jeg maa have besørget imorgen. — Varg følte, han maatte vinde Mona tilbage, og det snart.

— — — — — —

Hun var blevet bragt ud af fatning ved

Vargs ord. Der var noget ved dette, hun ikke forstod. Hvad havde et kjærtegn at betyde i et forhold som deres, der var saa alvorligt og saa dybt. Hun havde en dunkel rædsel for, at Vargs opførsel havde sin rod i sanselighed, en urkraftig brynde, der var parret med hans magtbegjær. Begge to var de steile naturer, og dette optrin havde havt en dramatisk uhygge ved sig i skjæret af de kraftige viljer, som stod mod hinanden.

En ting følte hun sig lettet ved. Hun var nu klar af alt samvittighedsnag med hensyn til Claes Urne og det, de to havde havt sig imellem. Men samtidig sad der en dyb smerte etsteds, der gjorde hendes sind nervøst og opspilet, og en overvældende følelse af tomhed og ensomhed var over hende. Hun havde vænnet sig til at se en ved sin side, at have en baggrund for sine tanker og drømme.

Claes Urne merked noget fremmed, fraværende i hendes væsen, og da han fik høre om Vargs besøg, var han klog nok til at forstaa, det maatte være kommet til et brudd dem imellem. Og som en rus bølged gjennem ham forvisningen om, at nu kom hans time.

Trods han virkelig holdt af Mona, blanded der sig i hans følelser en egen, dæmonisk glæde ved at vide, hun nu var som et jaget dyr, der uvægerlig maatte falde i en dygtig jægers hænder. Og hele dagen var han om hende med gode, ømme ord, der ikke i mindste maade havde farve

af hans følelser, men som alligevel lagde sig dulmende om hendes tanker. Mona saa ham derfor gjerne nær sig, samtidig som hun vagt følte, der for hende var noget af en svaghedens hengivelse i dette.

Ved kveld steg en gylden maane op bag fjeldenes rand, og sløred dalen i sin vemodige dis, der er som vævet af ungdoms drøm og af ungdoms længsel, og den lokked de unge paa Senum ud paa den maanehvide vei, der hist og her skjultes af granstammers dunkle skumring. Lige nedenfor flød elven i sølvglitter, hvor strømmen satte krusninger, og som blank, bløt silke, hvor den laa i sort skygge under den anden bred. Man bøied ind i skogen, der var en udsigt længere inde, som danned et almindeligt maal for Senumsfolkets spaserture. Stien slynged sig trang mellem stammerne, og afstanden øgedes mellem parrene.

Claes gik ved Monas side. Slig sommernats stemning kan sænke sig saa sært i sindet, naar man er ung, og hjertet er skjælvende saart og modtageligt. Mona lytted til hans skjønne ord, og lod viljeløst hans væsen tage magt over sig. Hvor Varg Vaa stod i hendes tanker, vidste hun ikke nu.

De kom til en liden rund kolle, hvorfra man saa langt nedover dalen til der, hvor den gjorde en kneik paa sig, og fjeldene atter syntes at lukke sig sammen. Himmelen laa i bleg oliven over fjeldenes blaagraa drag, som var furet af skars

dystrere skygger. En stor myr bredte sig med islæt af sølvblinkende tjern foran skogens sorte mur.

De satte sig ned i lyngen. Landskabets sælsomme bløde farver og vage linjer troldtog alle, saa samtalen sank til andagtsfyldte stemmers stille hvisken. Mona og Claes sad nær hinanden, lidt borte fra de andre.

Judith reiste sig. Hun stod rank i maaneskinnet med det mørke haar som en ramme om det blege eventyransigt og sang. Det var vemodsfyldte smaa viser om længsel og sommernats drøm, om ensomme sjæles saare hulk i ødet, og tonerne bar de enkle ord vidt ud i rummet og ind i hjerternes dyb.

Mona sad tagen. Hendes sind var saart og vekt, og i øievipperne hang store, blanke taarer. Saa merked hun, Claes greb hendes haand: — De græder, Mona, der er taarer i Deres øine. Det gjør mig saa ondt at se; for jeg holder saa af Dem, Mona. — Lidt senere kom det: — Tror De, De kunde holde af mig?

— Ja — hvisked det stilt fra hendes læber, som skalv i lydløs graads nervespænding.

Hun følte det som en skjæbnes uimodstaaelige magt, at hun nu gav sig over til Claes Urne. Hun maatte mindes Vargs ord, da han bad om hendes kjærlighed, hvor de ligesom var mægtige og mørke. Claes Urnes eied slig fred, just det, hun nu trængte, og det brus, der gik i hans sind, var den blanke glædes. Det var, som kom hun nu hjem efter lange tiders vandringer ad vilse

stier. Da de gik tilbage gjennem skogen, lod hun ham kysse sine læber, og skjønt hun rødmed derved, laa der i hjertet en drøm og smilte.

Hun var vaagnet til kvinde siden sidste møde med Varg. Og da hun træt sank i søvn, mindtes hun, det havde været kjært at føle sterke arme tage om hende.

— — — — — — —

Man sad netop optaget med posten inde i stuen paa Senum formiddagen efter, og ingen lagde merke til en rytter, som svinged ind paa tunet. Et øieblik efter stod Varg Vaa i den aabne dør: — Goddag herinde! hilste han.

Alle saa op, Mona blev bleg. — Nei, det var da morsomt! — raabte fru Birgitte. — De kommer som kaldet. Vi skal have en tur til Vilborgstøil idag, og vi var netop saa kjed over ikke at have faaet bud til Storhaug.

— Ja — Nils Rike kom hen og hilste ham — og nu skal De pinedød slaa Dem ned en stund her paa Senum, jeg vil ikke vide af den rendingen frem og tilbage. De har sgu ingenting at forsømme med det alligevel, nu slaatten endnu ikke er begyndt. — Varg takked, han vilde gjerne det. Nu var ogsaa Starke borte fra Storhaug, og han kjeded sig lidt.

Straks over middag begyndte man at samles paa Senum. Det var ungdom rundt fra embedsgaardene, livlige mennesker, som vilde more sig. Der var en hilsen og en passiar og en latter, rend

frem og tilbage paa tunet og i stuerne. Fire store høvogne skulde transportere selskabet videre, og mangt og meget maatte ordnes. Fru Birgitte var sjælen i det hele, hun stod paa trappen og kommanderte, saa det lyse haar flagred omkring hende.

Vilborgstøilen var egentlig en gammel øiegard, og den laa ikke saa høit oppe i lien; men fra sætervolden var der vidt udsyn dalen nedover.

Der blev dans udpaa kvelden. Jo spillemand gned felens strenge, saa det ljomed gjennem lien, og yre gik de unge i dansen til de landlige toners eggende rytmer. Mona havde sat sig paa en sten, varm og træt. Varg kom og bad om en dans: — Tak, jeg er træt — sagde hun kort.

— Nuvel. Lad mig ialfald faa lov at slaa mig ned her. — Der var tilfældigvis ingen i nærmeste nærhed.

— Naar jeg sidder slig og ser, hvor de danser forbi mig, da er det, som jeg ser livets dans trædes. Og jeg tænker, at lovene i livet er en gal feles rytme, den vi maa lytte til og vugge os til, drevet af dunkle magter i vort blod. Og felen spiller sin melodi, saa vi gjør trin, vi aldrig havde ønsket at tage. — Først havde han villet tale ret ud til hende, bedt hende glemme, hvad der laa forud, alle de tunge ord; men han kom sig ikke til. Han maatte svøbe sine tanker i en tung kappe af ord, som halvt skjulte deres mening.

— De er meget interessant, hr. Vaa. — Mona talte kort og affeiende. — Forresten tror jeg Deres

syn paa livet er feilagtigt. Man kan jo lade være at danse, hvis man ikke vil, sige nei tak, naar man blir budt op. Kanhænde man heller ikke finder nogen.

— Nei, da blir netop dansen allergalest. Da gaar den røde dans af dunkelt vanvid gjennem alt ens blod. — Den som trædes af døde drømme og syge tanker. Mona! — kom det med varme.

— Uf nei, jeg vil ikke tale med Dem længer. De gjør livet saa tungt, saa tungt for den, som staar nær Dem. — Hun reiste sig og gik bort til de andre grupper. Hun havde væbnet sig med kulde mod Varg, for hun turde ikke atter komme under hans væsens magt. Som det nu var, maatte det blive for alle tider.

Varg sneg sig bort fra de andre, ud der hvor sætervolden, sløret af birkekrat, skraaned over i li. Dalen blaaned nedover med langelige fjeld under sommerkveldens blege himmel, som endnu eied solfaldsrødmens skjær i vest. Langt nede gik elven lys, hvor den skimtedes mellem skogens stammer. Fjern fossedur bares til ham paa underlige, snart stigende, snart svigtende, rytmer. Bag ham felelaat og unge raab og lys latter.

Varg var bitter. Der havde hun hundset ham i bevidsthed om at være den overlegne. Trangen til at herske var dog en af menneskets mægtigste drifter. For at kunne hævde sig selv et eneste øieblik, hænder det, man gir et livs lykke.

Mona havde bare villet trodse ham, haane ham til gjengjæld for de ord, som var faldt i en ophidset stund. Hvorfor var ikke menneskene gode mod hinanden? Hvorfor kom de ikke til hinanden med trøst, naar livet fór ilde?

Han gjorde livet tungt, havde hun sagt. Kan hænde han tog tungt paa mange forhold, men var ikke livet tungt i sig selv? Der gik arbeidets stræv gjennem alle dage haand i haand med de mørke magter, som satte sorgen ved ens leie i tunge nætter.

Han saa nedover dalen, skimted huse, som stod og sov i sommerkveldens skumring. Gik ikke blodets bølger tungt dernede hos de fattige mennesker? Laa ikke arbeidsslidets evige vegt paa deres skuldre og tynged dem mod jorden før tiden. Hvad under da, at deres sjæle blev ru, at det kun var de haarde ord, Jehovas fra Sinai bjerg, der sank i deres sind, som stene i myren. Han var i slegt med dette folk, og den kvinde, som skulde staa ved hans side, maatte ogsaa være det. Alvor, tungt alvor, maatte give det elskovsforhold klangbund, som han skulde staa oppe i.

— Kom og dans med mig, Varg Vaa! Jeg har ledt efter Dem saa længe.

Det var Judith Dyre.

— Med fornøielse — Varg sprang op. — Tak, at De gider søge en sjæl op slig i vildmarken.

— Jo, De har undertiden en vild kraft over

Dem. Det tror jeg, De har iaften, og da skal vi danse dem alle afveien.

— Guds død, vi skal danse under vide hvælvet. Der er glød i felelaaten slig sommernat.

De gik sammen temmelig nær hinanden. Pludselig vendte Judith sig om: — Se! — sagde hun. Solfaldsrødmen var dovnet af i gyldent, der laa i bred strime. Ellers var alt, som et mystisk nattens digt i blaat med skogbundens mørke slagskygge som grundtone. Han følte med en gang hendes øine paa sig. De lued mørke i det blege ansigt, suged ham ligesom tæt til sig i vild kraft. Han aned begjæret i dem, men forstod ikke helt. Stod svimlende overfor dem en stund, til hun vendte sig braat, knuged hans haand, den hun havde taget, og førte ham til volden. Der var nu tændt et stort baal, som kasted flammende skjær over grupperne. Det gjorde kvelden omkring dystrere, end den var, og legte med skygger og skjær mellem stene og krat og sæterbol vidt om.

De traadte ind i dansen. Det var som spillemandens iver hidsedes ved det nye par, for felen kvidred og gol og sang i vildere og vildere glød, saa det flammed gjennem menneskers blod. De dansed i en yr rus, de to, betagne af kvelden og sine egne bitre tanker. Det var som musiken jog dem, og alle hjernens tanker og hjertets drømme var en eneste bølgende, brusende dans.

De andre holdt op. De bare stod og fulgte Judith og Varg med øinene, inderst inde med en

egen uhyggefølelse. Der var noget huggende steilt, galmandsagtigt ved dette, trods de ranke legemers smidighed. Claes Urne hvisked til Mona, der de stod sammen: — Du, jeg har hørt, en dans kan være som et digt; men denne minder mig om et skrig. — Noget sligt følte kanske ogsaa hun. Men i Vargs øre sang felen de vilde ord:

Saa tungt gaar den dans, saa tungt gaar den dans —
Vi danser festens dage ud i nattens svarte brus!

til kvinten sprang, og det endte i en skjærende dissonans.

Straks efter blev det almindeligt opbrud, det var, som man pludselig nu saa, at kvelden mørkned, og natten seg ind. Veien gik brat ned for lien med sort skog paa siderne, og uhyggen, som havde sneget sig over selskabet, vokste sig større under kjøreturen. Ingen kunde sige, hvad der voldte det, men den bredte sine svarte djævlevinger over alles sind. Den steg tungt ud af skogen og lagde sin kolde haand over glæden. Taushed hersked paa vognene, og Mona, som sad med Claes Urne og Varg paa den ene af dem, var underlig tilmode. Vargs ansigt var saa stort og blegt, der han læned sig mod vogngrinden, stirrende op mod himlen, hvor svage stjerner flimred. Og hun forstod med engang, at det var ud fra Vargs væsen, denne uhygge seg over selskabet, og hun krøb sammen i en gysende, vellystens gru for den magt, han eied. Hun maatte hvile sine øine i hans, da

hun tog godnat med ham i hallen paa Senum. Men hun mødte et steilt, trodsigt blik, der flakked fjernt som over øde, rædselstyngde vidder. Og da hun lagde sig, faldt der en sælsom tanke hende ind: Hvis Varg og Judith kom til at elske hinanden, saa vilde hun føle det ondt.

Men paa soveværelserne rundt i gaardene, hvor unge piger sad og løste sit lange haar, gik passiaren livlig, og det blev slaaet fast som en kjendsgjerning, at Varg Vaa og Judith Dyre havde sit sig imellem.

Sommerens hede em lagde sig eggende over de unges sanser, og man søgte sammen for at vugges af det festens stolte brus, som de mange steile sinds sterke stemninger skabte. Der stod viljer mod hinanden, og der gik kamp i det dybe, dunkle, det merked ogsaa de, som i viss maade stod udenfor. Og dertil kom det lette slør af erotik, som altid væver sine masker, hvor ungdom mødes. Det fik næring af yre øines halvskjulte blik og kraftige armes faste tag, naar dansen traadtes, eller det gjaldt at hjælpe en dame paa fjeldets ujevne stier. Der var noget anstrengt ved dette, noget af opjagede lidenskaber, som tog fart og rev med sig. Midt i strømhvirvlen stod Varg Vaa og ved hans side Judith. Det var ham en trang at være oppe i jubelen, som bruste omkring, at han selv kunde lide, naar de andre lo. Og saa tung en pine var det at se Mona gaa fra den ene til den anden, søgende at undgaa ham.

Mellem Varg og Judith var der kommet noget kameratsligt, der samtidig fra hendes side var baaret af en glød, som det sorte blink i hans øine havde tændt i hendes ulmende sjæl:

Claes stod paa en maade udenfor nu, han havde trukket sig tilbage, optaget af sin unge lykke. Vel var det, som Mona blev mere og mere sky, men det egged ham og øged hans kjærlighed, fordi det da stod som en opgave for ham at vinde hende helt. Hvergang hun var træt, hjertesyg ved sine egne tankers nagende færden, var det, som han fik fastere tag i hende. Da var der fred for hende i at søge ind til ham, naar han bragte det blanke brus op i hendes sjæl; men der sad som lede tilbage, naar rusen hos hende var over. Og hvor var Varg? — — —

Der skulde være dans nede paa verket. De unge oppe fra dalen samled sig paa Senum. Varg havde klækket ud den idé, at de skulde kjøre ned gjennem dalen som et fantefølge i filler og stas med steilende heste for skumpende kjærrevogne, med hujende mandfolk og skravlende kjærringer. Hele klædesloftets beholdning af gammelt tøi blev taget ned og uddelt af fru Birgitte, og brogede tørklæder i sterke farver blev fæstet til dragten efter farende folks skik. Varg gik omkring og kritiserte og paasaa, at udstyret ikke blev altfor romantisk. Det skulde have et troværdigt præg af hjemligt fanteliv, skulde ikke forestille nogen røverbande fra en operette. Selv saa

han ud som en ægte rommani med skaftestøvler og blaa klædesdragt og rød halsklud. Kniv hang ved siden og bøsse over ryggen. Det svarte haaret faldt ned i panden under den bredskyggede hat. Judith Dyre var fuldstændig taterpigen, og de øvrige havde staset sig til efter bedste evne. Nogle børn fik plads paa kjærrehalmen mellem det øvrige brogede følge, og et par reverunger blev lavet af gamle filler. Dem fik et par af damerne i sjal paa ryggen. Saa kjørte man ud, Varg red foran paa en vild bondegamp, og løitnant Wester var ogsaa tilhest. Folk stansed i slaatten, de faa steder, den var begyndt dalen nedover, og glodde ræd paa det store, vilde følge, og børn gjemte sig, hvor de fór forbi. Varg var straalende over, at illusionen var saa skuffende.

Paa verket var alt i travlhed for at modtage de ventede gjester. Verkseieren selv gik omkring med hænderne under frakkeskjøderne oppe paa det gamle, tilrøgede kontor. Frem og tilbage ustanselig. Det fyldige, røde ansigt havde noget slapt ved sig nu, da han vidste ingen øine vogted ham, og omkring mundvigerne trak sig op to dybe græmmelsens furer. Han lytted omkring sig, gik saa hen til et skab, der stod, fandt frem i et af hjørnerne, skjult bag papirer, flaske og glas, skjænked i og drak. Drak igjen og atter engang. Der blev nogen støi nede ved foden af kontortrappen, og flaske og glas kom hurtig paa plads. Verkseieren stilled sig hen ved vinduet, spændt,

med ansigtet i stramme folder. Det var nok intet, og ansigtet faldt ligesom atter sammen. Han stod og stirred udover paa elven, som slynged sig mellem bakkerne, mod fjeldet paa den anden side og sandmoerne foran ham, hvor smeltehytterne stod og oste sin kvælende røg udover, der gulned skogen vidt om. Udenfor arbeiderboligerne tumled unger i leg paa den skidne, kulstøvede sand. Nede i haven gik Mette Marie, den ældste datter, og ledte efter roser at fæste til sin hvide kjole. Borte ved broen stod Aanen fisker med en lang stang og prøved sig i kulpen. Solen var endnu ikke gaaet ned bag fjeldet i vest, men kasted sterkt gyldne straaler over huse og skog, medens den anden elvebred mest laa i skygge.

Dette kjendte billede slog sterkt ind paa ham nu. Der sad noget saart og rykked i barmen. Han stod som en feltherre foran den valplads, hvor han havde lidt nederlag. Alt, som han havde søgt at bygge, var styrtet i grus, og nu stod bare det afgjørende fald tilbage, det der vilde begrave ham og hans under sine ruiner. Der var ingen udvei længer, saa han klart. Nu havde konsulen, hans broder, negtet sit navn paa den sidste store veksel, og andre vilde og voved han ikke at henvende sig til, indfiltret, som de alle var, i hans affærer. Maaneden ud greied han sig, maaneden ud og ikke længer. Saa fik det i Guds navn ramle. Værst for de nedenunder, Sofie og børnene. Og saa skulle gaa og smile og være elsk-

værdig mod gjester, som lidet aned, at den mad, de spiste, og den vin, de drak, var en forarmet mands!

Som Rønnow stod slig, blev han var en støvsky oppe i Breilibakken. Nu, der er de, tænkte han, og belaved sig paa at gaa ned og tage imod. Men han blev staaende og stirre. Kjøredoningerne syntes ham saa underlige. Der var folk tilhest med ogsaa. Saa gik det op for ham: Tatere. Det var nok et følge af storvandringer, som fór dalen nedefter. Det gik susende ud bakkerne, en mand tilhest foran, som svang med noget, der kunde være en brændevinsbutelje. Fulde og galne, tænkte verkseieren. Saa ramled de over broen. Det saa tilforladelig ud, som de skulde denne vei, og der, død og djævel, svinged de ikke ind mod selve verket i samme susende fart. Da blev Rønnow arg. Sandelig skulde han vise, han endnu var herre her. Det skulde bli godt at tage et myndigt tag, han trængte en udladning ovenpaa alle disse tanker.

Rønnow! — raabte fruen ræd nedenunder, — der kommer fanter tilgaards. — De skal nok komme væk! — han steg hurtig ned. Nu kom følget netop ind paa tunet med den mørke hestmand foran.

— Hvad! Drister du dig til at kjøre med følget dit ind paa privat vei! — skreg verkseieren om i maalet. Han var sint, saa det gnistred for øinene paa ham.

— Ja, det gjør jeg — svarte manden, og det hujed og skratlo fra kjærrerne.

— Vil du se at pakke dig paa timen, din slubbert!

— Ikke før vi har faaet mad og danset lidt, hr. verkseier — svarte det med Varg Vaas stemme, og Rønnow kjendte pludselig hele ungdomsskaren under forklædningen. Nu drukned alt i latter, som skylled over og forplanted sig gjennem kjøkken og stuer, løb helt over gaarden til arbeiderboligerne og vendte atter tilbage til vognene, sad længst og dirred i verkseierens svære krop: — De er en fandens fyr, Vaa. For det er naturligvis Dem, som er mester for dette? — han trykked hans haand længe.

Den vellykkede spøg gød en høistemt livlighed over selskabet, da man sad vel bænket i verkets store spisesal. Der var en friluftsfødt, løssluppen munterhed tilstede, som steg og steg udover, høiest baaret oppe af Vargs yre, kraftige humør, der tog alles sind som et vaarveir. Rønnow følte sig vel derunder, netop noget sligt stormende, høitspændt passed for ham idag, og der blev ingen døde pauser middagen fremover, da tankerne kunde liste sig over ham og nagle kniv i glæden.

Der blev danset efter bordet, vildt, lidenskabelig, som var det en religiøs ceremoni, der fuldbyrdedes. De fleste af disse mænd og kvinder var engang, ofte langt op i tiden, rundet af bondeæt, var indflyttere til byen fra den dal, der nu sluttede dem i sit skjød. Og aarhundreders frem-

med kultur havde vistnok udslettet det ydre præg af naturmennesket hos dem; men i deres aarer fløds blodet tungt, som hos dem, der er bundne til jord og skog og heiens vidder, og kom det først i kog, saa bruste det høit op i svulmende bølger, som skylled forstanden bort, og bare lod livet bæres af sansedrukkent vanvid. De af fremmed oprindelse, som var tilstede, tog det hele for overgiven, tøilesløs lystighed, de aned ikke alvoret under. De aned ikke, at bag de høie, stolte ord laa saa mangen brusten drøm, og at graaden bæved under saa mangen yr latter.

Som dansen bølged over verkssalens gulv i sky af sommerlyse toiletter med brus af stemmer og fiolers summ, med lyst kvindehaar og dybe blik, saa stod Varg Vaa's sjæl i høi flamme, han følte livets aande omkring, og det, som gjorde ondt i hjertet, vokste sig stort. Han følte det med smertens vellyst.

Varg dansed en française med Mona. Det gik med pauser udfyldte af dansens sikre trin, og stunder, da ord legte og lynte fra begges læber, uden at berøre, hvad der laa forud. Varg vilde vise, han kunde tie, ingen bøn skulde undslippe ham. Halvt maatte hun komme ham imøde i ord, i blik og i legemets rytmer. Mona var underlig tilmode den aften. Vargs magt over hende var stor, og hun syntes, hans blik brændte sig ind i sjælen. Nu gik den rus igjennem hende, som deres forhold havde savnet. Det tog hende, det man-

dige i den steile vildhed, hvormed han bar de onde dage.

Efter dansen vilde Varg ud i haven, hvor flere par spaserte i gangene. Mona sagde nei først, hun frygted at være ene med ham. Kom! sagde han rolig og kasted et sjal over hendes skuldre, og hun fulgte ham viljeløs. Det syntes hende umuligt at trodse. Iaften var Varg hendes herre, og hun aned dunkelt, han blev hendes herre for alle tider.

Det var slig en gammel landsens have, med knortede æbletrær og strittende krat af bærbuske, lidt guldregn og jasminer hist og her og et par vældige linde, som reminiscenser fra ældre, stoltere tider; men der var dunkelt nok i gangene, og der var hed, dæmpet hvisken under løvede grene, der var yr latter og sommernats rus gjennem menneskers sind.

De satte sig i et lysthus' dunkle skygger, sad der stille og talte ikke fra først af. Han saa hendes profil bleg og skjær og vek hvidne mod mørk baggrund, han hørte et svagt suk, der pressed sig stilt fra hendes læber, og den gamle hvide, hellige ømhed kom til ham med længsel, med drøm og med vefyldt savn.

— Du Mona — han havde ondt for at faa ordene frem, det bruste saa sært og tungt i hans blod — du Mona, lad mig kalde dig saa? Du er ikke glad nu.

Hun sad der, taget af ham, følende det, som

var hver hendes tanke, hvert hendes hjertes slag hans, og samtidig laa og brød i hende smerten over ikke at kunne give ham sin elskov ung og hel. Claes Urne og det, hun havde sammen med ham, stod skyggende og skilte. Og hun bøied sit hode og græd, hun sad saa fattig og ensom, og hørte hans hede ord.

— Ikke græd, Mona. Du holder af mig endnu, jeg ved det. Lad os glemme de onde ord og lad os atter mødes i tillid og tro paa hinanden og den lykke, vi er skabte til at vinde sammen. Mona, vær min som før, mere end før!

Hun rysted paa hodet: — Aanei, det kan ikke bli som før. Aldrig, aldrig! — De store, sorgdybe øine stirred trøstesløse ud i natten.

— Hvorfor ikke? Holder du ikke af mig?

— Jo jeg gjør. Jeg har aldrig holdt af dig som nu, det skal du vide. Men jeg kan ikke, jeg kan aldrig blive din.

Varg blev ræd: — Er der nogen, som har taget dig fra mig, medens jeg var borte? — Hans stemme skalv. Hun svarte ikke.

— Er det Claes Urne, hvad? — Det kom som en hæs hvisken.

— Ja, — sagde hun stille — jeg har lovet at blive hans.

Varg sad som bedøvet, hjertesyg, sjælesaar. Det var, som det rokked ved noget dybere end hans kjærlighed, hele hans tro paa livet og livets lykke. Styrtet i grus var det, han havde reist i

tro paa den unge kvinde ved hans side. Der seg en uendelig træthed over hans legeme; men der vælded som røde flammer under hjernens kuppel. Havde han tabt Mona for evig? Han fatted det ikke. Hvad havde drevet hende over i Claes Urnes arme? Tilslut fik han kraft til at spørge.

Og nu kom hendes bekjendelse, den hun før skulde gaaet til ham med. I brudte sætninger kom det, om hvorledes Claes havde trængt sig ind i hendes tanker og drømme, om alt det han havde vidst at drive op i hende, den unge, lyse livstørst. Varg havde saa tunge ord, der var tit noget dystert over ham, som hun inderst inde var angst for. Og det brud, det var kommet til, havde hun troet afgjørende. Hun havde følt sig ulykkelig derved og ensom og forladt. Claes Urne var kommen som en redning for det glædesløse, onde. Sælsomme magter havde drevet hende til ham. Og hun kunde ikke nu svige ham. Han havde været øm og god mod hende, og hun fik prøve at holde af ham, hun holdt jo ogsaa af ham paa en maade. Hun var saa saart bedrøvet nu, og det var saa tungt for dem begge; men Varg maatte huske, han var ung, og livet kunde ranke sig atter for ham saa snart igjen.

Der steg i øieblikket en sterk, mandig trods i Varg. Atter vilde han vinde hende, det som blussed dybest i hendes sjæl var hans. Men det varte blot et øieblik. Der kom smaa lurende tankers spillende slangehoder frem. Hun var en

andens. Han vilde nok kunne vinde over mindet om, at hun havde hvilet i en andens arme og følt hans kjærtegn, kanske med behag; men det, at han havde hersket over hendes sjæl og hendes drømme om blot et kort sekund, ja bare det, at hun havde været i den andens tanker som hans kvinde, det kunde han aldrig vinde over. Den kvinde han førte ind under sin elskovs hellige tempelhvælving og frem for Guds alter, maatte være hvid og skjær, maatte ikke kunne plettes af saare minder, én maatte hendes elskovsdrøm have været, den hun nu gik glad ind til.

Og han sagde hende det i varsomme ord, og hun forstod.

— Lad mig kysse din pande en sidste gang til farvel, Mona, og saa faar vi gaa hver vor vei gjennem livet. Jeg vil ønske lykken med dig. — Han følte i nuet saa uendelig en vemod, saa mild og saa saar. Saa gik han ud i natten, som hvælved sig sommerlig tusmørkegraa over havens gange. Han mødte mennesker, men ænsed ikke deres tilraab, han hørte musiken klinge og dansen gaa. Det bølged og brød i hans sjæl i stigende ve, der dirred høie skrig fra hjertegrunden. Han fandt en grind, som førte ud af haven, løb henover stien langs elvens svarte drag til der, hvor skogen aabned sin mørke, trofaste favn. Han gik og vildred sanseløs omkring derinde mellem lavede stammer, spindelvæv og krat, fyldt af tabets tomheds gru.

Men em fra fugtig mose, skarp kvaeduft og dryss af kold dugg gav ham omsider sans tilbage. Der laa jo skogen omkring ham i stille sus og hvisked som trøst og venneord. Aa, det var længe, siden han havde været hos den, dalen havde holdt ham fangen. Nu vaagned længselen mod skog og vidder, mod al ødets stilhed og fred, mod de dunkle magter, som havde hans sind.

Der sad nu de andre og undredes kanske, hvor han var, kom med sære spørgsmaal og dulgte smil. Kanske smilte Claes Urne i seiers glæde. Han kunde smile, som han vilde; men ikke skulde hans smil møde Varg Vaa's sorgfulde mine, og ikke vilde Varg Vaa vige unda for hans øine. Han skyndte sig tilbage. Sterk og vild skulde han træde ind i dansen med al skogens styrke over sit aasyn og al sommernattens dybe mystik i blikkets brande. Ingen skulde ane, at hans blod gik sygt og tungt som i vanvid.

Det var sent, da han kom tilgaards. I øst lysned dagstriben hvid om fjeldenes vigende rygge, og fugl fløited hist og her i løvskogskrattet. Taagen hæved sig graa fra elveleiet, og rostrøgen fik vingefang af morgenbrisen, løfted sig fra moen og strøg bortover gjennem furukronerne.

Man dansed endnu i salen. Den sidste vals gik over gulvet. Der var træthed i manges øine, damers pyntede kjoler hang slappe om lemmer, som ikke længer førtes med ung styrke. Hist og her kom man i utakt, de trætte ben vilde ikke

længer bæres af rytmerne, og et og andet par dansed vildt uden at agte musiken, bare svimlende afsted i halvt søvnig rus.

Judith Dyre kom imod ham. De jog ud i en sterk, vild vals.

— Hvor har De været henne? — spurgte hun. — Jeg har savnet Dem.

— Jeg har været tilskogs, gik en tur ud i natten og fanged sterk længsel efter vidder og skog og alt det, som gir styrke og staal til fattige menneskers sind.

— Saa. De har været ude at dyrke Deres egen, dunkle guddom. Jeg trodde forresten, der etsteds sad en lys gudinde og vented Dem, en lys gudinde, som nu eied Deres hedeste længsler. — Hun lo en haard, eggende latter.

— Nei, gudinden er vel ikke lys nok til at sprede sol over svarte skogen. Ingen er det. Det er bare skog og skog, saa vidt øiet ser, og dunkle vande uden bund.

— Men trold, er der ingen af dem da?

— Jo, forlokkende huldrer, som galdrer og hildrer. — Han tog hende tættere til sig i dansen, følte, hvorledes hendes legeme gav efter og smøg sig ind til hans.

De sank ned i et hjørne, hvor der stod en sofa, halvt i skygge, og de talte sine sære ord, som der bæved yr lyst under i eggende glød.

Da hændte det, at Mona gik forbi ved Claes Urnes arm. Hun gav Varg et blik, det var saa

saart, saa fuldt af sorg, og det gik til Varg med samme sorgs magt. Han evned ikke længer at styrte sig i ordenes kaadhed og lystne leg med Judith. Han kjendte smerten for stor til at haanes.

Damerne trak sig tilbage til gjesteværelserne, medens herrerne endnu tog et sidste glas paa faldrebet. Man begyndte at tale politik, stemmerne blev ivrigere, eftersom man drak, og meningerne stod steile mod hinanden. Det kom til et lidt pinligt optrin mellem Varg og Claes. Det var Vargs skyld, han kasted sig ind med hads heftighed; men det hele gled over ved en rolig indskriden fra Rønnows side. En efter en blev de trætte og søgte til sine værelser, tilslut var bare Varg og verten igjen. Rønnow bad ham brygge et nyt glas, selv vilde han sidde oppe længere, og han saa gjerne, en gjorde ham selskab. Varg gjorde det med glæde. Han vidste, at for søvn vilde der komme nagende tanker i langt følge.

De talte om Vaa's skoge, om dalen og dens fremtid. Varg var høit begeistret. Saa mange muligheder laa gjemt i dens skjød, svor han. Bare en ordentlig fremkomst, en jernbane, og et nyt land vilde ligge aabent. Han talte om de vældige skoge, som strakte sig saa vidt indover, om malmen, som laa i fjeldene, og bare vented paa at løftes ud i dagen, om myrerne, som bredte sig vandsyge og utrivelige, og bare trængte til rydning og afløb for at skabes om til agre, bølgende af tung sæd.

Han reves selv med af sine ord, og det slog gjennem ham, at her laa et virke for ham. Jernbanen og dalens fremtid som sit livs sterke maal, det han kunde arbeide mod. Saa havde han da noget at kjæmpe for, noget hans tanker kunde tumle med al sin vilde kraft. Hvad var det, Svein Starke havde sagt: Find noget at leve paa, der trænger din fulde styrke, da kan gjerne alle drømmens slotte synke i grus. Var her en udvei til at vinde over det tunge, den knugende, forfærdelige sorg?

Det kom som en indskydelse over ham nu, om end ikke tanken var ny. Den havde staaet for ham som et blegt ønske, men var blevet skjøvet tilbage for alt andet, der havde optaget sindet. Af sorg fødes kraft, aldrig af lykke, og netop hans væsens spænding i det øieblik lod planen vokse til en hallucination, som brandt foran ham lig en Guds ildstøtte. Han gav sig til at bearbeide tanken for verkseieren, han var jo en af dalens første mænd, og maatte være med at tage den op.

Og verkseieren blev fangen, han saa det store ved dette. I sit eget arbeide havde han altid havt de lange linjer for øie, og Vargs hede begeistring bar ogsaa til ham en gjenklang af unge dages sikre tro. Men, som de sad der og bygged luftkasteller sammen, mindtes han pludselig, at dette kunde han ikke være med paa. Han havde jo intet at bygge op af, hans tid var ude.

— Aanei, Vaa, dette faar De mig nok ikke med paa alligevel, jeg er for gammel, for træt.

— Men husk — kjørte Varg ivei — husk Deres egen bedrift og den fordel, De vil have deraf. Det vil jo gro guld op af jorden. Tænk paa Deres vældige virke, paa verket med sine rige malmleier.

Rønnow støtted hodet i hænderne: — Ja, hvis det bare var mit eget! Stod en bare frank og fri! — kom det forpint.

Varg sad stille. Han forstod det hele. Verkseierens ansigt var faldt i de slappe folder, og Varg saa foran sig en mand, som havde kjæmpet og tabt. Der var længe taust i værelset. Det hvide dagslys strømmed ind over bordets uorden, speiled sig i blanke striber paa glassene og kjæmped en seig kamp med lampelyset. Graablege blev ansigterne.

Varg tænkte. Verket maatte reddes for dalens skyld. Det maatte ikke gaa over paa et samvittighedsløst aktieselskabs hænder. E n mand maatte det være, som holdt bedriftens tøiler i sterk haand. Men Rønnow var en slagen feltherre, han kunde ikke længer. Saa kom det:

— Hr. Rønnow, kunde De tænke Dem at sælge verket?

Den anden ligesom vaagned. Der kom faste linjer i ansigtet: — Mener De det, Varg Vaa? Vil De kjøbe det?

— Jeg tror nok, min far kunde gaa ind paa den idé. Jeg skulde ønske, han vilde. Det vilde give ham spore til at arbeide for jernbanen, og han er kanske manden til at tage fat der.

— Deres far var engang en ven af mig. Der gjemmes meget i den mand. Han havde engang store planer. Det var elvens kanalisering det gjaldt. Kanhænde de vaagner i nye former, naar De sætter staal i ham med Deres ungdom.

De sad oppe paa kontoret, til de kaldtes til Frokost. Da havde Rønnow blottet sin stilling for ham, og verkets papirer og karter var gjennemgaaet. Varg saa klart størrelsen af det løft, han vilde tage paa sine unge skuldre, men ogsaa de rige muligheder, som var forhaanden.

Og samme dag reiste han lige fra Senum til Villenskov, efter bare saavidt at have været indom Storhaug.

Det var lige over middag, han kjørte fra Senum. Der blev blot et kort farvel mellem ham og Mona, dagligdags som med alle de andre. Nu midt i lyse dagen kunde de kneise med hodet og hærde øine og hjerter, saa ingen merked, der brød noget bag.

Det gik i den dormende hede nedover dalen med en spræk gamp for kariolen og skydsgutten dinglende bagpaa. Støvskyen velted sig op, og eftermiddagssolen stegte, saa en formelig saa græstorven svides paa elvebakkerne. Strømmen flød tung og døsig, der stod intet kjøligt pust fra den, uden der, hvor stryg og fald satte vandet i skum og sprøit og hvid røg. Varg sendte længselsfulde øiekast efter Vestheierne, derinde laa vel Svein og døsed under kjøligt krat ved Mjaavattens bredder, mæt og glad efter diger fjeldørret. Men han vendte sindet med magt mod det, som han havde fæstet sine tanker til dagen før, trængte tilbage det andet, sorgen, som naged. Han sad og grunded

og grunded gjennem skog og bygder, som det gik i jagende fart nedover. Han reded ud traadene i de planer, som dæmred for ham, og spandt deraf dalens fremtid rig og stor. Med verket i faste hænder og jernbanen som en udsigt bag, aa, der var uoverskuelige muligheder og næsten sikkerhed! Det gjaldt bare at faa faderen med, faa hans blod til at rulle hurtig i virketrang, faa ham til at slippe sin energi løs over de nye felter, og Varg tænkte, at Bjug Vaa's styrke maatte beseire alle vanskeligheder. Selv havde han et tungt tag for sig, det vilde koste kamp at faa faderen med, og han undredes, om det skulde lykkes.

Slig tumled tankerne om vaagne, sterke drømme, og fandt ingen tid til at fæste sig ved bitre minder. Dette var liv, følte han, kamp, slig som han vilde have den, kamp om den hjemlige jord, kamp for at høine den til værdier.

Dette med verket, denne pludselige idé, indsaa han vel, var undfanget i øieblikkets stemning af medlidenhed med Rønnow, der han sad gammel og knækket; men den var født af magtbegjæret, som han eied i sit blod. Med verket i sin besiddelse var Vaaerne sterke som aldrig før, atter kunde slegten sidde som den mægtigste paa Villenskov gamle gaard. Og man skulde indse, at trods mørket, som ruged over slegten, eied dog den, netop den, kraften, der skulde skabe liv i dalen og byen.

Han bytted hest paa skiftet, vilde ikke blive der natten over, og kjørte saa videre gjennem den

skumrende kveld, Og natten kom listende over fjeld og myr med mulm til skogdybet og tryghed til skogens dyr. Men de skræmtes brat af en rullende kariol, som dured nedover mod dalens fremtid. Et varsel om dage, der skulde komme, da harerne trak sig fra moerne længer op i lien, og orrerne bytted sine gamle spilpladse inde paa myren med tryggere stader bag skjærmende aasrygge.

Det var ved frokosttid, han svinged ind paa Villenskovs tun. Tante Merete kom ud og tog imod ham, undred sig over at se ham der.

— Goddag, goddag! Forretninger skjønner du —afbrød han hendes spørgsmaal. — Er far hjemme, du? — Han stod og drog støvfrakken af sig inde i hallen.—Jeg vilde gjerne tale med ham i røde rappet.

— Der er ikke noget galt paafærde, skogbrand eller sligt?

— Nei Gudskelov; men der spørges vel altid noget sligt snart, om det skal holde paa med denne tørken.

— Din far er ikke oppe endnu.

— Ikke oppe endnu, han?

— Ja, han ligger længe om morgenen nu. Undres paa, om han er rigtig frisk.

— Jasaa, du, jasaa. Det skal blive deiligt at faa mad nu, jeg er sulten som en ulv, har kjørt i hele nat. — Han gned sig i hænderne ved synet af frokostbordet.

Saa sad de atter overfor hinanden, de to, i solskjæret ved det hvide, velstelte bord. Han var

optaget af maden, stilled sulten, og følte træthed flygte trods to nætters søvnløshed. Hun sad og iagttog ham, som hun pleied, varsomt forskende efter, hvad der nu arbeided i hans sjæl. Han kjendte hendes evne til at læse ham hans stemning af, og han undgik at tænke paa Mona, og hvad han maatte mindes derved, begyndte at tale til hende om verket og jernbanen, som engang maatte komme op gjennem dalen. Han kom i glød, beskrev og forklarte, og hun forstod, det var mere end flygtige idéer, det maatte være noget af en livssag, en opgave for ham.

— Jeg undres bare over, hvordan du har faaet tid til at tænke paa alt dette. Jeg trodde, der var saa meget, som optog dig, deroppe i dalen. — Hun smilte et lidet polisk smil, som drev blodet op i Vargs kinder. Hvordan skulde han faa fortalt hende alt det andet? Tante Merete burde jo faa det at vide.

— I var vel meget sammen, ungdommen, kan jeg tænke? Paa Senum og paa skrivergaarden var du vel ofte?

— Kommer lige fra Senum nu. Vi var til dans paa verket iforgaars, ser du, og saa kjørte jeg rakt fra Senum og hid. — Varg var lidt ræd for emnet, ialfald ikke oplagt til at tale om sligt nu, og han var glad, da hun gik ud for at give en besked til jomfruen, det var paa tide, at Bjug Vaa skulde have sin frokost op.

Varg blev siddende ved bordet. Mona! Alt

det saare og tunge brød ind paa ham nu, da han havde faaet talt ud om det, som havde holdt tankerne borte. Han var tom. Der trak sig sorgens dybe furer i ansigtet, og øinene stirred haabløse ud i rummet. Slig fandt tante Merete ham, da hun kom ind igjen.

— Hvad er det, Varg, er der noget, som er ondt? — spurgte hun og strøg ham over haaret.

Han fatted sig: — Nei det er ingenting, du, jeg er bare lidt træt.

— Nei, jeg ser det paa dig, at det er noget andet. Er det noget med Mona og dig? Betro dig til mig, som er i mors sted.

Og trætheden seg ind over Varg, ikke bare trætheden, den han følte i alle lemmer; men leden over livet og alle dets brudte løfter og brustne drømme, lede ved aar i lyset af en løgn, og som et barn faldt han paa knæ og lagde sit hoved i hendes skjød for at hulke ud sin ve. Og han fortalte hende med skjælvende ord, hvad der var hændt, og hun sad rank og høi i sollyset med det skjønne, bedrøvede ansigt og de milde, vemodige øine, strøg hans haar og talte gode ord om den fred, som vilde synke i hans sind, naar aar var gaaet, og livets værdier havde skiftet for ham som for andre. Og hun maned ham til mands gjerning, talte om de planer, han havde at løfte, om det vældige arbeide, som laa foran ham, talte om den velsignelse, der var i visheden om at øve sin pligt paa den post, hvor livet satte en.

Langt om længe faldt der ro over ham, og han smilte gjennem taarer, da han takked hende:

— Du, tante Merete, er kanske styrken alligevel blandt alle de sterke sind her paa Villenskov gaard. Dine ord sætter slig rygrad i mig, og det har de gjort fra jeg var barn, trods de er saa milde, saa skjælvende af ømhed i sig selv.

— — — — — — —

Faderens kontor havde altid staaet i et underligt lys for Vargs øine. En sær, mystisk rædsel fra barneaarene var altid hos ham, naar han steg over dets tærskel; men idag følte han sig for første gang voksen. Han saa med nye øine paa de gamle omgivelser, paa skrivebordet, som stod med hvide lysreflekser i sine gamle, skinnende mahognyben, paa de høiryggede, skindtrukne stole og væggenes karter og kobberstik.

De sad ved siden af hinanden far og søn, og det slog Varg, hvor gammel Bjug var blevet i den sidste tid. Han kunde ikke pege paa noget bestemt træk, som havde forandret sig; men hele skikkelsen gav indtryk af alder, som stjal sig frem. Varg havde svaret paa spørgsmaal om forholdene i sin almindelighed oppe i dalen, om skogen og de par gaarde Vaa eied; men tilslut rykked han ud med sin plan om at kjøbe verket. Bjug sad og lytted, tilsyneladende uden større interesse, og lod ham rulle op for sig alle de fremtidsudsigter og store haab, hans ungdom indgav kam. Han hørte paa de overslag, Varg havde gjort, og saa

vel og længe paa grubekarterne, dem Rønnow havde udlaant; med der kom ikke ord over hans læber, før Varg var færdig med sin udvikling.

— Du har vingefang gut, — var det første, han sagde. — Synes du ikke, det er et svært foretagende dette, der skal kraft til at tage saa tungt et løft.

— En faar vel vove noget — mente Varg. — Dette pusleriet med skogene, skibe og sligt, det er bra nok; men her gjælder det et greb ind i fremtiden, noget som kan skabe svimlende værdier, naar en blot har mod og magt til at tage fat.

— Du maa se dette i sammenhæng med noget andet. Ved du, hvordan malmpriserne vil stille sig fremover?

— Det ved jeg ligesaalidt som trælastpriserne.

— Skogen er sikker den du. Den har godt af at staa og gro i slette tider, en taber ikke paa det. Sætter en sig til med verket, maa du huske paa, at det maa drives hvert aar, hvor lidet det end lønner sig.

— Men gruberne er jo næsten uudtømmelige, far. Du kan drive i de gange, som nu er aabnet, gjerne hundrede aar med den dobbelte arbeidsstyrke, før de ligger tomme. Nye maskiner til smeltningen og til boringen, saa flommer pengene ind. Rønnow mangler kapital, det er hans ulykke.

— Men transporten da, husk den. Du kan ikke fløte malmen nedefter elven.

— Nei, men den kan kjøres som hidtil, og saa faar en arbeide for den jernbane, som jo engang maa komme opgjennem dalen.

— Hoho! Du har vingefang som sagt. Dine planer er store; men du regner med imaginære faktorer for at faa balance i regnskabet.

— For mange aar siden var der en mand, som tænkte paa at kanalisere elven, og den mand, har man sagt mig, var dig.

Bjug Vaa saa hvast op! — Hvem sagde dig det?

— Det gjorde Rønnow. Han havde været din ven engang, det sagde han ogsaa. Saa meget skjønte jeg, at Rønnow reddes, hvis du kjøber verket. Ellers gaar han pokker ivold.

— Det staar saa daarlig til? Det har jeg forresten længe anet. Ja, Carl Rønnow var engang min ven, kanske den eneste, jeg har havt. Det er ogsaa sandt, hvad han sagde om kanalanlægget. Jeg har ogsaa været ung engang, skjønner du. Men dette her er planer i det blaa, desuden — hans ansigt blev mørkt, og det onde, haarde glimt, Varg kjendte saa godt, kom op i øinene — hvad fanden har jeg med andre at gjøre? Ophjælp for dalen har du snakket om, sludder og vrøvl, jeg er ingen formynder for de skiddenfærdige bønder deroppe. Jeg har min skog, mere trænger jeg ikke.

Varg reiste sig bleg: — Jeg tror, du af kortsynthed og ondt, dumt had til menneskene slaar vrag paa din egen fordel og stænger min fremtid.

— Hvad ved du om den grund, jeg har til at hade menneskene. De er usselrygge allesammen. Forresten — lagde han lidt roligere til — hvad din fremtid angaar, saa er den sikret — han pegte paa pengeskabet — og det der — han kom tæt ind til ham — har jeg gjort, ikke saa meget, fordi du er min søn, men fordi der er noget ved dig, jeg liker bandsat godt, noget sterkt.

— Men da, far —

— Ti stille! Jeg har talt mit sidste ord i denne sag. Du maa gaa, jeg har det travlt.

— — — — — — —

Tant Merete sad paa havetrappen med et arbeide og saa udover sjøen, som gik blaa derudebag løvets svaiende kroner. I syd stod et tungt, hvidt tordenveir, som samled sig sammen hver formiddag og løste sig op ved kveld. Det kom aldrig længer, stod bare og trued dernede, og imedens hang bladene syge fra kviste, og ljaastubbene stod knustørre henover engene. Roserne i havens bed flammed høit, hektisk, drevne frem af den lumrende hede, men uden yppighed i sit flor, og deres blade krølled sig gulnende sammen.

Varg kom ud. Han satte sig træt paa gelænderet og strøg haaret fra den solbrune pande.

— Det gik ikke, du. Han vil ikke paa sæt og vis. Det er som at rende panden mod svarte-

fjeldet, naar han siger nei. Og for mig blir der vel ikke andet end at gaa her og surne til paa Villenskov i det vante stel, uden anledning til at bruge den kraft og de evner, Vorherre har givet en, til ens hjerte blir bittert, og sindet skummer i had mod alle mennesker, slig som hos ham derinde.

— Han sagde forvist, at han ikke vilde? Fandt han dit forslag taabeligt?

— Nei, han respekterte idéen, fandt den vist storslagen i mange maader. Han har nok selv engang havt sine planer for dalens fremtid; men han vil ikke nu, og det er, fordi han hader menneskene. Der sidder et vildt, seigt had i ham. Jeg har merket det før, men aldrig saa sterkt som idag.

— Ja, du har kanske ret. Han hader vist menneskene.

— Men hvorfor? Hvad grund har han til det? Han har jo selv trukket sig tilbage fra dem. Han undgaar dem jo. Hvor kan han da vente at finde venskab hos dem?

— Han tror sig kanske at have grund til det; men saa maatte der ogsaa være mennesker som havde grund til at hade ham, og som ikke gjør det.

— Hvad mener du? Fortæl mig om far, hvad er det, som gjør livet saa dystert for ham?

— Du er gammel nok til at høre det og moden nok nu, du har sorgen i sind. De glade skal man aldrig fortælle om det sælsomme i livet,

de gaar leende forbi; men de sørgmodige forstaar. — Og tante Merete fortalte Varg, som de sad der, om alt som var hændt Bjug Vaa, blot ikke det, at hun selv var den kvinde, han først havde elsket, og som havde elsket ham hele livet igjennem. Varg sad med undren og gru og lytted til dette slegtens sidste drama, der kjæded sig saa godt til de andre, lige tungt af blod og lidenskaber og dystert had. At det var hans egen mor og far, som havde spillet hovedrollerne, opfatted han næsten ikke, han bare nemmed den slegtens forbandelse, der ruged over den i alle led. Hvor var den tung at løfte, den arv, han skulde tage paa sine skuldre. Tilslut sagde han:

— Du, jeg forstaar far, forstaar hans had. Jeg har ondt af ham nu. Slig vilde jeg ogsaa blevet, havde jeg levet det igjennem, som han har.

— Ja, Varg, det er de Vaaers blod, som ogsaa gaar i dine aarer. Det flammer høit, naar dit sind staar i sorg. Du vil vist blive som din far, faar du ikke dit at arbeide med udenom, som kan tage din kraft helt. Og du skal faa det, du skal faa føre frem dine store planer. Jeg vil gaa til din far og tale med ham.

— Vil du tante?

— Ja jeg.

Det varte længe, før tante Merete kom ned igjen fra Bjugs arbeidsværelse; men da havde hun seirens glans i sine øine: — Vil du komme op til din far, Varg.

— Har du faaet ham overtalt, skal du have evig tak! — Han greb begge hendes hænder.

Bjug Vaa vendte sig mod ham, da han kom ind: — Jeg er blit gammel i det sidste Varg. Jeg er syg ogsaa, og gjør det vel ikke saa længe, saa det blir dig, ansvaret falder paa for hele bedriften. Jeg vil ikke modsætte mig dine ønsker. Vi faar i Guds navn overtage verket, og det blir da din fremtids opgave at arbeide for det og jernbanen op gjennem dalen. Der er tanke i det, noget, som nok kan vokse sig stort med tiden.

— Tak! — Varg tog hans haand.

— Ingen aarsag. — Bjug vred sig ligesom unda. Reiste sig, gik et par slag henover gulvet, stansed og saa udaf vinduet: — Der hændte mig engang noget ondt i livet, noget meget ondt, der havde knækket de fleste og brudt dem til jorden. Og jeg stod ensom da. Jeg merked, hvorledes man skyed mig, og der blev vidt omkring, trods man vel vidste, jeg var høvdingemnet, den som kunde føre an i de store planer. Da var der en eneste mand, som kom til mig, og bad mig holde frem, arbeide videre selv alene, saa kom nok de andre efter og gav sig under min kommandostav, trods de da ikke vilde anerkjende mig. Men jeg sagde nei. Jeg var saa bitter dengang. Jeg lod mine opgaver ligge, nu faar vi se, om du sætter dine igjennem. Den mand, som kom til mig da, var Carl Rønnow. Jeg vilde ikke likt at lade ham i stikken nu.

Langt inde paa vildheien ved Breivattens bredder sad Svein Starke og Varg om et blussende baal i sensommernatten. Foran dem laa vandet blankt bortover med mørke skygger af holmerne, og over hvælved en dybblaa himmel sine stjernebælter, mod den stod aasernes ludende rygge i halvt udvisket silhouet. Fra fed tyrirod flakked flammerne med rødmende gjenskin til deres ansigter. De var mætte efter glostegt ørret, og sad nu og dormed ved en pibe. Stille var de, hver havde sine egne tanker at baske med.

Det var som en slags ferie efter strengt arbeide, Varg nu tog sig. Kjøbet af verket, og hvad dertil hørte, var ordnet. Med unge, sterke hænder og sikker tro var han gaaet igang. Det havde kostet ham mange vaagne nætter i strengt arbeide over svimlende beregninger, karter og planer, før han var saa vidt, at han oversaa hele bedriften og kunde stikke ud de nye linjer, som skulde føre til seir. Han havde havt god hjælp med det mere

praktiske — befaring og den slags — af Svein Starke. Da han først hørte om kjøbet og de fremtidsvuer, Varg havde fæstet sin hu til, sad han taus, som likte han det ikke. Til han havde fanget tankens storhed, da optog den ham med liv og sjæl, og han blev Varg haandgangen i et og alt.

Medens Varg sad der med sin unge hjerne spændt over vide vidder, med arbeidet taarnende sig omkring, saa han ofte neppe skimted udvei, og havde lyst til at slippe det hele i mismod, gjennemleved han sit livs bitreste stunder, og de faa nattetimer, han stjal fra sit arbeide, var tunge af sorg, som ingen lise bød. Den stod som en svart skog og stængte. Gjennem den maatte han vandre, gjennem sjælens hemmelige rædsler, gjennem livets syge gru, og det værste var, at ingen kunde sige, om ikke de svarte skygger vilde holde ham i klamt favntag for alle tider. Saa trodde han ialfald selv, og derved led han mest. Det onde, man ser tilbunds i, er ingen sorg, det blir først sorg, naar det stænger synet fremover.

I denne tid blev alt ordnet Claes Urne og Mona Rike imellem. Til undren for de fleste blev forlovelsen deklareret og brylluppet bestemt til slutten af august. Det var Mona, som vilde det saa. Hun ønsked en afgjørelse, der skar brat over alle de baand, som endnu bandt hende til Varg. De vilde tage turen sydover med det samme. Hun tænkte, meget kunde have ændret sig, naar

de vendte tilbage, og glemsel havde vel trukket sit slør over det tyngste.

Der hændte noget, da Mona i sine veninders kreds fortalte om sit forestaaende bryllup med Claes. De fór op i undren, spørgsmaal om Varg Vaa svæved de fleste paa læben; men de brød sig ikke om at udtale sin mening. Bare den rolige Hanna Weidemann, som gik stille om og holdt af de ting, hun tænkte sig som givne, spurgte med en slags gru. Hun følte sig syg i hjertet ved det: — Men Varg Vaa da? Jeg trodde du holdt af ham. Han har saa underlige øine, det vilde være ondt at se ham bedrøvet.

Og de andre unge piger bøied sit hoved derved. De var unge og endnu gode i hjertet allesammen: — Ja, Varg — sagde de.

Da løi Mona. Aa Varg, Varg og jeg er bare gode venner. Hverken han eller jeg har tænkt noget større ved det, at vi har været meget sammen.

Da sad Judith Dyre der med et spottende smil om de røde, sterke læber: — Er du vis paa det, du der siger? — Hendes stemme klang koldt, metallisk.

Da bøied ogsaa Mona sit hode: — Ja, det er jeg. Det er Claes, ser du, det har altid været Claes — mere orked hun ikke, for hun følte graaden nær. Det, at hun nu maatte sidde og fornegte Varg, syntes hende det tyngste.

Men senere, da de andre sad optaget af

forskjellige ting, gik Judith hen til Mona: — Jeg tror du bytter guld med glimmer, det. som er dybt og sterkt, mod det, som ikke er det.

Der isned en rædsel gjennem Mona, da hun hørte det, en anelse om, at kanske Judith fik ret, men samtidig reiste sig i hende al hendes evne til forsvar, og eftersom hun var kvinde, fik det skikkelsen af et udfald: — Aa, hvis det er Varg Vaa, du tænker paa ved det underlige, du siger, saa kan du være tryg. Jeg skal ikke staa mellem dig og ham.

Judith var bleg: — Jeg negter ikke, at jeg elsker ham, elsker ham med min sjæl og mine sanser; men jeg forstaar ogsaa godt, hvad der har været mellem dig og ham, og jeg ved, han aldrig vender sit sind fra den, der først tog det.

Da angred Mona, hun slog armene om Judiths hals, og de to laa og græd ved hinandens bryst.

— — — — — — —

Det var just idag, at Monas bryllup stod nede i byen. Svein havde tænkt sig, denne dag vilde blive ond for Varg, og han ordned det slig, at netop den blev den mest anstrengende paa hele turen. De brød op fra Ottestøilen i solrendingen og trasked over myr og hei med svær oppakning vest mod Breivatten, det Svein havde fundet saa fiskerigt. Det blev en hed, dirrende dag med sol, som lumred over myrhuller og berg, saa varmen slog op derfra tung og fugtig. Ingen vind kruste dvergbirkens blade, det var bare saavidt, at myr-

dunet henover nikked lidt i draget. Og over fjeldviddens sælsomme rige blaaned himmelens vældige klokke med en enslig ørn som en svart prik langt borte i lufthavet. Der er ikke raaderum for sorgen deroppe. Dagen løfter sig saa lys i en skinnende hellighed, som gjør, at en føler sig fremmed for sig selv, og en er ikke den samme som nede i dalen.

Desuden er der saa mangt, der vækker ens undren, som en maa se og betragte. Friskt bjørnespor henover mosen, det staar der dybt og svart med hvasse søkk efter klør. Der er fuldmodne multer paa tuerne. De staar og skinner i gyldenglød under solstraaler med dybgrønne og vinrøde, krusede blade omkring, og de læsker tungen som kjølig vin, og en suger deres duft ind med hungrige sanser. Der er huggorm, som soler sig paa berghellen, og som nødvendig maa slaaes ihjel. Den reiser sit dristige hode og hvisler med spillende tunge, det vildeste af alle skogens dyr. Varg og Svein traf ogsaa paa en lemænflok, der mylred i ustanselig kav fremover mod vest — det var just et vandringsaar — og de mored sig over de iltre smaadyr, som søgte ret frem uden at ænse hindringer. De kløv over støvlerne, søgte at bide i læderet og snerred arrig. Rypekuld letted tit fra vidjekrattet, og mangen en daled, truffet af deres sikre skud, og blev stukket i skræppen.

Det var langt frem paa dagen, de øined vandet, som laa blankblaat i solglitter. Der var en

gammel, gissen baad, som de maatte igang med at tætte, men da den først var paa vandet og fluerne ude, varte det ikke længe, før ørreten, diger og spræk, sprat efter det underlige, som drog sig henefter vandfladen. Og snøret fór hvinende fra snellen, og legen gik mellem dødsræd fisk og øvede, forsigtige hænder.

Da mørked faldt paa, nøred de varme op paa stranden, stelte til et kongeligt maaltid og drak dybe, sterke drammer som segl paa fiskelykken.

Mod nattens tider kommer de tanker listende, som dagens sol har stængt ude, da er det mindernes vemodstunge timer, og sorgen naar dig, hvor fjernt og hvor ensomt du sidder. Varg følte det, og Svein vidste det. Derfor søgte han ogsaa at fængsle Varg ved sine historier. Han havde mangt at berette fra liv i skog og paa fjeld. Tusend smaatræk havde haget sig fast i hans hjerne, og mange sælsomme hændelser havde mødt ham. Som alle skogsmænd var han overtroisk om end paa en anden maade end folket ellers. Han erkjendte tilværelsen af et mystisk element, som øved sin indflydelse i livet, og han følte det sterkest i ensomheden, naar ikke hjertens indtryk var altfor skiftende. Undertiden tog det form og farve, det trodde han, for han havde seet og nemmet underlige ting, han ikke kunde forklare. Naturen eied gaader, som ikke stod til at raade.

Varg var for gammel kjendt i skog og mark til at smile af Svein Starkes sælsomme beretninger, og han hørte gjerne paa dem; thi fra disse fri-

luftslivets historier gled talen ofte over paa livet selv, og Svein sagde da mange kloge, dybe ord. Saa tungt var det, han talte af livsens ve og livsens sære, røde glæde, saa tungt af brustne drømmes blege minder, og, bag alle hans tanker, gik døden som en flod af skinnende lys, glemselens evige strøm, det uendelige, ufattelige Nirvana.

Ofte naar Varg sad og lytted, ønsked han, at han selv engang maatte kunne gribe denne resignationens sterke evne, den vilde bære ham vart over alle skjær.

Svein Starke havde talt om den trang, menneskene eied, til at trodse faren og det mystiskes rædsel, og han vedblev at tale om trodsen, som en væsentlig drivfjær i livets vekslende strømninger:

— Se — sagde han — disse unge menneker, som sætter foden ud i verden, og suger ind i sine forestillinger den tro, at trodsen er livets skarpe sverd, det som skal tvinge dem frem til lykkens kongerige. Daarer er de fleste. De forstaar ikke, at den trods, som ikke vender sig mod bestemte forhold, som ikke har maal bag sin steilhed, er vek flugt fra livskampens stevne. Men de tror, de staar paa sin post, og de hugger ravende om sig iblinde, til en dag deres øine oplades, eller de i sin blindhed gaar under i livets store ødemyrer. Man kan trodse sig frem til noget med seig maalviss vilje; men daarerne trodser livet selv.

— At trodse livet selv — mente Varg, han

tog en glo og tændte piben ved den — den eneste maade til det er vel at skyde sig en kugle for panden. Da kan de griske magter slikke sig om munden efter byttet. Nu ja, der er vel stunder, da man kan føle sig fristet til sligt ogsaa.

Svein Starke sad med et sterkt haansmil om læberne: — Bevares ja, naar man er forbandet ung, og blodet syder hedt, da kan man nok i et øiebliks distraktion, havde jeg nær sagt, gjøre slig en dumhed. — Han lurte sig til at se i Vargs ansigt. Han likte ikke dets øde udtryk.

— Gud ved, om dumheden er saa stor allige-vel. Men saa er det iveien, at der altid ligger en aarsag bag slig handling, og for den aarsags skyld bør man ikke begaa den. Det kan svi til de skyldfri, som fanden sagde.

— Ret talt, Varg Vaa. «Der kommer dag, da man kan le, selv efter livets tyngste ve,» staar der ogsaa skrevet. Bare man rigtig kan fatte interesse for det, som gaar for sig omkring en, begynde at granske livets dybe mening, istedetfor at græde over det, som var, saa er man ovenpaa.

— Helst faar man vel dykke sig ned i arbeidet, det talte De engang om, det er dog den sterke helsedrik. Det haaber jeg da.

— Skaal paa det, Varg Vaa! — De drak hinanden til.

De skulde tidlig paafærde næste morgen, og de tulled sig snart ind i sine tepper og lagde sig tilrette paa det haarde berg i baalets lunende nær-

hed. Det var et leie, som Svein var vant til, og han sov snart en sund, dyb søvn.

Varg prøved ogsaa at jage tankerne fra sig og faa hvile sin trætte hjerne; men ingen fred bar den stille nat til ham, bare ve og sorgs saare hulk. Han holdt ikke ud at ligge længer, listed sig ned til baaden og rodde ud paa vandet. Kommen langt bort, saa baalet bare ulmed som et rødt øie i dunkelheden, lod han aarerne hvile. Mørket slog sin sorte kappe omkring ham. Han følte det som et kjærligt favntag, der tog ham og strøg ham med trøst blidt over panden. — — — —

— — — Mona, Mona Rike, ung stod hun der i den gamle, høithvælvede kirke, helt klædt i hvidt, med nakken i svai bøining under haarets guldtunge fylde, det myrters dybe grønne kransed. Solen faldt i brede, tunge bølger gjennem rudernes brogede glas ind i kirkens dunkelhed, og i halvlyset ved alteret skinned de gule vokslys og kasted gyldne blink i altertavlens ramme. Brud var hun, en bleg, hellig brud, der gik med smertens smil ind til livets graad og latter. Hvorfor knæled ikke hele menigheden i ærefrygt, da hun gav sit løfte? Hvorfor knæled ikke manden ved hendes side i andagt og løfted sit sind i tak til det høieste, at hun gik hvid og ren ind i hans liv?

Hvor han længted efter at se hende. Ved kirkedøren vilde han staaet, da hun traadte ud i sollyset atter. Og hun skulde seet paa ham med graadslørede øine, givet ham et blik, der kunde

hjulpet paa vei over det tyngste. Han skulde hilset hende ved bryllupsbordet. I den perlende, kjølige vin skulde de drukket sine minders skaal. En høi skaal for den ungdom, som gik. En høi skaal for det røde liv, det som aabned sig for hende til fest og glæde, det som kaldte ham til arbeidets tunge strid, men vel ogsaa til seir.

— Seir! brød det ham igjennem i en mægtig bølge. Til seir var han født, han maatte vinde i de kampe, der han kjæmped med. Det kom som en forjættelse. Det var som en brusende fane heistes over sindet. Der nynned ham i øret et gammelt vers:

Thi fanger jeg seir, og dens sterke glæde,
saa lidet da vil jeg om lykke bede!

Ensom skulde han tage sit livs verk op, og ensom skulde han bære det frem.

Seir! Var hans lykke tabt endnu? Kunde han ikke vinde Mona tilbage, var han ikke den sterke? Men tanken gav ingen gjenklang i hans sjæl. Mona var tabt, tabt fordi om hun end gav ham alt, sin ungdom, sine drømme, sine længsler, saa gav hun ham ikke det, han dybest begjærte, sin kjærlighed i knop, sit hjerte i slør af hvid vaar.

Han bed tænderne sammen og knuged hænderne om aareskafterne. Livsbanen laa for ham lige ud. Pligtens alfarvei og seirens kongevei;

men ingen lun sti, hvor solen dryssed guld mellem legende løv. — — — —

— Som han rodde indover, begyndte dagen at dæmre bleg i øst, taagen letted fra vandfladen, og morgenen drog sin staalkolde haardhed gjennem sindet.

Oppe i sit værelse «Blaasalen» laa Bjug Vaa og vented døden. Der var intet af en brudt, knækket mand ved ham, han saa endnu ud som en kjæmpende. Det neppe graanede skjæg stod trodsig ud over den feberrøde mund, og øinene lyste i vild, sterk glans fra det indfaldne ansigt. Varg sad ved hans seng. Han vilde selv vaage over faderen, det var ham en trang, og han vented ligesom, de over dødsleiet skulde komme hinanden nær, hvor fjernt de end havde staaet i livet.

Natlampens skjær kasted sit sterkt afgrænsede, hvide lys, ellers laa rummet i kolde, blaa skygger. Der var dødsstille over hele huset, bare den syges gurglende aandedræt bares til Vargs øre, og han følte sig ene med sin far i hele den vide verden. Borte paa væggene skimtedes i dunkelheden nogle portrætter og billeder i mørke rammer, og over et bord paa kortvæggen skinned mat et par pistolløb og nogle andre vaaben. Under hang en gammeldags hundepisk, mørk og slidt. Mod den var

Bjug Vaas blik vendt, der han laa med puderne stablet høit op bag ryggen, slig vilde han have det.

Gjennem Vargs hode fór saa mange tanker. Han ønsked saa saart, at han havde faaet være mere for sin far, staaet tættere ind ved hans side. Ligesom han var ogsaa Varg nu en ensom mand, og han følte inderlig slegtskabet, baade blodets og sorgens. Thi i sorgen blir menneskene brødre, og deres boderkjærlighed er mere værd end alle hede løgne og alle ømme kys.

Begge var de blevet skuffede i de unge aar og havde derved lidt sit livs forlis. Ved det tante Merete fortalte, havde Varg faaet nøglen til mangt i sin fars væsen og mangt i sit eget ogsaa, han ikke før havde forstaaet. Han haded ikke sin far for dennes forbrydelse mod moderen, tvertom han næsten elsked ham derfor, og tit i tunge stunder ønsked han sig hans styrke og evnen til at skifte kjærlighed om i had.

Varg saa sig om i værelset. Den ene gardin var ikke helt nedrullet. Det var som der glodde to svarte øine frem under dets kant, og han reiste sig for at rette paa det. Han saa ud af ruden. Det var en aften af dem, som gaar forud for et uveir. En tung, svart sky hang over det meste af himmelen, bare en bleg rand længst nede, som lod heierne træde frem lig mørke, lodne dyrekonturer. Nede i haven hvælved sig træerne i store, underlige former. Alt laa stilt og forventningsfuldt, som vented det paa noget mystisk. Alt var

saa fremmed og sært. Det gøs uvilkaarlig gjennem Varg: Dommedag, tænkte han. Slig maatte alt se ud dagen før den sidste. Hele naturen et eneste loddent, sammenhuket dyr, der vented i en sælsom angst, det ikke selv begreb. Indtil blodrøde lyn brød brat fra den svarte himmel, og havet stod som en eneste vældig, fraadende brænding op fra sit leie og kom skummende, uhyggelysende ud af natten.

Det rørte sig borte i sengen. Bjug var vaagnet af en slags døs. Han var klar nu, skjønt øinene vildred i feberglans. Varg kom hen til sengen: — Er det noget, du vil, far? — spurgte han og gav sig til at rette paa puderne.

— Ingenting. Varg, er det dig? — kom det. — Er det høst nu ude?

— Ja far, det er frem paa høsten.

— Saa. Altid ønsket at faa dø mod høst. — Der var en egen energi over stemmen, som bød den op en kraft, den igrunden ikke besad. — Du, høsten har sterke, blussende blomster, de ligner os Vaaer. Ja, vi er børn af den mørke høst.

— Det tør vel hænde. Men er det værd, du taler saa meget, far.

— Lad mig, snart taler jeg ikke mere. Jeg har vist været en underlig far for dig. Undres paa, om du holder af mig? Ja, du behøver ikke at forsikre noget. Jeg har saamænd ikke tænkt at gjøre nogen undskyldning for din opdragelse.

— Der trak et slags smil op om læberne. Saa laa han en stund og samled kræfter og tanker.

— Jeg har villet gyde staal i dig, gjøre dig sterk og ikke glad. Gjøre dig ligesaa sterk som mig selv. Jeg har ikke rigtig turdet handle efter min vilje, for jeg vilde nødig, du skulde blive saa lidet glad som jeg. Nu er ikke du heller glad. Kanhænde det nu var godt, om du var sterkere.

— Aa, jeg er vist sterk nok. Jeg føler, hvordan alt forbenes i mig. Jeg blir kanske mest som du. — Vargs ansigt var mørkt. Der overfaldt ham ved faderens ord en umaadelig bitterhed, et had mod verden og den gud, som havde stødt to mennesker bort fra lykken. Der var jo forbandelse over slegten. Han skulde løfte arven, maatte ruste sig til kamp mod alle magter, skulde staa i skyggen, mens andre vandred derude i lys fra alle sole.

— Varg, min søn. — Bjug saa underlig, næsten kjærlig paa ham — igrunden er de værdier, man regner med i livet, saa lidet værd. Man burde aldrig bryde sig om andet end det, som angaar en selv personlig, som danner milieuet om individet. De synes en store og tit skjønne de kampe, en kjæmper. Man siger: Jeg kjæmper for mine brødre, menneskene. Og øinene luer stolte, fordi en føler, en gaar i takt med mange, og der staar tro paa styrke i ens blod. Man kjæmper for en kvinde, og man tror at føle, hvorledes kampen driver to sjæle mod hinanden. Hvor

det er løgn, der er aldrig to sjæle, som staar hinanden nær i denne verden. Der er afgrunde paa tusen mile imellem dem. Hvorfor sørger vi, naar vi forstaar dette? Hvorfor sørger vi da, naar vi taber i kampen, vor elskovs kamp? Vist har mit hjerte ogsaa vaandet sig i ve i de unge dage. Men jeg gjorde mit hjerte haardt, og jeg vandt over i det glædeløse. Aa, det forbandede hvide kjød, de forbandede blanke øine, som blusser saa stolt i synden og trodsen, og dør saa veke i angst! Fatter du den dunkle glæde i at flænge det hvide kjød med pisken, flænge det, saa blodet flyder i brede, røde strimer.

— Du skulde ikke tale saa meget, far — skjød Varg uhyggerørt ind.

— Aa, det skader ikke. Tro aldrig kvinderne, fæst aldrig dit sind ved drømme, som kredser om en bestemt. Spot vil du høste og haan, men aldrig kjærlighed til løn. Selv om du tager kvinden med hele dit sterke sinds magt, saa vil du netop derved føle, hvor langt der er mellem dig og hende. En sterk mand vinder aldrig lykke i kjærlighed. Det er de smaa og svage sjæle, de gaar omkring med lykkedrukne miner, for de kræver ikke meget, og de giver ikke meget. Bed til Vorherre, at du aldrig maa vinde den kvinde, du elsker. Godnat.

Bjug vendte sig mod væggen. Han havde den sidste stund talt sagte og med besvær. Atter kom stilheden og fyldte rummet. Varg sad og

tænkte paa faderens ord. Han undred paa, om han egentlig mente dem, om hans sind virkelig var saa dystert og bittert. Som han sad slig, kvak han op ved, at faderen gjorde en voldsom bevægelse og ralled sterkt. Nogle øieblikke efter var han død.

Om munden var stivnet et spotsk smil, det saa ud, som om han haanlo i døden.

I Vargs sind var det, som sank noget tilbunds i det øieblik, følelser og indtryk, som gik over til minder, og han bøied sig i en stunds andagtsfølelse over liget. Trykked saa øienlaagene til og strøg det med haanden over panden. Det eneste kjærtegn var det vel, som nogensinde var vekslet mellem far og søn.

Saa gik han ned og banked paa tante Meretes dør og fortalte, hvad der var hændt.

Hun kom straks op paa Blaasalen, stod en stund stille og saa paa Bjug. Da sank hun pludselig sammen i hulken foran sengen. Det var, som alle de aar af bitterhed, af sorg og elskovs savn løste sig op i tung, saar graad.

Varg gik ned i haven, som laa med dystre gange under den sorte himmel. Det store sovende hus stod som et stort, graat uhyre, bare med Blaasalens to oplyste vinduer gloende som gule øine.

Det var just ikke sorg, som var over ham, det var heller sterk ømhed for faderen og mindet om ham, anger over ikke at have forstaaet det, som laa dybest i den dødes væsen. Men ved

siden af dette gik der et sus af frihed gjennem ham. Nu stod han ene med arbeidet, nu kunde han sætte alle kræfter ind og lade skuden presses for alle seil.

— — — — — — —

Det er underligt med menneskene. I hadskhed og ondskab vender de sig mod ensomme sjæle, de styrter sig tiest i flok over en, helst over den, som er størst blandt dem. Han skal dadles for alle feil, de selv besidder, han skal stenes af haanende blikke og stænges ude fra livets glæde. Men træffer der saa noget ind, der ændrer hans forhold slig, at det er en anden af hans væsens facetter, som nu kaster blink, da ændres ogsaa menneskenes adfærd mod ham paa given kommando. Ja, er den ensomme saa lykkelig at dø, blir han oftest ophøiet til helgen og martyr. I døden skal gjøres godt, hvad der blev forbrudt i livet.

Saa var det ogsaa med Bjug Vargsson Vaa. Da han stedtes til hvile, fulgte ham et mægtigt tog til kirkegaarden, og provsten Rike holdt en saare skjøn tale over graven, og deltagelse, næsten sorg præged alles ansigter. Mange var der, som kom for at trykke Vargs haand, og de havde smukke ord at sige om faderen alle. Der trak noget bittert op om hans læber derved. Han vidste, hvorledes de havde lagt hindringer i veien for den afdøde, men nu var deres sind fyldt af mindet om ham fra ungdommens dage, og de saa blot det, som havde været stort og godt.

Da han sammen med tante Merete kjørte hjem fra begravelsen, gav han sine følelser luft:

— Hvor dog menneskene er en jammerlig slegt. Det er sjelden at træffe et retlinjet individ. Ved tilfældigheder blæses de snart hid, snart did, de vender i flok sine vaaben mod det samme, helst mod en høvding, hvis hoved kneiser høiere end mængdens, og saa, naar de har fældet ham, løftes han høit paa skjold, og de raaber: hil hans minde! Lad dem være, som de vil, men saa skal de være konsekvente endog udover døden.

— Der er noget saart og bittert ved at tage mod den hyldest af en mand, de alle haded i livet; men der ligger kanske gjemt i dette et vidnesbyrd om det bedste i menneskene, evnen til at erkjende uret, eller rettere, til at forstaa, naar noget ligger afsluttet foran dem. — Tante Merete sad og grunded stille, bevæget. Det blege ansigt saa saa skjært ud i sørgedragten. Den kolde høstluft formaaed ikke at drive farve op i kinderne.

— Aanei du, det er ikke det. Hvis du spørger hvemsomhelst af dem, der var tilstede, om de gjemmer et skimt af anger i sjælen, vil de se forbauset paa dig. De erindrer ikke længer, at de har været hadske og onde. — Og allerdybest hos de fleste laa vel trangen til at hylde den nye arving. Med verket og dalens fremtid i sine hænder er slegten Vaa blit en magt, et solid navn, der nok kan trænges nu i disse tider, da skibsfarten gaar slig ned. Det var i grevens tid, vi tog pen-

gene ud af skuderne og anbragte dem der, de nu staar. Var far død som en knækket mand, økonomisk ruineret, da havde der ingen stimmel været om hans kiste, ingen blomster og smukke ord.

— Saa, saa. — Tante Merete lagde sin sort behandskede haand paa hans arm. — Gaa ikke du ogsaa hen og bliv en bitter mand. Lad dit arbeide synge sine lyse, løfterige sange for dig, drøm om en fremtid, stor ved magt om ikke ved lykke. Jeg synes, du skulde gjøre en reise, helt ned til syden gjerne, søge at glemme saare og tunge minder i skiftende indtryks foryngende bad. Vær mand.

— — — — — — —

Det var om eftermiddagen. Varg sad ved hjørnestuens ene vindu og saa ud mod sjøen, som gik i vælde dernede, drevet af stormkast, som hev sig over fjorden, hvined op mellem nøst og havens trær, som de røved for visne blade, og ind mod husvæggen. Med underlig pibende lyd sived vinden her og der gjennem de ikke helt tillukkede skyvevinduer. Der havde trukket et uveir op over middag. Tunge skyer fór over himmelen, og hvælvet fortoned sig i en eiendommelig, gulbrun farve, som lagde sin uhyggelysning over alt.

Inde i stuen knitred det fra kakkelovnen, og en liden lysvifte spredtes over gulvtæppets mønster. De stive, gammeldagse møbler speiled ilden i sine blankpolerte flader, hvor skjæret fik flagre frem, men ellers laa stuen i svagt tusmørke. Tante

Merete sad og smaadupped over et haandarbeide i sofaen, hun var træt af dagens stræv og sindsbevægelse.

Henne ved kakkelovnen laa Sjapa, gordonsetteren, og dasked med sin elegante hale, aarvaagen med aabne øine, og hodet strakt frem mellem forlabberne. Harehunden bar sig ilde i drømme, og den halvblinde gamle dachs laa liden og gudsnaadslig sammenkrøben helt inde under ovnen.

Der smaldt nogle tunge draaber mod ruden, de klæbed sig fast til den, gled sagtelig nedover. Der kom flere. Regnen rasled i vildvinens røde blade, stod som en kjæmpesøile ude i fjorden og bar svart farve til sjøen.

Varg sad og legte med en bog, han havde læst i. Det var ikke stort, han tænkte paa, kanske paa et brev, han skulde skrive til Svein Starke om noget last i Storhaugsskogen; men han gad ikke sætte sig til nu med det.

Der var over ham en høitids- og søndagsfølelse fra guttedagene, den han kjendte saa godt. Disse dage fyldte af en forunderlig kjedsommelighed, der forøvrig eied sin egen, stemningsfulde tiltrækning. Længselens dage var de. En mægtig bølge af længsel uden retning, der bare gynged hans sjæl høit op og dybt ned.

Han reiste sig. Som i barneaarene dreves han ud i stormen og uveiret, der blev for trangt inde, for lunt og trygt. Sjapa og Hei trængte sig mod døren de ogsaa, og dachsen drog sig møisom-

melig frem under ovnen. Den havde for vane at følge saa langt, saa gav den et besværet grynt og lusked tilbage til sin plads. Stormen tog et ruskende tag ind gjennem hallen, da han aabned udgangsdøren, tøiet flagred om ham, og regnen stod kold i ansigtet.

Han tog veien udover heiknatterne, der strakte sig som vern mod sjøen. De pjuskede, veirbidte furuer stod og hev sig med sørgelige knag og hvin, og der løb som ilinger over lyngens brune teppe.

Varg stod tilsidst derude, hvor selve havet satte frit og ubundent ind fra Nordsjøen. De store, svarte bølgekamme, med hvidt skumbrus som flyvende manke, red i rasende vælde ind mod berget, knuste sig sund i brag og brænding, kasted hvid fos ret i veiret, den stormen tog og førte som salt regn indover berget helt op mod lyng og krat.

Han blev siddende og se paa dette spil, han kjendte saa godt. Bag ham havde Sjapa fundet sig en plads i læ af en sten; men Hei sad ved hans side med hodet lagt op paa knæet.

Tankerne bares udover den skumhvide sjø mod lande, som laa der i sør, og som han snart skulde gjæste. Han vidste livet bølged derude i al sin rige pragt. Der var maal for hede drømme, perlende vin risled rus gjennem blodet. Over vaied som knitrende faner de unge sange, de som lokked med fjern klang paa længtende sjæle — og dog — var han en af de længtende, livstørste?

Vilde hans sind staa i fest og glød ved at tage al den fremmede verdens liv i favn. Længted han ud?

Han sad og grunded, og det var, som tanken paa udfærd fyldte ham med bitter lede. Hvad havde han der at gjøre, fremmed og ensom, blandt de tusende menneskers mylder. Derude gik Mona Rike og Claes Urne nu i sin elskovs rus, og deres hjerter var store ved drøm om den lykke, som var, og som vented dem, de to festens skinnende børn. Deres rige var ikke hans.

Og som han sad slig, seg over ham en mægtig trang til atter at høre skogmoens sus, vek længsel mod myrens dunkle tjern, mod dyr, som tassed over jord i svarte, tause nætter, mod viddens ødslige ensomhed. Og han følte med et, at der var han hjemme, i skogens rædselsbundne, mystiske dunkelhed, der var hans rige, der fandt han plads for sin fod og sin arm, og sære drømme væved der tungt slør over alt hans sind.

Indover bar hans længsel. Thi over flyen, over svarte vande og svart skog svæved endnu Guds aand, som før alle tiders begyndelse. Den Guds aand, han kunde fatte, som var hans.

Ikke vilde han reise til fremmed land, op mod skog og hei skulde veien gaa, naar han søgte glemsel og trøst for livets kvide.

Larmen af gadens støiende liv sived ind som en uendelig, evigt rindende strøm. Det var den mumlen af menneskers færden, som nemmes, naar en er nær den. Den er egentlig ikke sterk, synes næsten fjern; men den er sammensat af saa mange forskjellige lyd, der hver for sig bæres tydelig til øret, træffer hver sin følsomme nerve og jager feber i hjernen. Lyset stod som en graagul flage ind gjennem ruderne i en syg, pinende bølge fra den røgbrune himmel, og gav ingen hvile til øinene.

Værelsets møbler bar præg af den almindelige hotelelegance, korrekt alt, intet som stødte, men heller ikke noget, der samled og gav individualitet til rummet.

Claes Urne gik frem og tilbage paa gulvet. Der var et forpint udtryk over det blege, veke ansigt, noget af et haabløst skjær i øinene. Han stansed op, retted sig iveiret og saa aandsfraværende ud. Pludselig brød raseriet over ham, ansigtet

fortrak sig: Fanden! Djævelen! Satan! — skreg han. — Satan! Satan! — tog vildt tag i en stol og sendte den ramlende hen efter gulvet. Greb saa en bog, hugg den tænderskjærende i bordpladen, irriteredes end mere over det matte slag og gav sig til at slide i bladene, plukked dem istykker mellem de hvide, nervøse fingre.

Sinnets vanvid havde som et fast greb etsteds i baghodet, han maatte have luft. Slige anfald fik han undertiden, da var han ubehersket som en kvinde eller et barn.

Omsider slappedes de anspændte muskler. Han slængte resterne af bogen hen i kulboksen, reiste stolen op og kasted sig træt ned paa en chaiselongue.

Han stod paa reisen hjemover fra bryllupsturen, og hans hjerte krymped sig ved tanken om at skulle vende ryggen til verdens glade liv, til sol og sommer nede ved Middelhavets strand og søge mod nord til vinterkolde storme, søleskidne gader og hele den norske smaabys graà hverdag. Rusen var gaaet af ham, han forstod nu, at Mona kun blev ham en klods om benet, en hindring for hans glade flugt, den hans ungdom endnu lysted. — En farende svend var han, ikke skabt til at fæste bo, sidde lunt i reden og hæge om et hjem. Nu var den ild, som havde brændt paa hjertets alter for Mona, slukket, og han sad som en træt mand og raged med ærlig vilje i asken for at finde en sidste, ulmende gnist, men intet var der,

alt var bitter lede. Han mindtes et vers, han engang havde skrevet, da han var meget ung:

Altid maa jeg brus omkring mig,
sindet maa i solgang skumme,
og champagneblanke perler,
tindre i mit hjertes bæger!

Altid maa med kaardespidsen
jeg om selve livet værge!
Altid silkefaner knitrer
over mine store drømme!

Altid maa jeg fyrste føle
mig i verdens skjønne rige!
Altid jeg som slave bøie
maa mig for en deilig dronning!

Altid maa jeg hende vinde,
eie hendes unge hjerte!
— Og, med seirens sødme vunden,
stevne stolt mod nye seire!

Han undredes nu selv over, hvorledes han, trods sin ungdom, havde kunnet analysere sin elskovs væsen med slig sikkerhed. Hans liv havde været en flugt fra seir til seir, flygtige stemninger havde dannet dets klangbund, ingen sterke følelser havde nogensinde bundet hans sind, saa blodet kunde fange roligt løb.

Og nu havde han for altid lænket sig til den lille by deroppe paa kysten, hvor han skulde gaa ind i bedsteborgernes række som en af dem. Han

skulde passe sin bedrift, studere skibsfragter, snakke skudepassiar med de andre. Lukke kontoret hver middag, gaa hjem, kysse sin kone og spise øllebrød hver lørdag som en anden agtværdig borger. Og hver vaar, som kom med høi himmel, da skulde hans hjerte vaande sig i længsel efter den skinnende verden derude.

Aa Herregud! Havde han bare engang valgt et maal bag denne planløse færden, var han blot blevet kunstner, det han engang drømte om. Nu var ogsaa hans interesse for musiken et dødt minde, der leved ingen kunstnerisk skabertrang inden i ham. Han havde sløset det bort som saa meget andet i de unge, glade dages vilde jag.

Mona, elsked han ikke hende alligevel? Nei, hun stod som en fremmed i hans liv, og hun gik aldrig ud af det. Lede havde han ved duften af hendes gyldne haar, ved den bløde følelse af varm hud, ved hendes øines dybe varme. Hun var ikke mere den stolte, krumme bue, der fik strengene paa hans hjertes fiolin til at sitre Lede, lede, — Satan!

Mona kom ind, frisk, paaklædt til at gaa ud. — Nu — hilste hun — skal vi saa gaa? — Fik saa øie paa det pirrelige udtryk, som skalv om hans mund. — Er du træt Claes, er der noget, som er gaaet dig imod? — Og hun lagde armene om hans hals og saa ham ind i øinene.

Han søgte væk for hendes blik: — Nei, vist

ikke du, langtfra, kom saa gaar vi. — Han kyssed hende flygtig, og der var lede i hans blod derved.

De gik ned ad gaden i den kolde, graa vinterluft. De skulde besøge en maleriudstilling. Han vilde tage en drosche, men hun vilde heller spasere: Det minded saa om en graa høstdag hjemme. Hun hang sig ved hans arm, lo og kvidred ved hans side, hun var i saa godt humør. Nu bar det hjemover, og hun længted hjem efter reisens flakkende liv. Hun havde følt inderst i hjertedybet, at herude hørte hun ikke til. Det brusende livs stemmer klang ikke sammen med hjertets sange. Om hun end undertiden havde nemmet som en klang af noget kjendt, kjært, noget der røbed hende som sin mors datter, var det dog kun for et øieblik. Dybest var der noget andet, som tog hendes sind. Hjemmet, de øde, lyngbrune heier, den blaa fjord og de furuklædte, mørke aaser. Og der hjemme havde hun længslen, havde lov til at længes i stille stunder, drømme om livets røde eventyr.

Nu skulde hun hjem, hjem til en liden lun rede ved kysten. Hendes hjerte var fyldt deraf, og hun gik og pludred derom, saa Claes Urne følte bitterheden vokse sig stor i hans sjæl. Der gik hun nu og glæded sig over det, som var hans ulykke, hans hemmelige gru og sorg.

— Glæder ikke du dig ogsaa? — spurgte hun.

— Nei! — sagde han tvert og sint.

Hun tog det som en spøg, lo af ham og hans alvorlige mine.

Han stansed op, saa koldt og fremmed paa hende: — Hvad ler du af? Jeg siger dig, jeg hader den byen deroppe, det fordømte lille stodderhul, jeg hader menneskene der! Jeg hader det arbeide, jeg skal begynde paa, jeg hader det alt, alt, hører du! — Han stamped rasende i brolægningen.

Hvert af hans ord faldt som slag over Mona, og det gik i et blink op for hende, at han ogsaa haded hende. Hun forstod med en gang hele hans væsen. Det var, som hun havde frygtet, vekt, et voksent barns, han greb med begjær efter altid nyt legetøi. Det var hendes stolte herre, den feireste ridder, som dansen traadte, og nu var den slut.

— Farvel Claes, jeg gaar hjem — fik hun bare sagt, men inde paa hotelværelset, hvor hun gik frem og tilbage, leved hun tunge timer. Graaden vilde ikke komme. Sorgen sad og isned frysende gjennem alt sindet. Forladt var hun, bunden til en mand, hvem hun var fremmed.

Da hun traadte frem for alteret med Claes, havde hun nok vidst paa en maade, at han ikke var hendes store kjærlighed, men stemningen havde taget hende og skjøvet tilside de minder, som kunde stille sig dem imellem. Og eftersom deres samliv skred frem, var hun kommet tættere ind til ham og havde aabnet mere af sit væsen

for ham. Der var noget ved ham, som tog hende, hun holdt af ham, ifølge den trang, som kvinder altid har, til at holde af det, som kommer nær til dem. Hun havde troet, det var kjærlighed.

Nu saa hun, hele deres forhold var løiet sammen, et væv af løgne, blanke, hildrende, vakre løgne, som nu brast, og nøgne stod de, to mennesker, og saa fremmede paa hinanden.

Varg, Varg! Nu kom de igjen alle gamle minder fra den tid, da hendes jomfrudrømme fik skjær af hans dystre ild. Varg, Varg! Han kunde glødet gjennem hendes liv den store, stille, sterke kjærlighed.

Aa, hvorfor havde han ladet hende gaa, hvorfor havde han ladet hende gaa? Hvorfor havde han ikke kjæmpet som en Gud for sin elskovs ret? Vundet hendes kjærlighed, da den slog ud i blussende blomster, om end andre havde rørt ved den i knop.

Varg, Varg!

— — — — — —

Mona og Claes reiste hjem til den lille by. Dagene faldt tilbage i graa stilfærdighed, der var ingen høi himmel over deres liv, men heller ingen sort nat. De indretted sig som saa mange andre, der lider lykkens forlis. De sad sammen i hjemmet, to fremmede fugle i en rede, gik i selskab sammen, og det hændte jo, at der gjennem Claes kunde jage ét brus af den gamle lidenskab, da han atter begjæred hedt og ungt. Det vakte

hendes afsky bagefter; men han havde alligevel en vis evne til at syde sanserne op i hende, saa hun villig gav sig i hans favntag. Hun foragted sig selv derfor, og dog var der for hende noget kjært i disse stunder, da synden blussed høit i deres hjerter. Det var, som de merked de langsomt rindende dages øde med røde punkter, som tankerne kunde hvile ved.

— — — — — —

Over byen ringedes en ny tid ind. Der laa som en fjern sus og nynned etsteds, og man følte, det kunde vokse til en storm af ung kraft gjennem stadens døsende liv. Det var Varg Vaa, som stod og trued den gammelmodige seighed i forretningslivet og den fra fædrene arvede slendrian.

Ned fra dalen dured støien af verkets turbiner, i gruberne hvisled boremaskinerne, og dundred dynamitskuddene. Lange tog af malmkjærrer kjørte dag og nat ad landeveiens linje nu paa vinterføret. Ved kaien laa dampskibe og lasted malmen, saa whincherne hven og larmed hele byen over.

Og en dag, Christianiaposten kom, blev der liv i borgernes leir. Nede i klubben sad man og summed og surred om det lange avisbord, halvt forskrækket og halvt beundrende. I landets ledende blad havde Varg Vaa skrevet en artikel, grundig, saglig, men med dristig, ungdomsrank fantasi som et hvælv over. Det gjaldt jernbanen op gjennem dalen. Han mente, det var et krav, tiden og landsdelen var berettiget til at stille. Han talte om

den afgjemte dal med de rige næringskilder, som der var stængt for, og ordene flammed begeistret, men alligevel vogtet af sund kløgt. Og det store, anseede blad yded sit bifald til artikelen. Det var en sag, regjering og storting burde overveie, det gjaldt at ophjælpe en forsømt landsdel, det var paa høi tid, at der gjordes noget paa de kanter.

Og der sad de gamle, forsigtige borgermænd og maabed. Det var da en pokkers fyr, den Vaa. Han lagde sig da op i alt, som om han ikke havde nok med verket og alt det andet deroppe, gutungen. Og der sad de yngre, de var kanske ogsaa kommet med haab om at gjøre noget, suse ny tid ind i det gamle samfund; men de havde følt det som at rende panden mod væggen, og de slog sig til ro paa sine drømmes ruiner. Nu reiste de hodet. De bandte og slog i bordet: her var netop tingen. Varg Vaa havde pegt paa hovedhjørnestenen.

Da Claes Urne fik efterretningen, sagde han ikke stort. Han var underlig nok kommet til at hade Varg Vaa. Han vidste, at uden den kamp, som havde gaaet haard og hed dem imellem om Mona Rikes gunst, saa havde han selv heller ikke drevet legen saa vidt og bundet sig for alle tider. Han følte sit egteskab som sit livs store dumhed, og i Varg saa han som aarsagen til det. Desuden havde Claes helt fra sin tidligste ungdom været vant til at blive betragtet som byens stolthed, den overlegne begavelse, den elegante verdensmand,

som gav tonen an og dirigerte selskabeligheden, naar han var hjemme. Denne plads havde nu nærmest Varg indtaget.

Claes var ogsaa paa sin vis en begavelse; men han var en af disse ufrugtbare hjerner, der er som pragtblomster, de sætter ikke frø. Der er kunstnernaturer — kanske genier — som ikke eier evnen til at producere og derfor gaar tilgrunde. En slig var han.

For sine forretninger eied han ingen interesse, men da han var temmelig kapitalsterk, og han aldrig voved sig ud paa vidderne, gik det dog nogenlunde bra. Det blev mest pirkeri i de gamle spidsborgeres aand. Varg Vaas foretagender saa farlige ud; men de fleste førtes sikkert igjennem. Han havde en haand, der sjelden greb feil, og livet grodde sterkt og frodig, hvor han drog frem.

Dette sad som agg i Claes Urnes sjæl, sad og gnog ham, jog had og smaalighed op i ham, det var, som han altid stod i skyggen af Varg Vaa. Og nu dette jernbaneprojekt. Blev det sat igjennem, sad Varg som dalens og byens konge.

Da Claes kom hjem den aften, gav han avisen til Mona, som sad og læste henne i et sofahjørne i lampens skjær, der faldt gjennem skjærmens silke som en guldflod om ansigt og dragt:

— Læs den artikel der, du.

Mona tog bladet uforstaaende og lod øinene løbe nedover spalterne. Men ideen tog hende

mere og mere. Artiklen var godt skrevet, den fængsled interessen, og den modige tro, som gik gjennem den, virked overbevisende. Ved foden fandt hun Varg Vaa's navn. Hun tænkte i øieblikket ikke noget synderlig over forfatteren, saa bare op paa sin mand, ildnet af ordene: — Men det er jo udmerket! Hvor stort for hele distriktet! Der vil jo komme nyt liv overalt.

Han stod og saa ondt og bittert paa hende: — Ja, gudbevares, alt hvad Varg Bjugsson Vaa til Villenskov finder paa, er jo saare godt, det er saa svimlende stort. Dere bøier jo knæ for den mand som for en Gud hele byen, med kvinderne i spidsen. Du, du ligger fremst i skaren, dyrker ham i dine minder. Aa, ved du hvad, denne Varg Vaa er det, som er kommet mellem os to, det er ham, som har ødelagt vort samliv, for dine tanker er altid hos ham.

— Claes! — hun reiste sig høi og rank. Blegt var det ansigt, som saa mod ham, men øinene brandt dybe i krænket stolthed.

— Ti! — det var ham en lise at finde en forklaring til deres døde kjærlighed. — Han har din ungdoms drømme, dine minder; de første fra den tid, da du vaagned som kvinde. I dit hjerte længes du efter ham. Kan du negte?

Mona stod der. Der bruste om hende saa mangt af minder, saa mangt fra de unge dage, og hun tilstod ved sig selv, at det, som hun havde baaret i sit hjerte af vakrest og skjærest, det var

Vargs: — Jeg har mange gode minder fra Varg Vaa, — sagde hun. Det klang saa fjernt, og hun stirred ud i rummet, der var intet, hendes blik hang fast ved. Alt var bristet mellem hende og Claes, nu de begge forstod, hvad der havde dødet deres kjærlighed. Og der steg i hende en foragt for denne mand, som stod foran hende. Han havde brudt ind som en fremmed i hendes kjærligheds vaarlyse rige, stjaalet sig ind ved et falskt løsen og lagt hendes liv øde alt fra første stund.

— Fra dig har jeg mangt at mindes, som ikke er godt, — hendes stemme var haard og kold. — Du var en faun, som tog min sjæl en sommernat ved sansers rus, du har aldrig elsket mig, aldrig har jeg vist elsket dig. Din elskerinde har jeg været, ikke din hustru.

— Det er sjelden at høre en kvinde give sig selv skjøgenavn. — Han smilte giftig.

— Der er stunder, da man tilstaar sit livs vildfarelser. Jeg har saa vist aldrig været andet for dig.

Han gik et par slag henover gulvet: — Du vil naturligvis helst skilles, det vilde jeg, ved Gud, ogsaa. Jeg vilde helst være fri som før, ungkarl og spillemand. Ved du, jeg igrunden er kunstner, en vingestækket ørn, for Satan! Men nu har jeg rodet mig for dybt ind i disse skidne forretninger. Jeg maa sidde og pusle med dette fremover, og derfor maa jeg holde paa dig. Ellers vilde alt være tabt mellem disse spidsborgere. Jeg vil holde

paa dig, du, som har stækket mine vinger, og jeg skal bruge min kraft til at knække ham, hr. Varg Bjugsson Vaa, manden med det latterlige bondenavn, for jeg hader ham, som jeg hader dig og alle de andre.

— Ja, du er vel pjalt nok til at kaste dig i veien for ham, som kjører fremtidens spand. Han er en mand, forstaar du! — og hun gik med høit løftet hode ind til sit eget værelse.

Kampen gik haard og tung gjennem aar. Der hvor Varg Vaas unge kraft søgte at bryde vei gjennem uføre, der hvor han pegte paa nye baner og kasted sine drømmes gyldne glans over, laa Claes Urnes had som berget og stængte. Og det kom undertiden til hvasse sammenstød, hvor ordene søgte hidsige mod saare punkter. Selv naar de mødtes ved rent officielle anledninger, laa der oftest en personlig brodd under udfaldene, som de bare selv forstod. Det var kanske nærmest Claes Urne, som havde indført denne kampmaade; men Varg bøied ikke unda, og han fandt ord, der smaldt hvasse i haan.

Men Varg tvang sig alligevel fremover. Han eied en seig kraft, som anspændtes til det yderste, i alle forhold brød han ind og skabte strømninger og nyt liv. Han vandt sig tilhængere efterhvert, der sad mange klare, intelligente hjerner blandt de yngre, som bare trængte at ruskes af døs, og nu stod de troende ved hans side.

Men de ældre tog forargelse af alt dette nye, af denne stadige uro og jagen. De sad som fast vagt om den gamle slendrian og om sine velfyldte pengeskabe. Og det grøssed i dem, naar de saa sønner, svigersønner og andre paarørende under Vargs kommandostav velte guldstrømmen udover al verdens riger. Selv om de saa, den vendte bredere tilbage, kom dog den samme angst over dem, naar det vundne guld atter dryssedes ud som sæd. Og for disse var Claes Urne fører. Han opbød en aktiv modstand og voldte tit tab for Varg og hans venner; men tiere hændte det dog, at han selv sad igjen med brændte fingre. Sligt øged hans had, og det hjalp kun lidet, at han fra først af syntes at skulle faa stængt for jernbanen.

Thi her fik Varg desuden at kjæmpe med bøndernes trevne, sammenhængende masse. Det var dem for vaagsom en færd, for stort et løft at tage, og Claes Urne drev en sterk agitation blandt dem, som satte god frugt. Varg jog ikke unødig paa. Han lod aar drive over, havde bare sagen som et perspektiv bag alt sit virke og slog et slag, hvor han kom til.

Tilslut turde han sige den livskraftige del af byens forretningsverden vunden og overbevist, og det skyldtes kanske mest uklog opførsel fra Claes Urnes side. Thi han lagde ikke skjul paa sin personlige uvilje mod Varg, evned ikke at beherske sig, og derved tabte han manges tillid. Da først

begyndte Varg at paavirke dalens befolkning. Han tog det ligeglad, trægt, som bønder helst ser et arbeide paabegyndt, og dette stod i skarp modsætning til Claes Urnes agitation, der voksed i ilterhed, eftersom han følte Vargs arbeide tog seig magt. Og omsider fik denne bøndernes masse i bevægelse, skubbed den fremover med øgende fart, saa by og dal tilsidst stod sammen om kravet paa jernbanen.

Disse mændenes stridigheder satte ogsaa sit præg i Claes Urnes hjem, hvor Mona sad med sin stille, ordløse sorg over ungdoms brustne drømme. Mod hende voksed hans had for hver ydmygelse, Varg Vaa's seire tilføied ham. Det kunde hænde, han overfaldt hende med haarde, onde ord, med sansesløse, raa bebreidelser, dem hun taus lod skylle over sig, til hun reiste sig og gik ind paa sit værelse. Værst var det, naar han havde drukket, og det hændte ofte i det sidste.

— — — — — — —

Dagen for det store massemøde i jernbanesagen oprandt. Varg havde ladet indrette en stor hal i en bod paa Vaaværftet. Der var ventende stor tilslutning fra alle distrikter, det gjaldt at lade storting og regjering faa følelsen af, at en sterk folkemening stod bag kravet. De forskjellige herredsstyrer og byens kommunestyre havde erklæret sig villige til at yde sine bidrag, og det maatte nu nærmest være et tidsspørgsmaal, naar Stortingets bevilgning blev givet.

Varg gik omkring i hallen, der fyldtes af alvorlige bønder, nogle i hjembygdens dragt, andre i blaa eller sorte vadmelsklæder, af rolige borgere i sine søndagsbonjourer, af embedsmænd og større handelsmænd, der mere selvbevidst fandt frem til de øverste pladse. Han havde adskilligt at varetage. Ordfører og indflydelsesrige mænd fra dalen maatte ledes frem til de første bænke, og tvilende maatte mandes op med elskværdige ord. Den hvidhaarede gamle amtmand Weyden stod oppe ved talerstolen. Der sagdes, han vilde udtale sig idag. Hans private mening havde hidtil været en hemmelighed, og man vented spændt at høre den, den vilde øge vegten betydelig til gunst for det parti, der fik den paa sin side. Nede i midtgangen kom Rønnow, gammel og bøiet. Efter salget af verket havde han trukket sig tilbage til en mindre gaard nede i dalen, som var reddet fra krachet. Dettes værste følger havde Vargs kjøb skaanet ham for. De to hilste hinanden hjertelig, Varg havde faaet mange gode raad og vink af Rønnow tiden fremover. Svein Starke stod mørk op mod en af væggene, som han pleied, men med øinene vagtsomme i spænding. Bredende sig paa en af de forreste bænke sad Nils Rike i en gruppe af dalens proprietærer. Han blinked fortrolig til Varg! — Fan tage Dem Vaa! Nu gjælder det at hugge kloen i folket, hypnotisere dødvegten til at se begeistret ud. — Dalesagføreren stod mellem nogle bykolleger og skjeldte

over bønderne, som han pleied, medens skraasaften drev nedover mundvigernes rynker.

Der var endel damer tilstede. De fleste havde fundet plads bag talerstolen oppe ved referenternes borde. Flere kom ind, Varg stod midt imellem dem, som han vilde gaa fra Rønnow:

— Goddag, Vaa! Er det ikke smukt af os at interessere os saa meget for Deres berømmelige «sag», saa vi møder op her? — Judith Dyre stod foran ham. Den dunede ferskenhud havde faaet varmere lød med aarene, og øinene laa i dybe skygger, kasted vildrende straaler. End mere eggende deilighed var der over hende nu, hun stod fuldmoden kvinde i hvert blik, i hver bøinings rytme.

— Jo tak! Jeg er ganske rørt — svarte Varg, lidt brydd, bagerst saa han Mona Urne.

— Har De seet noget til manden min? — spurgte Randi Lundegaard. Hun var falmet noget med aarene. Ansigtet eied ikke den fordums friskhed.

— Jo, sagføreren sidder deroppe blandt honoratiores, jeg skal faa lov at føre damerne op. — Han veg vei for dem, og det traf sig, han kom til at gaa opover ved Monas side. De havde vistnok truffet hinanden i de svundne aar, havde siddet sammen i selskaber; men der var idag en egen høitid over mødet. Han følte, han nu stod ved sit livs vendepunkt. Seired han idag, havde han vundet noget efter de tunge tab, han engang led.

Det var hende, som først talte: — Hvordan tror De det gaar? Faar De denne masseadressen i stand.

— Jeg haaber det. Amtmanden er paa vor side, jeg talte med ham ieftermiddag. Paa dalens vegne taler Deres bror for henvendelsen. Der er vist ikke mange, som staar imod.

— Urne kommer — sagde Mona, og sænked uvilkaarlig hodet som i skam.

— Ja, det ved jeg, han er jo modstandernes fanebærer.

— Jeg vilde saa gjerne sige Dem noget, ja, De vil ikke misforstaa mig. Men jeg tror paa Deres planer, jeg tror i dem ligger dalens fremtid. Jeg synes det er stort, hvad De har gjort, der ligger saa steil en vilje bag. — Hun saa rolig og venlig op paa ham, men øiedybet var som stængt, der laa noget dernede, han ikke maatte vide besked om. De faa ord, som blev talt, jubled alligevel en stor glæde gjennem Varg. Han syntes det var saa vakkert af hende at sige dette idag, saa vakkert, saa vakkert.

Straks efter kom Claes Urne, og byens ordfører aabned mødet.

Varg Vaa holdt sit foredrag. Han vilde blot i faa ord udrede sagens historie, give en udsigt over planen og de følger for distriktet, en jernbane op gjennem dalen vilde medføre. Han talte rolig og kort i knappe sætninger, der bar lige til maalet, kasted i dristige blink ud fremtiden, som

den vilde fortone sig. Da han stansed, løb en bifaldsmumlen gjennem salen, han havde taget de fleste, men mange, især af bønderne, vented amtmandens tale, før de bestemte sig. I henved tyve aar havde denne siddet i sit embede, han eied alles tillid, og man saa op til ham som til en far. Nu begik Claes Urne en feil ved ikke at forlange ordet. Han kjendte ikke amtmandens stilling til sagen, og han tænkte, det i hvert fald var godt at have begge hovedtalerne bag sig, slaa dem i et slag. Amtmanden besteg talerstolen. Høi, hvid i haaret, vakker og værdig stod han der og lod blikket glide udover forsamlingen. Alle sad lyttende, tause.

Han begyndte med at sige, han stod her i mangt og meget som repræsentant for en svunden tid. I hans aarer flød blodet med alderdommens matte slag, og det var ikke let for ham at optage og gjøre til sin eiendom synsmaader og idéer, som bares af en ny tid og dens fremstormende ungdoms kraft. Han havde hidtil fundet officielt at maatte støtte den sag, som her var paa bane, og naar han nu som en mere privat raadgiver stod i denne kreds og opfordrede til at foretage det foreslaaede skridt til sagens fremme, saa var det, fordi han i sit inderste, gjennem langvarige studier og eftertanke, bygget paa aars erfaring, fandt, at det maatte blive til velsignelse for distriktet. Han kunde ikke noksom anerkjende de mænd, som havde gaaet i spidsen her, og først og fremst vilde han nævne

hr. Varg Bjugsson Vaa, der havde ødslet med ung kraft for at fremme sin store plan. Slig talte han længe i et sirligt, embedsmæssigt sprog, samtidig gammelmandsindtrængende med overbevisende magt i sine ord.

Nu brød bifaldet løs, vokste tordnende, høined sig og bar folkeviljen med sig.

Claes Urne stod og dirred i ærgrelse. Han følte, han havde gjort en dumhed. Efter dette vilde meget af den tale, han havde udarbeidet mod Varg, falde magtesløs til jorden; men før han sansed sig, stod han paa talerstolen. Folk vented i spænding, han maatte sige noget til dette hav af hoder, som rakte sig op med øinene fæsted mod ham; men det var ligesom blæst ud af hans hjerne alt, hvad han havde tænkt paa. Saa fandt hans sinne andre ord. Han samled sig til et hadsk angreb paa Varg Vaa, som han beskyldte for blot at se sin egen fordel bag planerne. Han stod og skreg høit op om det, veg ikke bort for de laveste insinuationer, haaned Varg. Det var en ubehersket tale uden positive momenter, og tit og ofte afbrødes den af hyssen, som da han slutted blev almindelig salen over. Hans venner voved ikke at applaudere. Varg stod og smilte haanlig, dette var han viss vilde bringe seiren over paa hans side.

Efterat Nils Rike og et par andre havde havt ordet, sattes adressen under votering og blev vedtaget med overvældende majoritet.

Der holdtes en slags fællesspisning paa klubben efter mødet, hvori de fleste af spidserne deltog. Amtmanden undslog sig, han var for gammel til denslags; men der var mange andre, proprietærerne oppe fra dalen, embeds- og handelsmænd. Stemningen var høi, man drak champagne, og utallige skaaler udbragtes. Varg blev hyldet i mange, han maatte svare, og der var folk tilstede, han maatte erindre i anerkjendende ord. Vinen perled blank i de slanke bægere, løfted hjernen som over lyse egne, løste blodet, det tunge blod hos de sterke mænd, saa det dansed yrt gjennem aarerne. Sindene blev modige, og i store drømme saa de fremtiden stige.

Som de sad der i spisesalen, gik døren op, og Claes Urne traadte ind med nogle andre herrer. Det var byfogedfuldmægtigen, en lidt udlevet Christianiamand, der foragted smaabyen dybt, den rødnæsede kandidat Bache ved middelskolen og de to gamle klubinventarer løitnant Ross og kjøbmand Blumenthal, som havde sin regelmæssige perial hver eneste aften.

De slog sig ned ved et af sidebordene, snakked ivei hede i hoderne, det var klart, de havde drukket tæt før. Særlig var Claes Urne høirøstet, forceret vittig, det syntes, som var han gaaet ind i spisesalen bare paa trods. Dette selskab ødelagde delvis stemningen for de andre, der blev ingen taler holdt mere, omend passiaren gik livlig.

Løitnant Ross sad og skylled vin i sig, han

drak aldrig andet end hede vine og whisky. Medens de andre drak bordeaux til maden, holdt han sig til sherry. Han pleied at blive adskillig krakilsk udpaa aftenen, maatte udlade sine ubehageligheder over en eller anden. Nu sad han og gav ondt fra sig om mødet, som havde været holdt: Det var sgu ganske gemytlig at se de gammelmodige bedsteborgere danse paa sine spattede ben efter en grønskollings pibe. Han udbredte sig over det, og hans kamerater animerede ham ved smaa tilraab, lo af hans pudsigheder og fik ham mere og mere høirøstet.

Man lo ogsaa tildels henne ved hovedbordet, hvor man forresten snart reiste sig og gik ind i konversationsværelset. Nils Rike vendte sig i døren og sendte sin svoger et hvast blik. Claes Urne saa det gjennem sløret af sin halve rus, hæved sit glas spottende mod ham, som for at hilse ham. Da vendte Nils sig hurtig og gik.

Man satte sig tilrette ved sin whisky og soda. Nils Rike og Rønnow, Svein Starke og flere sad med Varg ved den ene bordende; man var nu færdig med de mere høitidelige emner, sad og smaasnakked om løst og fast i lun gemytlighed. Lidt efter kom Claes Urne og hans selskab ind og placerte sig ved et mindre bord i Vargs nærhed. De var nu særdeles animerte og talte alle i munden paa hinanden. Kjøbmand Blumenthal sad med sit faunansigt og fortalte sine berømte tvilsomme historier, løitnanten udvikled med mange

eder sin plan til en ny hærordning, kandidaten kom med sine smaa, sure filologspydigheder, og fuldmægtigens blaserte kynismer blanded sig med Claes Urnes skrydende reiseberetninger. Ved det store bord tog man ingen notis af dem, skjønt de virked lidt generende. Man begyndte ogsaa her at merke en let rus gjennem blodet, de fleste var kraftige mænd, sterke i sine nydelser som i alt andet.

Pludselig raabte Claes Urne: — Skaal Varg Vaa! De tog luven fra mig idag; men jeg har pudsed Dem saa mange gange før, og det i ting, De vist finder vigtigere.

— Skaal! — Varg Vaa drak med ham, vilde undgaa alt krangel med den drukne mand.

Men Claes fortsatte: — Ja, ikke sandt? Jeg har seiret over Dem før. Gud bevare mig, jeg har igrunden været selve djævelen for Dem, mit navn har jaget som noget ondt i Deres tanker. De hader mig vist? Javel De hader mig, ikke sandt? Jeg hader Dem ogsaa. — Varg vente sig bare bleg fra ham. Samtalen var stilnet ved de to borde. Claes Urne, som ikke fik svar, reiste sig, gik lidt ravende hen til Varg. Hugg rasende i, irriteret ved den andens ro:

— En pjalt er De, Varg Vaa! De har ødelagt alt mit; men jeg har ødelagt Deres, jeg, og mere til, trods De nu kan sidde der med et overlegent smil, fordi De har Deres fordømte jernbane dalen opigjennem.

Nu reiste Varg sig: — De er jo fuld mand. Hvad er det, De taler om? Har vi to et mellemværende, faar vi opgjøre det privat.

— Privat — haanlo Claes Urne. — Hvorfor ikke slænge ordene ud for alle vinde, lige i synet paa spidsborgerne! He, alle disse smudsede drømme, disse revne fanepjalter, livets lykke og fanden og hans oldemor, De kolde, korrekte, kloge lokomotiv! — Der lød undertrykt fnisen henne fra hjørnebordet.

Nu tog Nils Rike affaire. Han gik sin svoger under øinene og sagde lavt og fast: — Jeg skammer mig over dig idag, helt fra du holdt din fordømte tale. Du fortjente dine tørre prygl. — Han trykked ham langsomt ud af døren. Der hjalp ingen modstand, Nils var bred kraft. Han hængte frakken om ham, satte hatten paa hodet og fik ham ud af porten, den han stængte.

Claes besinded sig med et, da han stod ude paa gaden. Han var fuld, havde gjort skandale i drukkenskab. Altid laa Varg Vaa der som en anstødssten i hans vei. Satan! Han hugg i sinne spadserstokken mod en gaslygte, som stod og spredte et mat lys ud i den tætte, sivende regnluft. Tog saa veien udover mellem heierne langs fjorden med tankerne stormende vildt i sindet, og hadet bryggende som et uveir i hjertet.

Varg Vaa gik straks efter. Han var pinlig berørt, ikke saa meget ved optrinet som ved tanken paa, at nu gik denne drukne mand hjem til

Mona. Hun stod ham atter saa nær. Disse enkle ord ved mødet idag havde gjort ham saa godt. Det er de stilfærdige ord, som halvt blir hvisket frem, der bringer glæden til menneskenes hjerter.

Han gik og tænkte paa svundne tider i regnveiret gjennem den øde gade, hvor husene stod med svarte, tomme ruder og glodde ud i natten. Minder, han i disse aars kampe neppe havde faaet tid at tænke paa, kom atter tilbage som lindt sus af vaar. Det sad saa underlig i hjertet og hvisked til ham om dette og hint, som var gaaet ud af hans liv. Mona, han mindtes hende fra de unge dage, før livets ve havde fæstnet hendes mund i et steilt drag, før lykkens savn havde blegnet hendes ansigt, og den haabløse sorg havde sænket sin gru i øinenes dyb.

Der sad uro etsteds og jog tvil gjennem ham. I sin ungdoms sterke krav, i troskab mod idéer, som var selve livet fremmed, havde han stængt veien for to sjæle. Det havde kanske været hans pligt at holde kampen gaaende, at vinde hende fra Claes Urne, og paa sikker grund tømre hendes lykkes slot. Han mindtes hin nat i verkets have, da de sidste ord om elskov faldt dem imellem. Havde han taget hende, som hun stod der, ikke længer i knop, men en blomst med bladene svagt foldet ud, vel ikke ved hans kys, da havde han kanske handlet ret. Men dengang kunde han ikke. Saa sterkt et krav paa renhed, saa sterk en tro

paa sin egen hellighed eier den unge, vaarens første elskov, at den ofrer sig selv for en skygge, der falder. Saa blodløs og vek og samtidig saa staalsat sterk er den.

Men var der noget at angre? Havde ikke livet selv drevet sit sære spil, saa det endte i dette. Kanhænde reistes aldrig lykkens kongedrøm, naar noget var søndret.

Han sansed sig først, da han stod ved hendes hus, stod og saa op mod alle de mørke vinduer. Der var intet at se, ingen lyd at høre, bare det øde hus med haven foran, hvor der endnu bag stakittet laa rester af en snedrive i bedenes sorte muld, og det lyse regn, som sived sølvblegt ud af nattedybet. Han vendte sig og tog veien hjemover.

Nede i næste gade kom en kvindeskikkelse mod ham. Nærmere saa han, det var Judith Dyre. Han hilste. Hun saa op forundret: — Er det Dem. Nu kan De virkelig følge mig hjem. Jeg har været til et improviseret selskab hos Lundegaards, og det er ikke noget hyggeligt for en dame at gaa alene saa sent.

— Med fornøielse.

— Og De, De er vel lykkelig nu, De har kjæmpet Deres sag frem. Jeg gratulerer forresten. Det var morsomt at overvære sligt et møde engang. Er De ikke glad? De er saa taus.

— Jovist er jeg glad paa min vis; men jeg er netop faldt i tanker om gamle dage, om unge

dage, det er, som hjernen kan hvile nu og lade drømmene liste sig frem efter den larmende arbeidets dag. Ja, forsandt, jeg gik og tænkte paa unge dage. Husker De den tid, hvor det var lyst og vakkert omkring en, trods man jo da ogsaa havde sine tunge sorger. Men der var sommere da, sommere som nu staar for mig lig et eneste væld af flommende sol og lys latter. Herregud, er det saa længe siden, Judith Dyre?

— Ja — hun svarte med en dyb, alvorlig stemme. — Ja, Varg Vaa, det er længe siden.

— Ja, det er vist det. Men jeg har ikke merket det. Nu er det, som det svundne kommer til mig med nynn af gamle sange. Saa gaar vel ungdomslegen igjen med sin ve og vel med lidt mindre glæde. Ikke med samme glæder kanske.

— Aanei, der er glæder, som er dræbte. Hør — brød hun pludselig af i ildnende ekstase — tænker De da aldrig paa at vinde lykken for Dem selv, stor og skinnende. De, som har trodset frem, hvad De vilde, hvorfor griber De ikke med graadige hænder livets røde skatte. Der er de blussende roser, om end de blege liljer er visnet. — Hun lo en nervøs latter, der klang ud i natten, en hulken lig.

Varg blev forstemt. Han følte gløden under hendes ord som et varmt pust. Han forstod, hvad hun mente, og hans tanker kredsed om noget, som ikke havde staaet dem fjernt mangen gang før. Judith Dyre holdt af ham, hun var aandfuld, en

eggende skjønhed, en rank sjæl. Hvorfor ikke føre hende som frue ind paa Villenskov øde gaard? Han elsked hende ikke; men han eied dog følelser for hende, de kunde vokse, kunde stige til kjærlighed. Hvorfor ikke udtale ordet nu, det vilde maaske være lykken for begge. Men saa var det tanken paa Mona, som holdt ham igjen. Den strøg saa blødt og blidt om ham nu, hendes ord fra idag og mindet fra de unge dage, og han sagde intet.

— Aanei, lad liljerne ranke sig i mindet og roserne visne. Farvel Varg Vaa, vi har tøvet begge to idag. — De var udenfor hendes hjem. Varg stod og holdt hendes haand, betænkte sig atter, turde ikke se hende i øinene. Tilslut blev det et farvel, og han gik hurtig nedad gaden.

— — — — — —

Da Claes Urne kom hjem ud paa morgensiden, sad Mona endnu oppe. Hun var begyndt med det i det sidste, sad og vented paa ham, naar der kunde være grund til at tro, han ikke var ædru. Der var ikke noget, som irriterte Claes Urne mere end dette. Hun stod foran ham, hvid og taus som inkarnationen af spidsborgerligheden, familielivet, alt det, han haded mest. Nu bruste det op i ham: — Hvad er det, du sidder oppe for? Skal du kanske passe paa mig, hvad? Sligt vil jeg have mig frabedt for fremtiden. — Ondt var hans øie, som han stod der overfor hende.

— Jeg vil passe paa, at der ikke blir nogen

skandale overfor tjenerne — sagde hun fast. — Jeg har lov til at værne mig selv mod hobens medlidenhed, forstaar du.

— Guds død, saa nogen skulde beklage dig, fordi du er gift med mig, Claes Urne. Ha ha, der sidder nok mangen en frøken og frue og sukker efter den skjæbne. — Han stansed brat ved et spottende smil, som trak op mod Monas læber. — Du ler, du vover at le af mig, fordi jeg har lidt et slags nederlag idag, overfor den pjalt, Varg Vaa.

— Ja, du har gjort dig umulig, sig ligesaagodt det. Hvor du var lav, hvor plump og raa, da du stod oppe paa talerstolen. Jeg sad og krøb sammen paa min bænk i skam. Hvor var Varg Vaa gentleman imod dig.

Ved at høre det forhadte navn fra hendes mund, fortrak Claes Urnes ansigt sig i et dyrisk raseri. Han hæved haanden og slog hende brutalt lige i ansigtet. Hun tumled bagover ved slaget, gisped i skræk efter luft, men han var over hende igjen, greb haaret og brød hende i gulvet. Slog hende atter i ansigtet og saa blod flyde nedover hvid hud. Hun laa nu ganske stille med lukkede øine.

Der blev en pause, hvor han hørte urets tikken og deres begges tunge aandedrag i nattestilheden. Saa greb han hende i begge skuldre, knuged dem i fingergrebet, slap atter og tog det samme tag i hendes kinder. Der var en slags sanselig tilfreds-

stillelse for ham i dette, følte saa leden bryde ind og slap hende. Hun reiste sig efter en stund, famled omkring sig som i blinde, greb om pianohjørnet. Graaden, som pressed i halsen, fik luft i et vildt, vanvittigt skrig. Saa samled hun sig sammen, retted sig op, gav ham et eneste stumt, forstenet blik og gik ind i sit soveværelse. Han stod da midt paa gulvet og saa mørkt og trodsig frem for sig.

Derinde satte hun sig paa sengekanten og knuged hænderne over brystet. Blikket saa ud, mødte speilbilledet paa toiletbordet. Hun saa sin egen, grutunge skjæbne i det, hele livets haabløse ve.

Aar gik hen, og omsider kom den store dag, da det første jernbanetog bruste op gjennem dalen, som en ny tid. Nu gik fra verket tungtlastede malmvogne nedover skinnerne; i skogene lysned det længere og længere indover for tømmerhuggernes økser. Der ryddedes jord i myrkanten, hvor togene fór forbi, og hver vaar laa større og større agerflekker og skinned med lysegrønne spirer i soldisen.

Varg saa sine drømme gro, og tit, naar tanken strøg ham, følte han sig saa varm om hjertet derved.

Gjennem dalen drog arbeidets sang. Elveduren som en evig undertone, der bar de hvinende sagblads seige sus, og møllehjulene, som klapred sine lystige viser. Verkets turbiner sang, og smedjernes hamre larmed sin klare klang vidt ud i veiret. I skogen hugg de blanke biler i rytmisk takt, og plogjern syded i myrens jord. — Arbeidets sang over verden, arbeidets sang, som han

elsked saa høit, fordi den toned i ham selv og nynned trøst til ham i tunge stunder.

Det var imidlertid som Vargs person trak sig mere tilbage, skjønt han stadig holdt traadene, som satte det hele i bevægelse, i sin haand. Han holdt mest til ude paa Villenskov, hvor han leved stille med tante Merete ved sin side. Dagene gled saa rolige hen, saa høstlig klare, og de forstod hinanden saa godt, de to. Begge havde de livets kuldepust gjennem aarerne; men de sad og hygged sig sammen og fandt sig vel derved, og ingen lyd udenfra bar uro til Deres sjæle.

Svein Starke var ogsaa et af de faa mennesker, Varg gjerne saa omkring sig. De to tog sine kraftige ture indover skog og vidder, fisked ved sommertid og jaged ved høst og vinter. Svein sad som skogdriftens leder paa Storhaug gaard, og den blev udgangspunktet for alle deres marscher. De var vældige jægersmænd, de to. I lierne gik harelosen saa mangen herrens gang. Paa fjeldet maatte rypen holde for, og inde paa skogsmoerne i tykningen brasked storfuglen med tunge vingeslag. Der grinte bjørneskaller over stabburdøren paa Storhaug. Hverken bjørn eller elg var de to ræd for at give sig ikast med.

Svein Starke var kanske blevet lidt mørkere tilsinds med aarene. Det var bare sit arbeide og friluftslivet, han brød sig om. Engang sagde han til Varg: — Det er tit, naar jeg gaar i byen eller færdes mellem mange mennesker, at jeg fatter en

vældig lede. Jeg væmmes ved livet; thi jeg ser bare livets ve omkring mig, og den har jeg altid seet fra min ungdoms dage. Er det ikke, som alle mennesker vandrer sin vei over andres sjæle. Man siger, mennesker er venner; javist er vi venner, saa længe vore skjæbner ikke krydser hinanden, og saa træder vi imidlertid med tunge hæle paa de andres sjæle, paa deres, hvis ve ikke kommer os ved.

Judith Dyre, som havde arvet nogle penge efter sine forældre, reiste til hovedstaden, hvor hun ved sin, endnu unge, skjønhed og sit vid holdt sig længe som en straalende stjerne i selskabslivet. Hendes hjem blev samlingsstedet for tidens største aander, en af de faa «saloner», vi har eiet her i landet.

Claes Urne og Mona slæbte dagene hen sammen. Han sank stadig dybere, holdt sig mest i klubben og kom ofte mindre ædru hjem, dog kunde han ikke kaldes fordrukken. Det hændte da, at han atter slog sin hustru, helst naar Varg Vaa optog hans tanker. Thi ham kunde han ikke slippe. Hadet sad og gnog i hjertet. Han vælted sig oftest efter Varg med haan og ubehageligheder, naar de traf hinanden. Han kunde sidde og stirre paa Varg og nyde den tanke, at han havde gjort denne mand saa uendelig ondt engang, havde taget lykken fra ham. Saa tænkte han videre frem til, hvordan forholdene nu var, og raseriet tog ham. Der sad han, Claes Urne, en stækket ørn. At

det var Vargs skyld, var hans fikse idé, og det kom til scener mellem disse to, hvor Claes altid trak det korteste straa. Folk merked hans had til den anden, og han tabte meget i almindeligt omdømme ved det. Mona led mest under Claes onde sind; men hun bar det med stolt taushed, og ingen havde rede paa deres egteskabs sande karakter. — — —

Paa et af klubbens vinterballer mødtes Mona med Varg Vaa. Han var tilfældigvis gaaet derned uden nogen trang til at danse eller more sig. Men der var flere jevnaldrende tilstede, damer fra hans kavalertid og blandt herrerne Dreng Rike, som fik ham hvirvlet med i dansen. Varg tøed op og dansed med gamle veninder, med unge piger, og han mored sig virkelig for en gangs skyld. Der spilledes op en française. Varg, som havde Dreng Rike vis à vis, stod nede ved buffeten og kom sent ind i salen, hvor man allerede begyndte at stille sig op. Dreng drev paa: — Se at skynde dig paa plads, gut!

— Javel, skal bare finde mig en dame.

— Der sidder Mona, engager hende. — Og Varg gik hen og bad hende om dansen.

Konversationen slæbte sig i begyndelsen hen dem imellem, det var, som havde de ikke andet at tale om end det, de ikke turde røre ved. Men lidt efter lidt gled de ind paa gamle minder, og før de vidste af det, bølged den gamle varme under ordene. Mona nød det som noget kjært,

denne neddykken i gamle erindringer, hun havde netop oplevet en af disse scener med Claes, havde maattet døie hans brutale, ubeherskede ord, og der var en usigelig hvile i at møde noget fra de gode dage.

Det var i en pause, carréens to andre rækker dansed mod hinanden. Mona stod rank og lys med hodet løftet som i ungdoms glæde. Hun vendte sig mod Varg, han havde seet paa hende længe: — Det er deiligt at faa danse atter engang, nu er det længe, længe siden. Jeg ved ikke; men jeg synes, alt er saa ungt, er saa nyt idag. Jeg føler mig som en ung pige paa sit første bal. Ja, det maa jo være komisk for Dem at høre det fra en aldrende frues mund.

— Nei, det er ikke, fru Urne. Jeg gamle, stivbenede kavaler føler ogsaa noget af ungdoms fest over dette. Forresten er vi jo ikke saa svært gamle, lad os huske det.

— Aa, det er ialfald længe siden, vi var unge. — Hendes øine skinned dybe i vemodsslør.

— Aa ja, det er nok saa. Jeg har ialfald været lidet ung og lidet glad.

— Har De? De som havde Deres store virke.

— Men bag mit virke stod ikke det, som kunde gjøre mig glad.

Deres stemmer var stille, de hvisked næsten, og den gamle ømhed bølged dem imellem.

Nu var det deres tur til at danse ud, og de

traadte takt til en gammel melodi, de mindtes fra sin ungdom.

Da de igjen stod stille sammen, sagde hun: — Det var saa vakkert altsammen, da vi var unge, og det kunde blevet vakkert fremover, lykke, — hun brød pludselig af og sansed, hvem hun talte med, husked, at den mand havde havt sit krav paa hende, og at han var lykken for hende.

Vargs stemme skalv: — Hvad mener De, Mona? Lykken? Er De ikke glad nu da? — Det lød saa blødt, indtrængende, som en saar, hjælpeløs bøn.

Og hun sænked blikket i hans, inderlig trofast, gav ham sin sjæl i den stund: — Nei, jeg er nok mindre glad end De, Varg Vaa. Jeg drømte ikke livet slig, som det nu er.

— Der havde kanske været lykke i det, som ikke blev. — Varg saa ned for sig. — Jeg burde kanske ikke gaaet engang — han havde ondt for at sige det — burde kanske sat haard magt mod.

— Aa ja — hun smilte vekt — det ved jeg nu sikkert.

— Det mener De? — Der skjød et glimt af en vemodig glæde op i ham, som lyste over ansigtet.

— Ja, Varg Vaa. Nu danser vi ud.

Og Varg Vaa gik som i bruset af gamle minder, der vokste og slynged sine dristige faner om ham. Ung var han og førte atter Mona Rike i dans. Mona Rike med troldtjernøinene, eventyrblikket fra skogens dyb.

Men saa hugg den igjennem ham, den dybe lede ved livet, slig som det nu var, den bitre nød, som skreg fra sjæledybet, og han mindtes med ét et sært omkvæd, som han hvisked i hendes øre:

Saa tungt gaar den dans, saa tungt gaar den dans —
Vi danser alle minder ud i glemsels dystre brus!

og hun smilte mod ham et sygt, saart smil. De forstod hinanden saa godt, saa godt.

— — — — — — —

Der randt tid hen og livet formed sit løb som før, uden dristigere rytmers sving. De to var sig sin sorgtunge elskov bevidst, men ikke hos nogen af dem opstod en tanke om at vinde hinanden helt, trods deres elskovs ret.

De følte begge, det vilde være en profanation af det helligste, de eied, det de gjemte unda for menneskenes graadige blikke, om de skulde stjaalet sig til resterne af en lykke, de selv havde undladt at vinde, da den stod høi og stor og skinned som en vældig vaar for dem.

Men de leved dog som et slags liv sammen. Naar de mødtes, de sjeldne gange, skjælved en rig glæde gjennem dem, saa høstlig klar og ren, som bøied deres hjerter sammen. De følte det, som hjalp de hinanden at bære livets byrder, de vilde saa gjerne lette og jevne, hver for sig gjøre godt mod den anden, hvad der engang var forbrudt.

For Mona var der en forunderlig trøst i at vide Vargs tanker om sig, og hun vænned sig til

at se i ham den eneste, hun kunde støtte sig til. Men samtidig blev Claes hende uudholdeligere. Han sønderrev med sine brutale udbrud alt det fine spind af vemodig drøm, hun spandt i ensomme stunder, lagde livet saa ørkesløst øde. Og en dag holdt hun det ikke længer ud. —

Det var en høstaften med drev af regn mod ruder, med stormens hujende jag mod husvæggene, med trær som hvined og knaged, og, mellem stormkastene, hørtes brændingens evige brus. Varg og tante Merete sad i stuen paa Villenskov. Lampen kasted sit gullige skjær over et nyt grubekart, som laa udbredt foran Varg. Han var optaget af at vise hende en ny aare, man var begyndt at bryde af. Den saa sjelden lovende ud. Hun bøied sit gamle, fine hode over, fulgte med strikkepinden gangene og kom med spørgsmaal, der viste hendes interesse. Som de sad slig, fór pludselig hundene knurrende op og søgte til dørs, og mellem to stormstød hørtes en vogn rulle ind paa tunet.

Tjenerne havde lagt sig, og Vaa gik selv ud med den lille blendlygte for at se, hvem færdedes saa sent. Der holdt en vogn foran hoveddøren. En kvinde traadte ud af den hen til Varg, og han hørte Monas stemme, saar, klynkende: — Varg, Varg, du maa hjælpe mig, jeg holder det ikke ud længer! — og hun greb hans haand.

— Kjære, er det dig? — Han førte hende ind i hallen og fik kaaben af hende. Han forstod ikke dette rigtig.

— Aa Gud, aa Gud! — kom det i suk fra Mona, og den rullende larm af vognen fjerned sig.

— Kom nu ind med mig og fortæl alt. Jeg forstaar, du er ulykkelig. — Han støtted hende, og de gik ind i stuen, hvor tante Merete vented i undren.

Mona fór tilbage, da hun saa hende, angst, som for noget, hun ikke havde tænkt paa; men tante Merete gik hen og hilste hende, som var intet særdeles paafærde: — Velkommen, fru Urne. — Straks efter gik hun stille ud og lod de to alene, de havde vel sit at sige hinanden.

— Vil du ikke sidde ned, Mona? — bad Varg; men hun satte sig ikke, stod pludselig foran ham og lagde armene blygt om hans hals og skjulte sit hode mod hans bryst.

— Du maa hjælpe mig, Varg — kom det med stille, brudt stemme.

— Du ved, der er ikke noget, jeg heller vil i verden — sagde han og strøg hende vart over haaret. — Du stakkars, bedrøvede Mona.

— Du ved ikke, hvad jeg har lidt! — Det kom med sterkere stemme, som tog fortvilelsen hende, og graaden brød op fra bringen, tungt, som en magt. Det var saa længe siden, hun havde faaet græde ud.

Og da det stilned af, kom i brudte sætninger hendes lidelses historie. Iaften havde hun ikke kunnet bære det længer. Atter havde Claes lagt haand paa hende, dynget over hende onde, hadstunge ord. Da han var faldt i søvn, havde hun

flygtet ud, ud paa gaden, fik tag i en hest og kjørte til Varg. Han maatte hjælpe. Hun havde sat sig i en lænestol, vred hænderne i fortvilelse, og blikket flakked hjælpeløst om.

Varg bøied sig over: — Ja Mona, jeg skal hjælpe dig, du. Du skal aldrig vende tilbage til ham. Du skal se, det blir godt for dig ogsaa engang. Vi faar søge at bygge op en ny lykke. — Han sad og trøsted hende, talte gode ord, og der gled om dem et gjenskin fra gamle dage, der de sad, han paa stolarmen og hun med sit blege trætte hode op til ham. Duften af hendes haar steg, og han mindtes en fjern tid, da der gik en ung, skjær pige under birkes løvlyse kroner og saa mod ham med et stort, lyst smil.

Tante Merete kom ind med noget kold fugl og vin: — Spis, fru Urne, De kan trænge det efter turen. — Nei tak! — Hun orked ikke. Varg skjænked vin for hende: — Drik ialfald. — Vinen gød farve i kinderne, styrked hende. Hun saa op mod tante Merete: — Er De vred, frøken Lithgow, fordi jeg kom? — Tante Merete klapped hende paa kinden. — Nei, kjære barn, det er jeg ikke. Jeg er bare bedrøvet, fordi jeg forstaar, De er ulykkelig, — og de to saarede kvindehjerter fandt hinanden i en lang omfavnelse, da atter graaden brød frem hos Mona.

Varg forklarte tante Merete alt. Sagde, at nu maatte Mona blive paa Villenskov, Claes Urne fik indvilge i skilsmissen. Han brød sig ikke om skan-

dalen, om alt smaabyens snak. Spurgte ogsaa om tante Meretes mening tilslut.

Hun sad taus en stund, sagde saa stille: — Der er korsveie i livet, da man ikke ved retning at tage. Her staar I ved en korsvei, og det synes mig et stort ansvar at skulle raade. Der staar kanske noget, som en drøm, hos eder begge om at vinde tilbage livets lykke. Der skal spire og gro af det, som unge, haarde hæle tramped i grus. Men jeg tror ikke, I har ret til det, for livet er saa uendelig grusomt, det gir ikke rum for noget, som vil rette sig og ranke sig. Har vi engang gaaet vor lykke forbi, saa vil den aldrig senere træde ind i vore dage. Det er en pligt at tage sit kors og bære det frem. Ingen falsk lykke, intet gjenskin af en lykke, som var, kan gjøre en stolt sjæl glad.

Varg stod med løftet hode: — Du taler om pligt. Er det da ikke min menneskepligt at værne Mona mod raahed og mishandling, sjælelig og legemlig?

— Det kan gjøres paa anden maade, der maa vel findes en udvei. Husk paa Claes Urne. Tro mig, en dag vil han, hvis I virkelig skulde vinde hinanden, komme til at staa som en martyr for eders bevidsthed. Eders skjæbner er saa indfiltret med hans, at I aldrig kommer klar.

Mona vaagned ligesom nu: — Det forstaar jeg. Det vilde være vanvid at trodse en lykke frem. — Hun reiste sig og strøg haaret bort fra panden. — Det er jo igrunden vanvid af mig at

komme her ogsaa. Jeg skulde blit hos ham, som jeg selv har valgt.

— Misforstaa mig ikke — faldt tante Merete ind.

— Nei, kjære tante Merete, faar jeg ikke nok lov at kalde Dem tante Merete? — Denne slutted hende i sine arme. — Jeg forstaar saa godt, og jeg erkjender inderst inde, De har ret. De er saa god og klog. Varg har fortalt saa meget vakkert om Dem. De forstaar livet. De maa sige mig, hvad jeg skal gjøre.

— Du skal blive her hos mig — fór Varg op.

— Aanei. Kanske du vilde bygge vort samliv ved tro paa en høstlig lykke; men der ligger medlidenhed bag, og da blir det ikke godt.

— Ved du ikke, Mona, jeg holder saa inderlig af dig?

— Jo, kjære Varg, det har været min trøst saa længe. Men der staar saa meget ondt og stygt af minder bag os, saa jeg knapt tror, vi orker at løfte vor kjærlighed op i lyset.

— Mona, Mona, du skal bli hos mig altid! — Det var saa saart at se det tunge blik, saa saart at høre hendes kloge tale.

— Nei, Varg. Jeg føler mig uværdig til at gaa ind under dit tag. Vi reiser ikke noget af det, som sank i grus. — Aa Gud, aa Gud. Hun græd stille ved tante Meretes bryst.

Varg havde følt under denne scene noget af et urinstinkt, den sterkeres trang til at værne om den svage. Han stod, som beredt til sprang, til

at kjæmpe. Det bølged hedt og vildt i blodet, han maatte bryde al verdens hindringer, maatte sætte sin styrke ind etsteds. Intet vilde være ham kjærere nu end at trodse hele byen, trodse alverden og løfte Mona ind i sit liv. Men han fik ikke lov til det, mødte de to kvinders faste modstand. De saa klart, for ham stod bare, efter mænds vis, i sterkt lys beskyttelsestrangen, kampen og dens glæde.

Tante Merete forstod det, og hun udviklet en plan, hvor han fik noget at sætte ind, noget at kjæmpe med. Hun skulde imorgen ledsage Mona op til Nils Rike og sætte ham ind i forholdene. Mona fik blive hos sin broder, der var hun klar af sin mands raahed. Men Varg skulde gaa Claes Urne under øinene, tvinge ham fra alle forsøg paa at faa Mona tilbage. Varg gik ind paa dette omsider. Han fik resignere, som Mona vilde.

Saa sad de to fattige mennesker den kveld i stuen paa Villenskov og taltes ved og følte stort for hinanden i gjenskin af ungdoms sterke drømme.

Næste dag skiltes de. Mona reiste til Senum, der hun siden blev, og Varg havde samme dag en samtale med Claes paa dennes kontor. Selv tante Merete fik aldrig vide, hvordan denne havde løbet af. Deres møde var som et eneste, dirrende hadets skrig fra først til sidst.

Men Claes afstod fra alle krav paa Mona.

Da det led udover vinteren det næste aar, begyndte Mona at sygne. Hun laa stille hen, det var, som livet langsomt slukned, og en kveld, en af de første, en kunde nemme vaarens aande i luften, gled hun sagte over i dødens arme, stille — uden ord.

Paa Varg gjorde det vel sit indtryk, men ikke saa sterkt, som han selv havde tænkt sig. Det var, som var hun død for ham efter hin aften paa Villenskov. Død, fordi deres livs tragedie nu havde fundet sin endelige løsning. Og Varg saa dagene glide forbi i tung ro.

Paa Claes Urne havde Monas død sin virkning. Han trak sig bort fra alle og holdt sig mest for sig selv. Der sad som en angers brodd etsteds i sjælen. Han forstod jo, at hans onde sind havde beredt Mona saa stor en vanskelighed i livet; men han kunde ikke dybest i det se sin egen skyld. Varg Vaa stod for ham som brottsmanden. Denne hans sære idé betog ham mere

og mere, udarted til et slags vanvid, som støt havde sit tag i ham.

Det blev ham en trang stadig at maatte se Varg og pine ham der, hvor han kunde komme til, og han vidste, det var denne den største pine stadig at se Claes omkring sig; thi ogsaa hos Varg havde hadet fæstet sig efter deres store opgjør. Det var tit, saa han neppe kunde styre sig. Han følte sine muskler og nerver rykke i en syg længsel efter at se Claes Urnes blod.

Der gik et par aar, da denne forfølgelse varte ved. Hvor Varg færdedes, traf han Claes. Om høsten, naar kveldene begyndte at skumre, og natten seg ind fra hav og ødemarker, fik det noget mystisk, rædselsvækkende ved sig. Det kunde hænde, at Varg, naar han gik hjem, pludselig ved en krumning af veien saa Claes Urne dukke frem af tusmørket og staa der som en mørk gestalt, med et ondt, spotsk smil i det blege ansigt. Traf de hinanden i selskaber, valgte Claes en plads nær den anden, sad og stirred med hadske øine. Det hændte, at Varg kunde se ham luske omkring udenfor Villenskov om nætterne, ja, en aften, han stod i stuen og vilde slukke lampen for at gaa at lægge sig, saa han Claes Urnes ansigt trykket ind mod ruden. Det stod som et syn mod mørket, fortrukket i et djævelsk gjep.

— — — — — — —

En høst var det. Varg og Svein Starke drev rypejagt indenfor Birdalskogene paa Svartheividderne.

Der stod en hytte derinde, hvor de holdt til. Det var langt fra folk, der var mere end en mil til nærmeste beboede plads.

De pleied hver høst at holde til heroppe paa storfjeldet, hvor jagten var god, og hvor der var stilhed og fred for mennesker. Varg blev som et andet menneske heroppe, han følte sig fri og let og klar af alle forhold, som gjorde bylivet til en pine for ham. Derfor drøied altid jagtturene længer ud end egentlig tænkt. De kom saa godt ud af det med hinanden, de to ensomme, de kunde sidde og hygge sig sammen og gjerne tie en hel aften tilende. Naar to mænd kan sidde tause lange stunder, uden at nogen flau stemning lister sig ind mellem dem, da er de venner.

Dage igjennem trasked de over myrerne, medens bikjerne tog stand, og rypekuldene letted, svirred op i luften og daled for sikre skud. Sommetider gik de nedover mod skogen efter storfuglen. Det var høstklare, deilige dage med høi himmel over. Lyngen rødmed, og multer gulned, og myr og mose havde tusen skjælvende, skiftende farver vævet gjennem sine tepper. Dvergbirken stod mørkgrøn og sterk. Hver dag var som et bad i friskt blod. De var fauner, skogtrold, som svam i yr em af rygende urdrift.

Naar solen daled, steg i vester skyerne underlige, glødende over aaserne, som blaaned og gled bort i mørke skygger, eftersom himmelranden gyldned mere og mere af, til den laa som en bleg,

gulgrøn tone, der vart vugged over i nattens blaa. Og mørket sived fra skar og dal, kom væltende op fra liernes skog og lagde sig over vands sølvgraa flade. Da bar nordvestlig vind oftest kulde til, og de tyed ind til peisens baal, som flammed fedt og rødt af digre tyrirødder.

De leved mest som vildmænd, stegte fugl og fisk paa gloen og aad den graadig efter at have flækket skind og fjærs forbrændte skorpe af. Da var blodet med, og de smagte det friskt og fuldt, naar de satte sine sterke tænder i kjødet.

I sligt liv, med bare ødet omkring, føler en fra dag til dag, hvordan naturmennesket i en vokser. Noget, som stiger af det dybeste, urinstinktet i ens sjæl, faar magt, og alle sanser fanger en skarphed som dyrs. Synet rækker videre, hørselen blir var, og der kommer nye, halvtbevidste sanser til, som gjør, at en nemmer ting, der er skjulte for andre end den, som eier skogs og viddes sjæl.

Varg merked det mere og mere, naar han kom ud i naturen og vænned sig til hver dag at se ind i den og dens liv; men Svein Starke eied det som en bestandig del af sit væsen.

De sad en kveld ved peisen. De havde talt lidt om dagens jagt og diskuteret et terræn indover etsteds, langt fra hytten. De var trætte, piberne var næsten udrøgt, og bægrene stod tomme foran dem. Ilden var ifærd med at dø ud, kasted bare af og til et blaf med lange, sitrende skygger henover væggene. Da hændte det, at begge

bikjerne fór op som ved en fælles indskydelse. De knurred høilydt, haarene stod strittende af ryggen, og de havde øinene stivt fæstet mod døren.

— Hvad pokker er det? — Varg gik hen og aabned. — Frem Sjapa! Frem Lord!

Nu satte de i at stridgjø, stod i døraabningen og glodde ind i natten, men vilde ikke ud. Der lyste en vild rædsel af øinene.

Varg gik ud og saa sig om. Der var intet. Fjeldet laa stort og øde med mørket svøbt om vidjekrat og ur. Han gik rundt hytten, men merked ingenting.

— Tro det kan være udyr? Bjørn? — spurgte han Svein, kommen ind, og skotted bort til riflen.

Denne sad ganske rolig og kveiked snadden med en glo: — Tror knapt det. Sjapa er nu ialfald ikke ræd bjørn. De husker, den rykked i koblet her om dagen, da vi tog bjørnesporet i Skuggjedalen. Skulde heller tro, det var mennesker, eller ogsaa det, som vi ikke kan greie. — Dyrene var faldt lidt til ro nu, men knurred endnu af og til, rædde.

— Mennesker midt paa svarte fjeldet, aa nei, — mente Varg; men det faldt ham ind, han havde følt som nærheden af noget sterkt, mystisk i øieblikket, og han tænkte, Svein følte det vel mere intenst.

— Nu ja, om ikke netop mennesker — sagde denne — saa ialfald menneskekræfters indvirkning.

De ved, jeg tror paa ting, vi ikke ser, men hvis tilværelse man merker ude i ødemarken. Jeg følte det, da hundene satte i, der var noget derude, noget slags sælsom magt.

Varg nikked: — Ja, jeg har jo set sligt før. De husker den uren nede i Storhauglien, hvor vi altid har slig sjau med at faa hundene forbi.

— Ja, der har jeg tabt mangen los. For at citere Shakespeare: Der er flere ting og saa videre. Kunde ikke det være en passende slutningsreplik, før vi lægger os.

Og søvnen kom med fred til alt liv over vidden.

— — — — — — —

Den næste dag tog de indover fjeldet, gik omkring hele dagen. Svein havde god jagt; men Varg var ikke synderlig heldig. Han var saa underlig urolig af sig, der var ingen fred i hans blod, det var, som noget vogted ham etsteds fra, og hans skud faldt ikke sikre som ellers.

Han sad om kvelden og tied i hytten.

Det blev koldt mod nat, der stod en tung sort sky og trued langt ude. Solen var gaaet ned i blod, og, som de sad ved peisen, hørte de uveiret vokse. Det kom som en underlig susen i moll, sterkere, som timerne skred, varsled om storm, som snart vilde løbe tungt over heier og berg, ruskende i dvergbirk og lyngtufser. Og de følte mørket liste sig som et stort, loddent dyr, hvis tunge aande dirred over jorden.

De sad og lytted til uveiret, som vokste derude, og i Vargs sjæl steg der en isnende og ligevel blodrygende følelse, halvt af rædsel og halvt af et vildt, brølende mod, det var, som noget kaldte derude i stormen, som kom. Hænderne skalv der han sad og tusled med snadden, han trak sig bort fra ildens røde skjær og ind i de flakkende skygger, reiste sig tilslut og gik frem og tilbage paa gulvet.

— De er saa urolig — kom Sveins stemme.

— Urolig? Er jeg det? Ja, kanhænde. — Varg stansed med ansigtet vendt som et stort, hvidt spørgsmaal mod ham.

— Merker De noget? Skjælver en nærhed af noget gjennem nerverne? — spurgte Svein lidt efter. Ansigtet havde fæstet sig i spænding.

— Ja! — kom det hvast og vældigt. — Hvad er det for et helvede, som uler gjennem natten.

— Viddens aand kanske. Livsrædslen, døden. Gud ved? Det angaar ikke mig.

— Ja, men mig har det bud til.

— Se hundene! — Svein pegte hen paa dem. De laa vaagne med øinene stivnet i en kold, knitrende rædsel, krøb mod hinanden med strittende haar; men der kom ikke lyd fra dem.

Varg svarte ikke. Han satte sig ned paa krakken, følte sig mat, styrkens mathed i aarernes halsende blod.

Men der steg mere og mere i ham en vældig

følelse af, at noget kaldte ham, noget, som søgte mod hans hjerte i had.

Da kom uveiret, kasted sig i et stort brus over vidden, en vældig hujende storm, som bar mod hytten sin steilhed og løste stemningen. Og det sang i Varg Vaas blod: Min fiende er der, min fiende er derude i stormen, i natten!

Varg gik uden et ord. Svein Starke saa efter ham med et eget, sterkt blinkt i de brune øine, sagde ingenting, men rydded bare op efter kveldsmaden. Stagged hundene og krøb saa under skindfelden i sengebænken.

Varg gik ret frem over vidden, en urinstinktiv drift drog ham, og han sansed ikke en tanke i hjernehulen. Natten laa i svart sky vidt over hvælvet, og stormen tog som en mands sterke tag i ham. Lyng og dvergbirk saa han i mørket strække sig flade ned i kastene, og der stod en sydende, hvislende lyd af jorden, der kogte sammen med himlens brøl til et eneste vældigt, dirrende skrig. Bortover saa han graa skimt af vand som i et syn; men hvælvet og aasernes linjer flød sammen i sorte flammer.

Og den hujende nat bar ham. Han slog med armene, og raved frem gjennem ur og myr i en yr, syg følelse af kraft, der aldrig tog ende, som maatte brydes af magt.

Og pludselig, som han steg frem over sten under en brat bergvæg, stod Claes Urnes skikkelse ret foran ham, som født i et blink af mørket.

De løfted begge, drevet af en vanviddets rasende rædsel, stemmerne til brøl, som steg af blodets skummende stormgang, og om dem hujed himmel og vidde og slog og hvirvled sine natsvarte vinger. De saa hver ind i et ansigt, fortrukket i rædsel og rædsels mod og i hadsydende øine, som slugte hver tanke.

I urdrift tørned de begge sammen, to magter i kamp.

Musklerne brødes, gned sig ind mod kjød og ben, hænderne fandt greb, snart her, snart der. En stund følte Varg Claes Urnes fingre som klør, knugende ansigtet, følte sin egen haand om hans strube, men misted taget. Deres aande blandedes, pusted had i hede drag over huden.

En kniv skar staalgraa ud af mørket, løftet i Claes Urnes haand, den fór gjennem en fold af Vargs trøie, men fandt bare luften bag.

Det gav Varg sælsom kraft. Han brød i et dristigt tag kniven af den andens haand, den svinged og jog sig ind i kjød, skured etsteds mod ben og veg lidt tilside, gled saa hvast ind, til skaftet tog af for stødet.

Taget om Varg slappedes. De var da faldt halvt i knæ og laa i tæt omslyngning af arme og ben. Claes sank bagover mod berget, blev liggende der. Varg trak kniven ud og slynged den ind i mørket. Han hørte dens søkk i vand, der maatte være myr nedenfor uren. Saa brød hadet, sinnet, frigjort fra rædsel, i en vanviddets bræn-

ding over ham. Han trak sin egen jagtkniv og hugg den i Claes Urnes strube. Han hørte blodet boble op, saa det staa i en mørk straale over hvid hud, saa flød det rolig, og han følte det klissent, varmt paa hænderne.

Varg reiste sig. Der laa noget sluknet over ligets ansigt. Det var ikke Claes Urne længer, bare et kadaver i ødemarken.

Varg tørred hænderne i mosen, følte den skurreru mod haandfladen, saa gik han, gik tilbage til hytten, fandt frem over ur og myr den vei, han var kommen.

Og det var som en sund styrke bar ham nu. Han havde trang til at le, le klingende høit ud i stormen.

Og det fandt løsning i et vildt, samtidig bittert og glad, sindets brus, som han gik der og svinged den blodige kniv.

Han skreg ud i rummet det omkvæd, det sære omkvæd:

Saa tungt gaar den dans, saa tungt gaar den dans —
Vi danser livets lykke ud i dødens blege brus!

— — — — — — —

Inde paa sengebænken laa Svein Starke og sov ikke. Han lytted til stormen. Der var mørkt nu, bare en svag, rød lysning fra peisens gløder. Han nemmed det store brus, som gik over vidden af urkraft og brynde, og det var, som han nu forstod en gaade, der havde snoet sit spørgsmaal tungt gjennem hans liv. Ødets og livsødets gaade.

Han saa Varg komme ind med et sterkt skjær over sit ansigt af seir, det laa ligesom og skalv omkring ham. Han saa ham staa der med kniven foran peisen, saa den glimte rødt, og han saa ham stryge den ren mod støvlesaalen.

Saa snudde Svein Starke sig mod væggen og lod sig synke ned i søvnen, mens det mumled i hjernen et eneste ord. Det var: Mennesker. —

